

Toimiala- katsaus

ETLA / SUHDANNE 2020:2

2

Toimialakatsaus

Teollisuus

Teknolomiteollisuus

Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	6
Metallien jalostus	12
Koneiden, metallituotteiden ja kulkuneuvojen valmistus	18

Metsäteollisuus

Paperiteollisuus	26
Puutuoteteollisuus	33

<i>Kemianteollisuus</i>	39
-------------------------------	----

Muu teollisuus

Elintarviketeollisuus	46
Rakennusaineteollisuus	52

Rakentaminen	55
--------------------	----

Palvelut

Kauppa	58
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	63
Kuljetus ja varastointi	68
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	72
Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta, pl. asuntojen omistus	76

Miten Etlän Suhdanne ja Toimialakatsaus tehdään?	84
--	----

Birgitta Berg-Andersson, *teollisuus*, Twitter: @BirgittaBergA1

Ville Kaitila, *palvelut*, Twitter: @VilleKaitila

Päivi Puonti, *rakentaminen*, Twitter: @PaiviPuonti

Julkistamispäivä: 24.11.2020

Toimitustyö: Laila Riekkinen, taitto: Kimmo Aaltonen, kuvat: Kimmo Aaltonen ja Eija Kauppi

Toimialakatsaus 2020/2

Toimialakatsauksen toimialaennusteet tehtiin Etlan syyskuussa julkaistun Suhdanne 2020:2 makrotalouden ennusteen yhteydessä. Toimialakatsaus sisältää yksityiskohtaista tietoa eri toimialoilta. Se kattaa teknologiateollisuuden, metsäteollisuuden, kemian- ja elintarviketeollisuuden, rakennusaineteollisuuden, rakentamisen sekä yksityisen palvelusektorin.

Etlä arvioi syyskuussa julkaistussa ennusteessaan, että Suomen bkt supistuu 4,5 prosenttia tänä vuonna ja kääntyy ensi vuonna 3,2 prosentin kasvuun. Koko teollisuuden arvonlisäyksen määrän arvioitiin supistuvan tänä vuonna 6,5 prosenttia ja palvelualojen arvonlisäyksen vajaan 3 prosenttia. Teollisuuden tuotoksen arvioitiin supistuvan noin 5 prosenttia tänä vuonna ja palvelualojen tuotoksen odotettiin vähenevän vajaan 4 prosenttia. Yksityisten palvelujen lasku on selvästi tätä suurempi, 5,5 prosenttia. Syyskuussa tehdyn arvion mukaan koko teollisuuden arvonlisäys ja tuotos kasvaa noin 3 prosenttia vuonna 2021, palvelualojen arvonlisäyksen määrä kasvaa niinkään 3 prosenttia ja tuotos vajaan 4 prosenttia.

Koko teollisuuden tuotanto väheni kuluvan vuoden tammi-syyskuussa kausitasoitettuna ja työpäiväkorjattuna 5,6 prosenttia viimevuotisesta teollisuustuotannon volyymi-indeksiin mukaan, mikä on hyvin linjassa ennusteemme kanssa. EU27-maissa tuotanto väheni keskimäärin 9,8 prosenttia, kemian- ja elintarviketeollisuuden valmistus supistui huomattavasti muita toimialoja vähemmän. Metallien jalostuksen tuotanto supistui EU:ssa eniten, 14 prosenttia, mutta Suomessa vain 4 prosenttia. Toimialan työn tuottavuus kääntyi viime vuonna laskuuntaan. Koneiden ja laitteiden valmistus väheni EU:ssa keskimäärin runsaat 13 prosenttia edellisvuodesta, mutta supistui Suomessa vain 0,5 prosenttia. Saksassa tuotanto laski 14 prosenttia. Sähkö- ja elektroniikkateollisuudessa kannattavuus pysyy ennustejaksolla vakaana. Alan tuotanto on tänä vuonna lisääntynyt vain Suomessa ja Puolassa. Kiina on tänä vuonna noussut Suomen elintarviketeollisuuden toiseksi tärkeimmäksi vientimaaksi Ruotsin jälkeen ja osittain paikannut Venäjän tuontikiellon aiheuttaman aukon vientituloissa.

Toimialojen osuudet Suomen teollisuuden jalostusarvosta, bkt:sta ja tavaraviennistä, %

	Teollisuuden jalostusarvo	Bruttokansantuote	Tavaravienti
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	12,7	2,6	11,5
Metallien jalostus	3,4	0,7	13,1
Koneiden, metallituotteiden ja kulkuneuvojen valmistus	23,2	4,7	25,5
Paperiteollisuus	9,0	1,8	14,9
Puutuoteteollisuus	3,1	0,6	4,1
Kemianteollisuus	15,0	3,1	19,2
Elintarviketeollisuus	6,7	1,4	2,2
Rakennusaineteollisuus	2,7	0,6	0,9

Käyvin hinnoin vuonna 2019.

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli.

Paino- ja kirjoituspaperien kysyntä väheni Euroopassa jo viime vuonna 8,4 prosenttia ennen koronapandemiaa ja kuluvan vuoden tammi-elokuussa 21 prosenttia vuoden takaisesta. Tästä sekä metsäteollisuuden alkuvuoden lakoista johtuen paperiteollisuuden (ml. kartonki ja sellu) viennin määrä laski samalla ajanjaksolla 13 prosenttia viimevuotisesta. Kemianteollisuudessa monet investoinnit ovat lykkääntymässä koronapandemian takia. Uusien tilausten arvo jäi tammi-syyskuussa vajaan prosentin edellisvuotista pienemmäksi. Moottoribensiinin (ml. lentobensiinin) vienti väheni tammi-elokuussa arvoltaan 45 prosenttia vuoden takaisesta ja kaa-suöljyjen (dieselöljyjen) vienti laski arvoltaan 27 prosenttia. Suomen öljynjalostusteollisuuden tilanne kohenee ensi vuonna globaalin öljyn kysynnän elpymisen myötä.

Kaupan alan arvonlisäyksen määrä alenee tänä vuonna pari prosenttia ja kasvaa ensi vuonna suunnilleen yhtä paljon. Autoala on tänä vuonna kärsinyt paljon ja kasvaa muita alatoimialoja nopeammin vuonna 2021. Majoitus- ja ravitsemistoiminta on kaikista kansantalouden tilinpidon toimialoista kärsinyt eniten covid-19-pandemiasta. Matkailun sekä ravintolapalvelujen viranomaisrajoitukset sekä kuluttajien omat valinnat ovat johtaneet täysin poikkeukselliseen tilanteeseen. Toimialan arvonlisäys alenee tänä vuonna melkein 30 prosenttia viime vuodesta. Ala toipuu osittain ensi vuonna, jos pandemia pysyy hallinnassa. Täysi toipuminen kestää kauan. Kuljetuksen ja varastoinnin toimialan kehitys on ollut kaksijakoinen. Matkustajaliikenne on kärsinyt pahasti, mutta tavaraliikenne on ollut vain pienessä laskussa. Koko toimialan tuotos alenee kuitenkin tänä vuonna huomattavasti. Ensi vuonna arvonlisäys kasvaa 9 prosenttia, mikä edellyttää rokotekattavuuden olevan kohtalainen vuoden 2021 puolivälissä.

Kiinteistö- ja liike-elämää palvelevan toiminnan arvonlisäys vähenee tänä vuonna keskimäärin vajaan prosentin viime vuodesta ja kasvaa ensi vuonna noin kolme prosenttia. Hallinto- ja tukipalvelutoiminnan arvonlisäys vähenee noin seitsemän prosenttia tänä vuonna, Ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan sekä kiinteistöalan toiminta on suunnilleen viime vuoden tasolla. Informaatio- ja viestintäalalla nähdään pientä kasvua. covid-19-pandemian vuoksi asetetut rajoitukset ovat iskeneet erityisen rajusti hallinto- ja tukipalveluihin kuuluvaan matkatoimistoalaan.

Toimialojen arvonlisäyksen määrän muutos 2018–2022, %

	2018	2019	2020 ^E	2021 ^E	2022 ^E
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	-21,6	3,5	-16,7	8,1	3,1
Metallien jalostus	2,1	-7,2	-11,0	5,8	2,0
Koneet, metallituotteet ja kulkuneuvot	6,3	3,9	-3,4	2,6	1,4
Paperiteollisuus	-6,8	9,7	-13,5	5,5	0,8
Puutuoteteollisuus	0,6	-8,4	-8,9	0,3	0,7
Kemianteollisuus	-3,0	16,8	-9,8	2,2	1,7
Elintarviketeollisuus	3,6	0,4	-2,8	2,4	0,8
Rakennusaineteollisuus	4,0	-3,1	-3,5	-1,6	1,2
Rakentaminen	2,1	-3,9	-0,2	-0,8	1,3
Kauppa	0,1	1,1	-2,5	2,7	1,7
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	1,8	3,5	-27,9	13,2	8,9
Kuljetus ja varastointi	4,1	-0,6	-16,4	9,0	4,3
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	-1,3	-8,4	3,5	1,5	0,7
Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta	5,1	3,4	-1,1	3,6	2,8

Sähkö- ja elektroniikkateollisuus

SÄHKÖ- JA ELEKTRONIKKATEOLLISUUDEN TUOTANTO LISÄÄNTYI TAMMI-SYYSKUUSSA VAIN PUOLASSA JA SUOMESSA

Koronapandemian negatiivinen vaikutus alan tuotantoon on selvästi pienempi kuin teknologiateollisuuden muilla toimialoilla. EU27-maiden tuotantomäärä jäi kuluvin vuoden tammi-syyskuussa kausitasoitettuna 6,4 prosenttia vuodentakaisesta pienemmäksi.

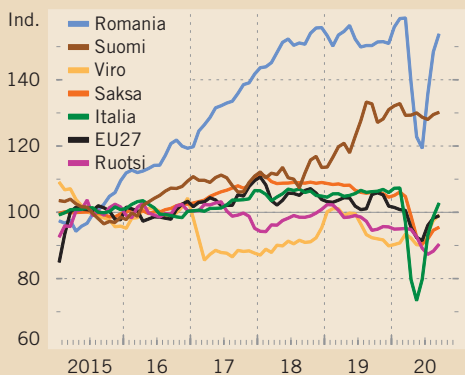
Tuotanto nousi Puolassa 5 prosenttia. Romanian, Liettuan, Puolan ja Bulgarian sähkö- ja elektroniikkatuotteiden tuotantomäärät ovat kohonneet huomattavasti vuodesta 2010, kun monet maat ovat siirtäneet tuotantoaan halvemman kustannustason maihin. Liettuassa tuotanto kuitenkin väheni tammi-syyskuussa prosentin, Bulgariassa 4 prosenttia ja Romaniassa 5 prosenttia vuoden takaisesta.

Sähkö- ja elektroniikkatuotteiden valmistusmäärä väheni Virossa ja Kreikassa 4 prosenttia, Espanjassa 5 prosenttia, Alankomaissa 6 prosenttia,

Ruotsissa ja Belgiassa 7 prosenttia ja Tšekissä 9 prosenttia. Saksassa ja Tanskassa tuotantomäärä putosi kuluvin vuoden tammi-syyskuussa 10 prosenttia, Italiassa 12 prosenttia ja Ranskassa 14 prosenttia.

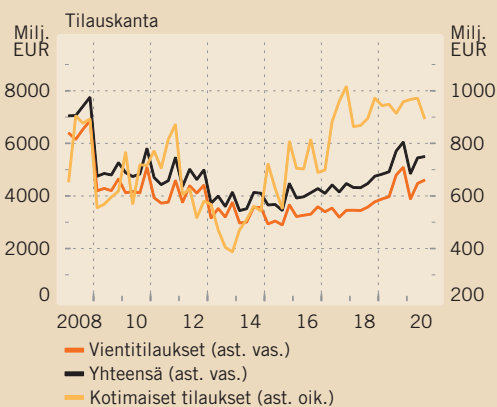
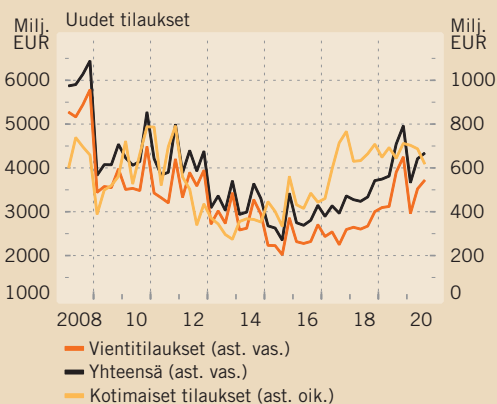
Suomessa alan tuotanto nousi tammi-syyskuussa 3,4 prosenttia vuodentakaisesta teollisuustuotannon volyymi-indeksin mukaan. Tuotantolukuihin sisältynee myös palveluita ja globaalia tuotantoa.

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotanto, 2015=100, kausitas., 3kk lka



Lähteet: Eurostat, Tilastokeskus. ETLA S20.2/ad108

Uudet tilaukset ja tilauskanta



Lähteet: Teknologiateollisuus ry, Tulli, Tilastokeskus.

ETLA S20.2/ad102

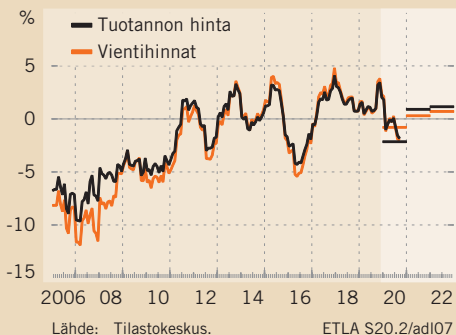
Arvioimme kuitenkin syyskuussa, että toimialan tuotos Suomessa supistuu 10 prosenttia tänä vuonna. On hyvä pitää mielessä, että teollisuustuotannon volyymi-indeksiin ja kansantalouden tilinpidon mukaiset tuotokset poikkeavat toisinaan selvästi toisistaan. Vuonna 2019 toimialan tuotos kasvoi kansantalouden tilinpidon mukaan 23,6 prosenttia edellisvuodesta, mutta teollisuustuotannon volyymi-indeksiin mukaan tuotanto lisääntyi vain 13,1 prosenttia.

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotannosta valtaosa menee vientiin. Toimiala jaetaan elektroniikkatuotteisiin (C26) sekä sähkökoneisiin ja -laitteisiin (C27).

Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten laitteiden (toimiala C26) osuus koko tavaraviennin arvosta oli tammi-elokuussa 5,5 prosenttia. Sähkölaitteiden (toimiala C27) osuus oli 6,7 prosenttia.

Teknolomiteollisuus ry:n mukaan sähkö- ja elektroniikkateollisuus työllisti Suomessa kuluva vuoden syyskuun lopussa 37 400 työntekijää, mikä oli vajaan prosentin vähemmän kuin edellisvuonna keskimäärin. Viime vuonna henkilöstön määrä toimialan ulkomaisissa tytäryrityksissä kasvoi 4 prosenttia. Ulkomaisesta henkilöstöstä noin 70 prosenttia työskentelee kehittyvissä maissa Aasiassa, Afrikassa, Lähi-idässä, Keski- ja Itä-Euroopassa sekä Latinalaisessa Amerikassa.

Hintojen muutos



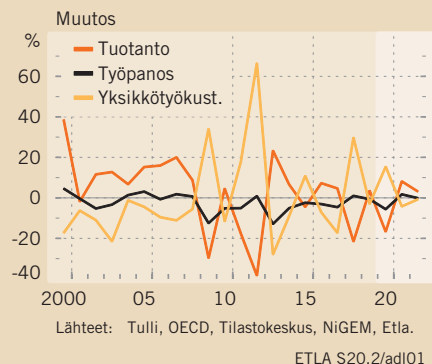
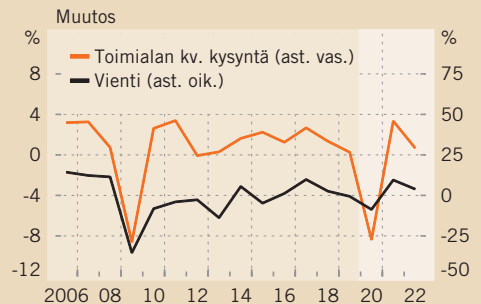
ELEKTRONISTEN KOMPONENTTIEN JA PIIRILEVYJEN VIENTI VÄHENI TAMMI-ELOKUUNSA ARVOLTAAN 32 PROSENTTIA EDELLISVUODESTA

Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten laitteiden osuus koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta oli kuluva vuoden tammi-elokuussa 45 prosenttia.

Mittaus-, testaus- ja navigointilaitteet ovat elektroniikkatuotteiden (toimiala C26) suurin alatoimiala. Niiden osuus koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta oli kuluva vuoden tammi-elokuussa 17 prosenttia, ja niiden viennin arvo laski 11 prosenttia edellisvuodesta.

Viestintälaitteiden (toimiala C263) osuus sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta oli tammi-elokuussa runsaat 9 prosenttia. Niiden viennin arvo supistui 19 prosenttia edellisvuodesta.

Kysyntä, vienti ja tuotanto



ta. Säteilylaitteiden sekä sähkölääkintä- ja sähköterapialaitteiden osuus oli runsaat 7 prosenttia. Niiden vienti väheni arvoltaan 6 prosenttia.

Tietokoneiden ja niiden oheislaitteiden osuus oli vajaat 5 prosenttia. Tuoteryhmän viennin arvo oli

18 prosenttia vuodentakaista pienempi. Tietokoneiden vienti on lähes kokonaan jälleenvientiä. Elektronisten komponenttien ja piirilevyjen osuus oli runsaat 4 prosenttia, ja niiden vienti väheni arvoltaan 32 prosenttia edellisvuodesta.

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2017	2018	2019	2020 ^E	2021 ^E	2022 ^E	2015–19	2020–24 ^E
Vienti	9,8	2,6	-0,6	-8,7	9,5	3,9	1,5	2,6
Vientihinta	2,1	1,9	1,5	-0,8	0,3	0,7	0,7	0,3
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	4,7	-21,6	3,5	-16,7	8,1	3,1	-2,1	0,5
- Työpanos	-4,6	1,0	-0,7	-5,6	1,8	-0,1	-1,9	-0,8
- Työn tuottavuus	9,7	-22,3	4,2	-11,7	6,3	3,3	0,0	1,1
- Pääomavaltuistuminen	-2,5	-5,7					-3,0	
- Kokonaistuottavuus	12,5	-17,7					1,9	

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etla.

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden hyödykevirrat vuonna 2019

PANOSKÄYTTÖ

Muu metalliteollisuus
Tietojenkäsittelypalvelut
Muut JLMN*
Muut kot. panokset
Tuontituotteet
Pääomakustannukset
Palkansaajakorvaukset
Toimintaylijäämä

Sisäinen väliuotekäyttö

Sähkö- ja
elektroniikka-
teollisuus
18,1 mrd. EUR

TUOTOS

Rakentaminen
Muu kotimainen
väliuotekäyttö

Vienti

Pääoman bruttomuodostus

Muut JLMN* = Informaatio ja viestintä; Kiinteistöalan toiminta; Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta; Hallinto- ja tukipalvelutoiminta paitsi tietojenkäsittelypalvelut.

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S20.2/a13h

PARISTOJEN JA AKKUJEN VIENNIN ARVO ON HURJASSA NOUSUSSA

Sähkölaitteiden osuus koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa 55 prosenttia.

Sähkömoottorit, -generaattorit ja -muuntajat ovat sähkölaitteiden suurin alatoimiala. Niiden osuus koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvosta oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa 38 prosenttia. Ryhmän vienti pysyi edellisvuoden lukemissa. Sähköjohtojen ja kytkentälaitteiden osuus oli 7,5 prosenttia, niiden viennin arvo putosi 26 prosenttia vuoden takaisesta. Sähkölampujen ja -valaisimien viennin arvo laski 8 prosenttia, ja niiden osuus oli runsaat 2 prosenttia. Paristojen ja akkujen viennin arvo nousi huikeat 516 prosenttia, niiden osuus oli 1,8 prosenttia.

KOKO TOIMIALAN VIENNIN MÄÄRÄ JÄÄ TÄNÄ VUONNA NOIN 9 PROSENTTIA VIIMEVUOTISTA PIENEMMÄKSI

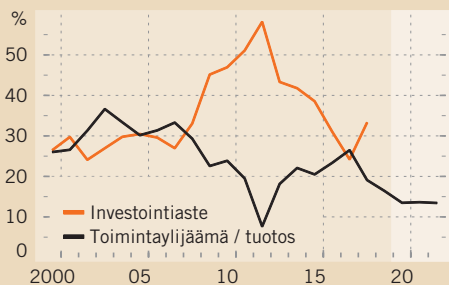
Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin arvo väheni Tullin tilastojen mukaan kuluvan vuoden tammi-elokuussa 9,3 prosenttia vuoden takaisesta. Viennin määrä supistui Etlan laskelmien mukaan 9 prosenttia. Arvioimme syyskuussa, että koko sähkö- ja elektroniikkateollisuuden viennin määrä supistuu noin 9 prosenttia tänä vuonna, mutta kääntyy noin 10 prosentin kasvuun ensi vuonna.

Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten laitteiden vientimäärä (toimiala C26) väheni tammi-elokuussa 10,7 prosenttia viimevuotisesta. Odotamme, että alan vienti supistuu noin 10 prosenttia tänä vuonna.

Sähkölaitteiden viennin määrä (toimiala C27) supistui tammi-elokuussa 7,2 prosenttia. Alan viennin arvioidaan tänä vuonna jäävän noin 7 prosenttia edellisvuotista pienemmäksi.

Teknologiaateollisuuden tilauskantatiedustelun mukaan elektroniikka- ja sähköteollisuuden (tietoliikennelaitteet, sähkökoneet, terveysteknologia) uusien vientitilausten arvo laski heinä-syys-

Investoinnit ja kannattavuus



Kannattavuutta määrittävät tekijät, muutos



Lähteet: Tilastokeskus ja Etla.

ETLA S20.2/adI09

Toimiala valmistaa tietoliikennelaitteita, sähkökoneita, instrumentteja ja konntorikoneita.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	12,7
bruttokansantuotteesta	2,6
tavaraviennistä	11,5

¹⁾ käyvin hinnoin vuonna 2019.

Suurimmat yritykset vuonna 2018

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ¹⁾
Oyj Nokia Abp	22 563	103 000
HMD Global konserni	2 371	531
ABB Oy	2 274	4 890
PKC Group konserni	1 282	22 700
Scanfil	563	3 410

¹⁾ Globaali.

kuussa 5 prosenttia vuodentakaisesta, mutta kasvoi 6 prosenttia edellisestä neljänneksestä. Syyskuun lopussa kertyneen tilauskannan arvo oli 4 prosenttia edellisvuotista pienempi. Kasvua edellisestä neljänneksestä kertyi kuitenkin 3 prosenttia.

TYÖN TUOTTAVUUS KASVOI 4 PROSENTTIA VIIME VUONNA

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuottavuus oli korkeimmillaan vuonna 2008. Finanssikriisin ja rakenteellisten muutosten myötä työn tuottavuus putosi merkittävästi ja jäi vuonna 2012 vuosien 2001–2002 tasolle. Arvonlisäyksen

volyymin jyrkkä pudotus kääntyi vihdoin nousuun vuonna 2013, ja niinpä myös tuottavuus kääntyi kasvuun. Vuonna 2017 työn tuottavuus ylsi vuoden 2010 tasolle. Arvonlisäys ja työn tuottavuus kuitenkin supistuivat 22 prosenttia vuonna 2018. Pientä elpymistä tapahtui viime vuonna. Tehtyjen työtuntien määrä on trendinomaisesti laskenut vuoden 2008 jälkeen.

Työn tuottavuus

Arvonlisäys kiintein hinnoin/tehdyt työtunnit



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S20.2/adl12

Omanvaraisuusaste



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S20.2/adl11

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2020

	Arvo, milj. eur	Osuus, %	Muutos, %
Tietokoneet, elektroniset ja optiset tuotteet			
Kaikki maat	1 977	100,0	-15
Eurooppa	1 043	52,8	-4
- EU27	737	37,3	-5
- Euroalue	516	26,1	-4
Kaukoit	485	24,5	-28
Lähi- ja Keski-itä	53	2,7	33
Pohjois-Amerikka	284	14,4	-22
Yhdysvallat	261	13,2	-24
Kiina	243	12,3	-22
Venäjä	162	8,2	-6
Saksa	130	6,6	-4
Alankomaat	129	6,5	-15
Sähkölaitteet			
Kaikki maat	2 410	100,0	-4
Eurooppa	1 427	59,2	-6
- EU27	1 113	46,2	3
- Euroalue	760	31,6	4
Kaukoit	444	18,4	-15
Lähi- ja Keski-itä	60	2,5	-7
Pohjois-Amerikka	198	8,2	-19
Etelä-Amerikka	67	2,8	7
Väli-Amerikka	88	3,6	144
Afrikka	95	4,0	126
Saksa	276	11,5	17
Yhdysvallat	177	7,3	-19
Ruotsi	149	6,2	8
Etelä-Korea	120	5,0	17
Kiina	109	4,5	-15

Lähde: Tulli.

Kuten tuottavuus, sähkö- ja elektroniikkateollisuuden kiinteähintaiset investoinnitkin olivat suurimmillaan vuonna 2008. Tämän jälkeen investoinnit kääntyivät laskusuuntaan ja ne olivat vuonna 2018 samalla tasolla kuin vuonna 1995. Investointiaste pysyi 30 prosentin tuntumassa ajanjaksolla 1980–2008, minkä jälkeen se nousi tuntuvasti. Korkeimmillaan investointiaste oli 58 prosenttia vuonna 2012. Vuonna 2018 se oli 33 prosenttia.

Metallien jalostus

KORONAPANDEMIA ISKI LUJAA METALLIEN JALOSTUKSEN TUOTANTOON

Teräksen suurimmat tuottajamaat ovat Kiina, Intia, Japani, Yhdysvallat, Venäjä, Etelä-Korea, Saksa, Turkki, Brasilia, Iran, Italia, ja Taiwan. Näiden kahdentoista maan yhteenlaskettu osuus koko maailman tuotannosta oli viime vuonna 87,7 prosenttia. Aasian osuus koko maailman teräksen tuotannosta oli 71,7 prosenttia vuonna 2019. Kiinassa valmistettiin 53,3 prosenttia maailman tuotannosta.

EU28-maiden (ml. Iso-Britannia) osuus teräksen tuotannosta oli kuluvan vuoden tammi-syyskuussa 7,4 prosenttia. Euroopan unionin suurimmat valmistajat ovat Saksan ja Italian lisäksi Ranska, Espanja ja Puola. Suomi on suhteellisen pieni tekijä, mutta se mahtuu kuitenkin maailman 40 suurimman teräksen tuottajamaan joukkoon. Vuonna 2019 Suomi putosi sijalle 37.

Kansainvälisen teräsjärjestön (World Steel Association) tilastojen mukaan koko maailman teräk-

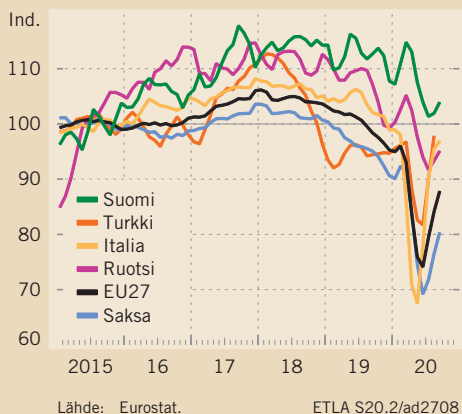
sen tuotanto supistui kuluvan vuoden tammi-syyskuussa 3,2 prosenttia viimevuotisesta. EU28-maiden (ml. Iso-Britannia) tuotanto supistui keskimäärin 17,9 prosenttia vuodentakaisesta. Suomen valmistusmäärä väheni 9,2 prosenttia. Kreikka oli ainoa EU-maa, jossa teräksen valmistus lisääntyi viimevuotisesta. Saksassa tuotanto supistui 15,7 prosenttia, Italiassa 17,2, Ranskassa 26,8, Espanjassa 26,2, Puolassa 17, ja lisäksi Isossa-Britanniassa 6 prosenttia.

Kiinan tuotanto kasvoi 4,5 prosenttia, mutta koko Aasian jäi edellisvuoden lukemiin. Intiassa teräksen valmistus supistui 16,5 prosenttia, Japanissa tuotanto väheni 19,1 prosenttia ja Etelä-Koreassa laskua oli 7,5 prosenttia vuodentakaisesta.

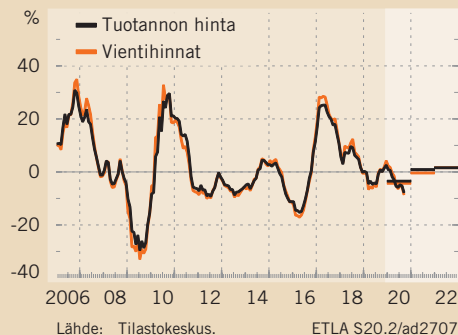
Pohjois-Amerikan tuotanto supistui tammi-syyskuussa 18,2 prosenttia viimevuotisesta, kun alueen suurimmassa teräksen tuottajamaassa Yhdysvalloissa tuotanto laski 19,2 prosenttia. Kanadassa teräksen valmistus väheni 18,3 prosenttia ja Meksikossa 13,6 prosenttia.

Venäjällä tuotanto väheni 1,4 prosenttia ja Ukrainassa tuotanto oli 6,5 prosentin laskussa.

Metallien jalostuksen tuotanto, 2015=100, kausitas., 3kk lka



Hintojen muutos



Metallien jalostuksen tuotantomäärä supistui kulu-
van vuoden tammi-syyskuussa EU27-mai-
sa keskimäärin 14,4 prosenttia viimevuotisesta.
Tuotanto kasvoi ainoastaan Bulgariassa, 5 pro-
senttia, ja Liettuassa 2 prosenttia vuoden takai-
sesta.

Suomessa tuotanto jäi 4 prosenttia, Virossa 5
prosenttia, Norjassa 6 prosenttia ja Ruotsissa ja
Puolassa 8 prosenttia edellisvuotista pienem-
mäksi. Tammi-syyskuussa tuotanto supistui Tse-
kissä 10 prosenttia, Romaniassa 13 prosenttia
ja Portugalissa ja Tanskassa 14 prosenttia viime-
vuotisesta.

Keskeiset tunnusluvut

	2017	2018	% -muutos		2021 ^E	2022 ^E	Keskimäärin	
	2017	2018	2019	2020 ^E	2021 ^E	2022 ^E	2015–19	2020–24 ^F
Vienti	-0,9	5,6	2,4	-9,8	4,6	3,1	2,5	1,0
Vientihinta	21,9	6,9	-2,0	-4,3	-0,4	1,6	2,8	0,0
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	58,5	2,1	-7,2	-11,0	5,8	2,0	20,7	0,7
- Työpanos	0,0	1,5	1,5	-4,5	-0,8	-0,5	-0,3	-1,4
- Työn tuottavuus	58,5	0,5	-8,6	-6,8	6,7	2,5	21,2	2,1
- Pääomavaltaituminen	-1,3	-1,7					-0,7	
- Kokonaistuottavuus	60,6	2,2					29,6	

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etla.

Metallien jalostuksen hyödykevirrat vuonna 2019

PANOSKÄYTTÖ

Kaivostoiminta
Muu metalliteollisuus
Energia ja jätehuolto
Tukkukauppa
Liikenne
Muut kotimaiset panokset

Tuontituotteet
Pääomakustannukset
Palkansaajakorvaukset
Toimintaylijäämä

Sisäinen väliuotekäyttö

Metallien
jalostus
9,2 mrd. EUR

TUOTOS

Muu metalliteollisuus

Vienti

Muu kotimainen
väliuotekäyttö

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S20.2/a13f

Muissa maissa metallien jalostuksen tuotanto väheni keskimääräistä enemmän. Italiassa ja Alankomaissa pudotusta tuli 15 prosenttia, Saksassa ja Belgiassa 16 prosenttia, Espanjassa 17 prosenttia ja Ranskassa 21 prosenttia. Eniten tuotanto väheni Latviassa, 25 prosenttia.

Etlä arvioi syyskuussa, että Suomen metallien jalostuksen tuotos supistuu 6 prosenttia tänä vuonna, mutta kasvaa 3 prosenttia ensi vuonna.

TERÄKSEN KULUTUS MAAILMASSA JÄÄ TÄNÄ VUONNA RUNSAAT 2 PROSENTTIA VIIMEVUOTISTA PIENEMMÄKSI

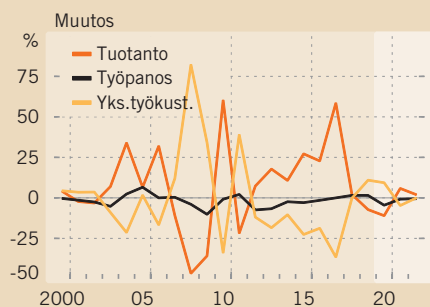
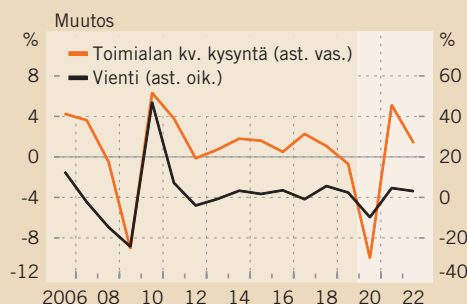
Covid-19-kriisin takia koko maailman teräksen kulutus supistuu 2,4 prosenttia vuonna 2020, kansainvälisen teräsjärjestön (The World Steel Association) lokakuussa 2020 tehdyn ennusteen mukaan. Kesäkuussa arvioitiin, että kulutus oli-

si vähentynyt jopa 6,4 prosenttia. Uusi ennuste perustuu oletukseen, että uusia tuotannon py-sähdyksiä ei tule. Teräksen kysynnän odotetaan elpyvän vuonna 2021 ja kasvavan 4.1 prosenttia tämänvuotisesta. Poislukien Kiina koko maailman teräksen kulutus supistuu tänä vuonna 13,3 prosenttia ja kasvaa ensi vuonna 9,4 prosenttia.

Teräksen kysyntä maailmassa oli pohjalukemissa huhtikuussa, ja elpyminen alkoi toukokuun puolessavälissä. Virustilanne ja taloudelliset tukitoimet vaihtelevat maittain, joten myös teräksen kysynnän elpyminen tapahtuu eri tahtiin eri maissa.

Kiinassa teräksen kysynnän odotetaan nousevan 8 prosenttia vuonna 2020 vahvan kiinteistömarkkinan ja valtion infrastruktuuriin kohdistuviin elvytystoimien ansiosta. Vuonna 2021 kysyntä

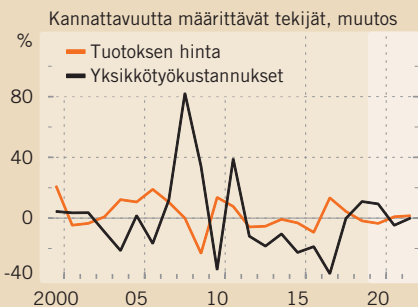
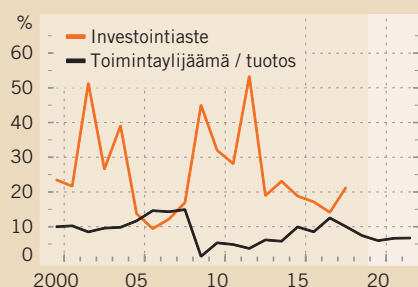
Kysyntä, vienti ja tuotanto



Lähteet: Tilastokeskus, OECD, Tulli, NiGEM, Etlä.

ETLA S20.2/ad2701

Investoinnit ja kannattavuus



Lähteet: Tilastokeskus ja Etlä. ETLA S20.2/ad2709

jää edellisvuoden lukemiin. Koko Aasian kysyntä kasvaa 2,1 prosenttia tänä vuonna ja 2,5 prosenttia ensi vuonna.

Yhdysvalloissa teräksen kulutus supistuu tänä vuonna 15,8 prosenttia. Elpyminen on ollut vahvaa merkittävien valtion tukitoimien ansiosta. Ensi vuonna kulutus kääntyy 6,6 prosentin kasvuun.

EU:ssa toipuminen on odotettua vahvempaa, mutta terästä paljon käyttävien sektoreiden, kuten autoteollisuuden, syvä pudotus aiheuttaa suuren teräksen kysynnän laskun vuonna 2020. Taantuma oli erityisen voimakasta Italiassa ja Espanjassa. Koko EU:n teräksen kysyntä supistuu tänä vuonna 15,2 prosenttia ja kasvaa ensi vuonna 11 prosenttia. Saksassa pudotus on tänä vuonna 15,3 prosenttia ja Italiassa 21,5 prosenttia. Maiden kasvuluvut ensi vuodelle ovat 13,4 prosenttia ja 15,6 prosenttia.

Teräksen kysyntä supistuu tänä vuonna huomattavasti Japanissa (-19,6 %) ja Etelä-Koreassa (-8,2 %) ja elpyminen on ensi vuonna hidasta, Japanissa +8,1 % ja Etelä-Koreassa +3,8 %, heikon viennin ja luottamuksen takia.

Toimiala valmistaa rautaa, terästä, rautaseoksia, putkia, värimetalleja ja valumetalleja.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	3,4
bruttokansantuotteesta	0,7
tavaraviennistä	13,1

¹⁾ käyvin hinnoin vuonna 2019.

Suurimmat yritykset vuonna 2018

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ¹⁾
Outokumpu konserni	6 872	10 500
SSAB Suomi Oy	2 400	5 000
Norilsk Nickel Harjavalta Oy	881	300
Freeport Cobalt Oy	866	449
Luvata konserni	625	1 430

¹⁾ Globaali.

Kaiken kaikkiaan kehittyneiden talouksien teräksen kysyntä supistuu 14,4 prosenttia vuonna 2020 ja kasvaa 7,9 prosenttia vuonna 2021. Finanssikriisin negatiivinen vaikutus oli suurempi kuin covid-19-pandemian aiheuttama pudotus.

Kehittyvät taloudet ovat yleisesti ottaen olleet huonommin varustautuneita selviämään pandemiasokista. Kotimaan kysyntä putosi nopeasti, vienti pysähtyi ja matkailu sukelsi. Intia ja Brasilia ovat kärsineet muita enemmän. Intiassa lockdown oli pahempi kuin useimmissa muissa maissa. Teräksen kysyntä kehittyvissä maissa (pl. Kiina) supistuu arviolta 12,3 prosenttia vuonna 2020 ja elpyy 10,6 prosenttia vuonna 2021.

Rakennussektori (ml. infrastruktuuri) on suurin teräksen loppukäyttäjä, sen osuus koko maailman teräksen tuotannosta on hieman yli puolet. Noin 15 prosenttia käytetään mekaanisten koneiden valmistamiseen, noin 12 prosenttia autoteollisuus-

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2020

	Arvo, milj. eur	Osuus, %	Muutos, %
Kaikki maat	4 977	100,0	-19
Eurooppa	4 203	84,5	-20
- EU27	3 191	64,1	-10
- Euroalue	2 402	48,3	-8
Kaukoita	474	9,5	-9
Pohjois-Amerikka	221	4,4	-12
Alankomaat	986	19,8	-4
Saksa	809	16,3	-18
Ruotsi	472	9,5	-22
Sveitsi	409	8,2	70
Italia	222	4,5	28
Venäjä	214	4,3	-39
Yhdysvallat	193	3,9	-7
Japani	175	3,5	-6
Norja	174	3,5	17
Iso-Britannia	164	3,3	-28

Lähde: Tulli.

teen ja noin 11 prosenttia metallituotteisiin. Muiden kulkuneuvojen osuus teräksen kulutuksesta on noin 5 prosenttia, sähkölaitteiston 3 prosenttia ja kulutustavaroiden niinkään 3 prosenttia.

METALLIEN JALOSTUKSEN VIENNIN LASKUUN VAIKUTTAÄ SEKÄ KORONAKRIISI ETTÄ KAASUPUTKITOIMITUSTEN LOPPUMINEN

Etla arvioi syyskuussa, että Suomen metallien jalostuksen vientimäärä jää tänä vuonna noin 10 prosenttia edellisvuotista pienemmäksi. Viennin laskuun vaikuttaa sekä koronakriisi että kaasuputkitoimitusten loppuminen. Kaasuputkitoimitukset Nord Stream 2 -hankkeeseen alkoivat vuoden 2018 viimeisellä neljänneksellä, jolloin metallien jalostuksen vienti kasvoi voimakkaasti. Kaasuputkia vietiin avomerelle, Ruotsiin ja Venäjälle yhteensä 310 miljoonan euron arvosta.

Viime vuoden ensimmäisellä neljänneksellä kaasuputkia vietiin avomerelle 148 miljoonan euron arvosta. Toisella neljänneksellä kaasuputkia vietiin avomerelle ja Venäjälle 458 miljoonan euron arvosta ja kolmannella neljänneksellä 358 miljoonan euron arvosta. Vuonna 2019 kaasuputkia vietiin siten kaiken kaikkiaan 964 miljoonan euron arvosta.

Nord Stream 2 -hankkeen oli määrä valmistua vuoden 2019 loppuun mennessä, mutta kaasuputkia rakentava sveitsiläisyhtiö keskeytti työt jou-

luun lopulla ja vetäytyi kokonaan hankkeesta, kun se joutui Yhdysvaltojen pakotteiden kohteeksi osana isompaa puolustusmenojen pakettia. Putkilinjasta 94 prosenttia on jo tehty, ja siitä osa on merenalainen. Kaasuputkihankkeen valmistusajankohta on kuitenkin nyt hämärän peitossa pakotteiden takia.

SUOMESSA METALLIEN JALOSTUKSEN HENKILÖSTÖ VÄHENI VAJAAT 5 PROSENTTIA TAMMI-SYYSKUUSSA

Teknolוגiateollisuus ry:n mukaan suomalaiset metallien jalostusyritykset työllistivät kuluvan vuoden syyskuun lopussa noin 15 900 työntekijää Suomessa, mikä oli 4,5 prosenttia vähemmän kuin keskimäärin viime vuonna. Ulkomaisesta henkilöstöstä noin 70 prosenttia työskentelee Länsi-Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa.

METALLIEN JALOSTUKSEN TYÖN TUOTTAVUUS KÄÄNTYI LASKUUNTAAN VUONNA 2019

Alan tuottavuus putosi jyrkästi vuoden 2006 jälkeen, kun arvonlisäys supistui voimakkaasti. Vuonna 2012 alkoi kuitenkin tuottavuuden uusi kasvujakso, jolloin arvonlisäys oli vahvassa nousussa ja tehtyjen työtuntien määrä samanaikaisesti väheni. Tuottavuus nousi merkittävästi vuosina 2015–2017. Vuonna 2016 toimialan tuottavuus ylitti edellisen, vuoden 2006 huipun. Vuonna 2017 arvonlisäys kasvoi peräti 59 prosenttia edellisvuodesta. Vuonna 2018 tuottavuus kohosi uusiin huippulukemiin, vaikka arvonlisä-

Työn tuottavuus

Arvonlisäys kiintein hinnoin/tehdyt työtunnit



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S20.2/ad2712

Omavaraisuusaste



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S20.2/ad2710

ys nousi vain vähän ja tuottavuuden kasvu lähes pysähtyi. Viime vuonna työn tuottavuus kääntyi laskusuuntaan, kun arvonlisäys väheni ja tehdyt työtunnit olivat nousussa.

Metallien jalostuksen toimialan kiinteähintaisten investointien pitkän aikavälin trendi on nouseva, mutta viime vuosina investoinnit ovat jääneet selvästi trendin alapuolelle. Vuosina 2013–2018 investointiaste vaihteli 14 prosentin ja 23 prosentin välillä.

Koneiden, metallituotteiden ja kulkuneuvojen valmistus

Kone- ja metallituoteteollisuus työllisti Teknologia-teollisuus ry:n mukaan 130 400 henkilöä Suomessa syyskuun lopulla vuonna 2020, mikä oli noin 2,4 prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna keskimäärin. Ulkomaisesta henkilöstöstä vaajat puolet sijaitsee kehittyneissä maissa Länsi-Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa.

Kone- ja metallituoteteollisuuden (koneet, metallituotteet, kulkuneuvot) uusien vientitilausten arvo supistui heinä-syyskuussa 12 prosenttia vuodentakaisesta, mutta kohosi 27 prosenttia edellisestä neljänneksestä. Kone- ja metallituoteteollisuuden vientitilaukskanta oli syyskuun lopulla 4 prosenttia matalammalla tasolla kuin vuotta aiemmin ja 2 prosenttia matalammalla tasolla kuin edellisellä neljänneksellä.

KONEIDEN JA LAITTEIDEN VALMISTUS

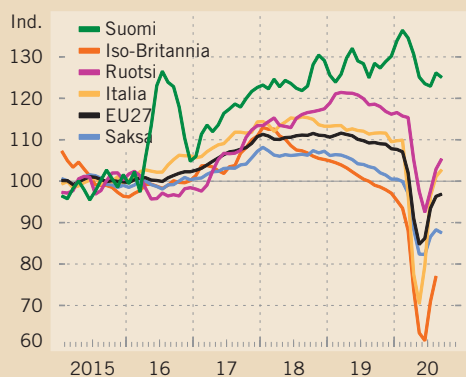
Suomi on pärjännyt koneiden ja laitteiden valmistuksessa muita maita huomattavasti paremmin
Kuluvan vuoden tammi-syyskuussa EU27-mai-

den tuotanto väheni kausitasoitettuna ja työpäivä-korjattuna keskimäärin 13,4 prosenttia vuodentakaisesta. Suomessa alan tuotanto väheni vain 0,5 prosenttia ja Alankomaissa prosentin. Liettuassa tuotanto kasvoi 2 prosenttia. Latviassa koneiden ja laitteiden tuotanto väheni tammi-syyskuussa 4 prosenttia, Tanskassa 9 prosenttia, Virossa ja Portugalissa 10 prosenttia, Ruotsissa 12 prosenttia ja Espanjassa 13 prosenttia. Muissa maissa tuotanto supistui keskimääräistä enemmän: Saksassa 14 prosenttia, Ranskassa ja Puolassa 15 prosenttia, Italiassa 17 prosenttia, Bulgariassa 19 prosenttia ja Romaniassa 21 prosenttia.

Etlä arvioi syyskuussa, että koneiden ja laitteiden tuotanto supistuu noin 3 prosenttia tänä vuonna ja kasvaa 4 prosenttia ensi vuonna.

Koneiden ja laitteiden viennin määrä supistui kuluvan vuoden tammi-elokuussa 4,1 prosenttia edellisvuodesta. Etlä arvioi syyskuussa, että koneiden ja laitteiden viennin määrä jää tänä

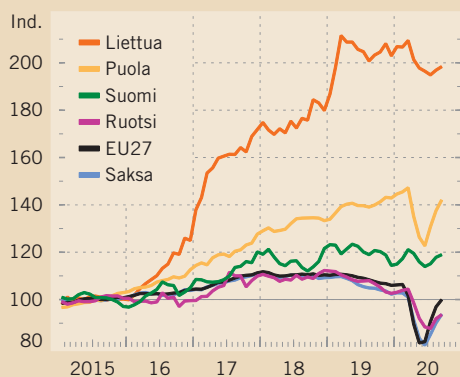
Koneiden ja laitteiden tuotanto, 2015=100, kausitas., 3kk lka



Lähde: Eurostat.

ETLA S20.2/ad28klm08

Metallituotteiden tuotanto, 2015=100, kausitas., 3kk lka



Lähde: Eurostat.

ETLA S20.2/ad28klm11

vuonna vajaat 6 prosenttia edellisvuotista pienemmäksi heikon kansainvälisen vientikysynnän seurauksena. Ensi vuonna alan viennin odotetaan elpyvän ja kasvavan vajaat 8 prosenttia.

Tehtyjen työtuntien määrä on pysynyt melko vakaana

Koneiden ja laitteiden valmistuksessa tehtyjen työtuntien määrä on pysynyt melko vakaana viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana. Arvonlisäys kiintein hinnoin on selvästi noussut viime vuosina, mutta ei ole vieläkaan yltänyt ihan vuoden 2008 lukemiin. Työn tuottavuuden kasvu jäi vuosina 2017–2019 hieman pienemmäksi kuin arvonlisäyksen nousu. Investointiaste nousi hieman yli 20 prosentin vuonna 2018. Viime vuodelta tietoja ei vielä ole.

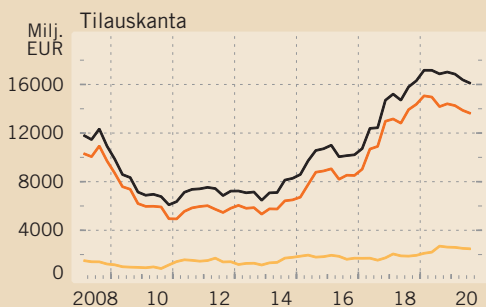
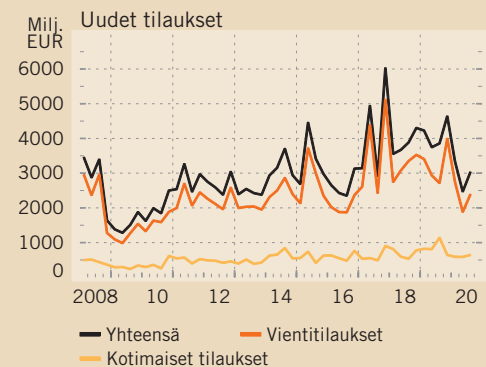
METALLITUOTTEIDEN VALMISTUS

Metallituotteiden tuotanto putosi tammi-syyskuussa eniten Espanjassa, Italiassa ja Ranskassa

Metallituotteiden tuotanto jäi kuluvan vuoden tammi-syyskuussa EU27-maissa keskimäärin 12,7 prosenttia edellisvuotista pienemmäksi. Tuotanto Suomessa laski kausitasoitettuna vain prosentin vuodentakaisesta, ja Kreikassa tuotanto jäi edellisvuoden lukemiin.

Metallituotteiden valmistus väheni tämän vuoden tammi-syyskuussa Puolassa ja Liettuassa 2 prosenttia, Latviassa ja Bulgariassa 4 prosenttia, Tanskassa 5 prosenttia ja Romaniassa, Alankomaissa sekä Norjassa 7 prosenttia. Tuotanto väheni Belgiassa 8 prosenttia, Virossa 9 prosenttia, Tšekissä 10 prosenttia, Ruotsissa 11 prosenttia

Tilaukset



ETLA S20.2/ad28klm02

Hintojen muutos



ETLA S20.2/ad28klm07

ja Saksassa 13 prosenttia. Alan tuotanto väheni keskimääräistä enemmän Espanjassa ja Italiassa (16 prosenttia) sekä Ranskassa (19 prosenttia).

Arvioimme syyskuussa, että metallituotteiden tuotanto Suomessa supistuu tänä vuonna noin 3 prosenttia ja jää ensi vuonna tämän vuoden lukemiin.

KULKUNEUVOJEN VALMISTUS

Kulkuneuvojen vienti supistuu tänä vuonna noin 40 prosenttia

Kulkuneuvojen osuus koko tavaraviennin arvosta oli tammi-elokuussa 6,3 prosenttia. Moottoriajoneuvojen osuus kulkuneuvoteollisuuden viennin arvosta oli 80 prosenttia ja muiden kulkuneuvojen osuus 20 prosenttia.

Kulkuneuvojen viennin määrä laski tammi-elokuussa 43 prosenttia viimevuotisesta. Moottoriajoneuvojen viennin määrä väheni 36 prosenttia ja muiden kulkuneuvojen vienti putosi 60 prosenttia edellisvuodesta.

Moottoriajoneuvojen viennistä 60 prosenttia oli henkilöautojen vientiä. Tavarankuljetukseen tarkoitettujen moottoriajoneuvojen osuus oli 16 prosenttia. Erikoismoottoriajoneuvojen osuus oli 5 prosenttia.

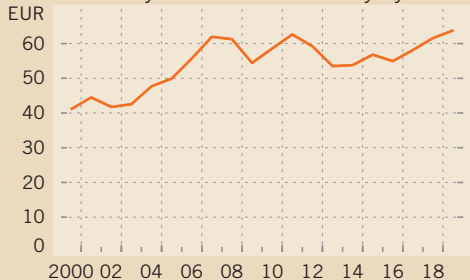
Vuonna 2020 koko kulkuneuvoteollisuuden vienti supistuu noin 42 prosenttia, kun moottoriajoneuvojen vienti arviomme mukaan vähenee vajaan kolmanneksen ja muiden kulkuneuvojen vienti supistuu noin 70 prosenttia viimevuotisesta. Syyskuussa arvioimme, että moottoriajoneuvojen vienti kasvaa ensi vuonna 40 prosenttia ja muiden kulkuneuvojen vienti lisääntyy 120 prosenttia.

Uusien sähkö- ja hybridiautojen rekisteröinnit kasvavat kovaa vauhtia EU:ssa

Autojen suurimmat markkina-alueet Euroopassa ovat Saksa, Iso-Britannia, Venäjä, Ranska, Italia ja Espanja. Euroopassa on vuonna 2020 298 autotehdasta, joista 196 Euroopan unionin maissa (EU27). Saksassa on 42 tehdasta, Ranskassa 31, Italiassa 23, Espanjassa 17 ja Puolassa 16. Lisäksi Venäjällä on 31 tehdasta, Isossa-Britan-

Työn tuottavuus (koneet ja laitteet)

Arvonlisäys kiintein hinnoin/tehdyt työtunnit



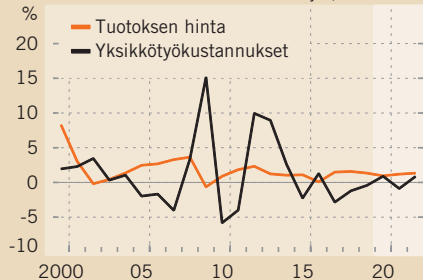
Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S20.2/ad28klm12

Investoinnit ja kannattavuus



Kannattavuutta määrittävät tekijät, muutos



Lähteet: Tilastokeskus ja Etla.

ETLA S20.2/ad28klm09

niassa 30, Turkissa 17, Kazakstanissa 7 ja Ukrainassa 6. Autoteollisuus työllistää EU:ssa runsaat 11 prosenttia tehdasteollisuuden työntekijöistä.

EU:ssa uusien henkilöautojen rekisteröinnit vähenivät kuluvan vuoden tammi-syyskuussa kes-

kimäärin 28,8 prosenttia vuodentakaisesta. Uusien dieselautojen kysyntä väheni vuoden 2020 alkupuoliskolla 43,2 prosenttia vuodentakaisesta. Bensiiniautojen kysyntä putosi 44,1 prosenttia. Sähköautoja rekisteröitiin sen sijaan 76,9 prosenttia ja hybridautoja 17 prosenttia edellisvuo-

Keskeiset tunnusluvut

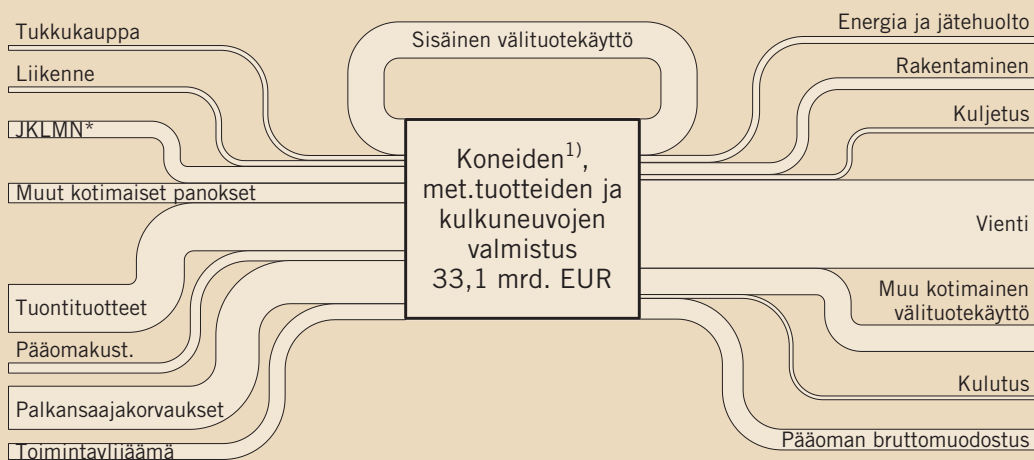
	% -muutos						Keskimäärin	
	2017	2018	2019	2020 ^E	2021 ^E	2022 ^E	2015–19	2020–24 ^E
Vienti	25,4	1,7	10,1	-19,5	20,9	4,0	5,8	1,9
Vientihinta	1,2	0,9	1,0	1,4	0,1	0,6	0,9	0,7
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	6,6	6,3	3,9	-3,4	2,6	1,4	4,0	1,5
- Työpanos	3,2	2,9	1,5	-4,4	0,0	-0,2	1,5	-0,8
- Työn tuottavuus	3,3	3,3	2,4	1,0	2,6	1,6	2,5	2,4
- Pääomavaltaituminen	-1,0	-0,5					-0,4	
- Kokonaistuottavuus	4,3	3,8					2,9	

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etlä.

Koneiden, met.tuotteiden ja kulkuneuvojen valmistuksen hyödykevirrat vuonna 2019

PANOSKÄYTTÖ

TUOTOS



*JKLMN = Informaatio ja viestintä; Rahoitus- ja vakuutus toiminta; Kiinteistöalan toiminta; Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta; Hallinto- ja tukipalvelutoiminta.

1) ml. koneiden korjaus. Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S20.2/a13i

tista enemmän. Bensiiniautojen osuus uusista henkilöautoista EU:ssa oli tästä huolimatta 52,1 prosenttia ja dieselautojen 29,7 prosenttia. Sähköautojen osuus oli 7 prosenttia ja hybridiautojen osuus 9,5 prosenttia, molempien on selvässä kasvussa.

Suomessa akkujen tuotanto on vahvasti nousumassa autonvalmistuksen rinnalle

Uudenkaupungin autotehtaalla Mercedes-Benzin GLC-mallin tuotanto aloitettiin helmikuussa 2017, ja Mercedes-Benzin uuden A-sarjan autojen tuotanto käynnistyi heinäkuussa 2018. Uusi tuotantoennätys saavutettiin vuonna 2019, kun Uudenkaupungin tehtaalla valmistui 114 000 henkilöautoa. Arviolta noin puolet autotehtaan tuotannosta menee Yhdysvaltoihin Saksan kautta.

Tuotanto autotehtaalla jouduttiin keskeyttämään huhtikuun alussa koronapandemian aiheuttaman komponenttipulan takia. Runsaan kuukauden kestäneen tauon jälkeen tuotanto pystyttiin kuitenkin käynnistämään toukokuun alkupuolella. Syyskuussa tehtaan kaikki lomautetut työntekijät palasivat töihin. Lokakuun lopussa yhtiö yllättäen ilmoitti, että autojen kysyntä kasvaa niin nopeasti, että 400 uutta autonrakentajaa tarvitaan jo tammikuussa 2021.

ACEA:n (European Automobile Manufacturers Association) keräämien tietojen mukaan EU-maiden (+Ison-Britannian) autotehtaat olivat suljettuna keskimäärin 30 päivää covid-19-pandemian takia. Suomessa sulkupäiviä oli 25, Saksassa 30, Ranskassa 34, Isossa-Britanniassa 41 ja Italiassa 41.

Autonvalmistuksen lisäksi Valmet Automotive panostaa akkujen tuotantoon, sarjatuotanto aloitettiin Salossa vuoden 2019 lopulla. Akkutehtaan tuotantoa ollaan nostamassa ennätystasolle, akkujen jatkuvasti kasvavan kysynnän myötä. Lisäksi Uudenkaupungin autotehtaalalle rakennetaan toinen akkutehdas, joka valmistuu vuonna 2021. Lähivuosina akkujärjestelmien liikevaihto voi jopa saavuttaa ajoneuvovalmistuksen liikevaihdon.

Eurooppalaiset telakat dominoivat risteilyalusten ja automatkustajalaivojen markkinoita

Maailman johtava laivanrakennusmaa oli vuonna 2019 edelleen Kiina 35 prosentin tuotanto-osuudellaan (GT). Etelä-Korea oli toisella sijalla, ja sen osuus tuotannosta oli 33 prosenttia UNCTADin tilastojen mukaan. Japani oli kolmanneksi suurin laivanrakentajamaa 25 prosentin osuudella. Kiinan osuus tilauskannasta (GT) vuonna 2019 oli 39,9 prosenttia, Etelä-Korean 30,8 prosenttia, Japanin 18,3 ja Euroopan 8,7 prosenttia, kertoo BRS Group laivanrakentamisen vuosikatsaukseen. Valtaosa Aasian maiden laivanrakennuksen tuotannosta on bulkialuksia, tankkereita, tavallisia rahtilaivoja sekä konttilaivoja.

Euroopan tärkeimmät laivanrakennusmaat ovat Italia, Saksa, Ranska, Suomi, Norja, Espanja ja Venäjä. Vuonna 2019 Italian osuus koko maail-

Koneteollisuus valmistaa mm. voimakoneita, massa- ja paperikoneita, hissejä, nosto- ja siirtolaitteita, maa- ja metsätalouskoneita sekä kaivos- ja louhintakoneita.

Metallituoteteollisuus valmistaa mm. metallirakenteita, höyrykattiloita, lukkoja ja saranointia, työkaluja sekä keskilämmityskattiloita.

Kulkuneuvojen valmistuksen tärkeimmät tuoteryhmät ovat laivat, autot ja perävaunut.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	23,2
bruttokansantuotteesta	4,7
tavaraviennistä	25,5

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2019.

Suurimmat yritykset vuonna 2018

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ¹⁾
Kone konserni	9 071	56 100
Wärtsilä konserni	5 174	18 900
Valmet konserni	3 325	12 500
Cargotec konserni	3 304	11 600
Metso konserni	3 173	12 600

¹⁾ Globaali.

man laivatuotannosta oli 0,80 prosenttia, Saksan oli 0,74 prosenttia, Ranskan 0,54 prosenttia ja Suomen 0,51 prosenttia. Eurooppalaiset telakayhtiöt Fincantieri ja Meyer dominoivat risteilyalusten ja automatkustajalaivojen markkinoita. Fincantieri on maailman kuudenneksi suurin laivanrakennusyhtiö ja suurin risteilijävalmistaja. Fincantierin osuus risteilijärakentamisesta on yli

puolet. Muita yhtiöitä ovat saksalainen MV Werften ja kiinalainen China State Shipbuilding Corporation (CSSC), mutta niiden osuudet markkinoista ovat pienet.

Koronapandemia on kova takaisku risteilytoiminnalle ja risteilijöitä valmistaville telakoille

Isoja risteilijöitä valmistavalle Meyer Turun tela-

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2020

	Arvo, milj. eur	Osuus, %	Muutos, %
Koneet ja laitteet			
Kaikki maat	5 491	100,0	-3
Eurooppa	3 255	59,3	-7
- EU27	2 440	44,4	-2
- Euroalue	1 772	32,3	1
Kaukoit	813	14,8	5
Lähi- ja Keski-itä	94	1,7	-13
Pohjois-Amerikka	546	9,9	-15
Etelä-Amerikka	363	6,6	63
Afriikka	167	3,0	-3
Oseania	215	3,9	7
Saksa	590	10,8	36
Yhdysvallat	435	7,9	-19
Ruotsi	394	7,2	-4
Venäjä	345	6,3	-32
Kiina	335	6,1	-11
Metallituotteet			
Kaikki maat	872	100,0	-6
Eurooppa	605	69,3	-16
- EU27	443	50,8	-12
- Euroalue	223	25,6	-10
Kaukoit	74	8,5	-24
Lähi- ja Keski-itä	20	2,3	111
Pohjois-Amerikka	60	6,9	-3
Etelä-Amerikka	93	10,7	1 055
Ruotsi	143	16,4	-16
Venäjä	76	8,7	-17
Viro	56	6,4	1
Norja	54	6,2	-21
Yhdysvallat	47	5,4	-3

	Arvo, milj. eur	Osuus, %	Muutos, %
Moottoriajoneuvot, perävaunut ja puoliperävaunut			
Kaikki maat	1 812	100,0	-34
Eurooppa	1 708	94,2	-34
- EU27	1 524	84,1	-33
Kaukoit	35	1,9	-25
Saksa	1 059	58,4	-40
Ruotsi	210	11,6	5
Norja	95	5,2	-20
Venäjä	58	3,2	-68
Liettua	39	2,1	-11
Muut kulkuneuvot			
Kaikki maat	465	100,0	-60
Eurooppa	286	61,5	-71
Kaukoit	22	4,7	-83
Lähi- ja Keski-itä	10	2,2	-30
Pohjois-Amerikka	143	30,7	518
Yhdysvallat	139	29,9	608
Ruotsi	72	15,4	15
Norja	43	9,2	-17
Venäjä	31	6,7	44
Saksa	27	5,8	-95

kalle koronapandemia on kova takaisku, koska tilauskannassa on huomattava määrä aluksia. Tilaukirjat ulottuvat vuoteen 2025 asti, mutta yhtiö neuvottelee asiakkaidensa kanssa valmistusajankohdan mahdollisesta siirtämisestä eteenpäin. Ennen koronakriisiä telakan suunnitelmiin kuului rakentamistahdin nostaminen, jolloin vuodesta 2023 alkaen yhden risteilijän sijasta valmistuisi kaksi risteilijää vuodessa. Nyt näyttää siltä, että koronatilanne pakottaa telakan siirtymään takaisin yhden risteilijän vuosiluovutustahtiin.

Risteilyalus Costa Smeralda luovutettiin Costa Cruises varustamolle Turun telakalta joulukuussa 2019. Toinen Meyeriltä tilattu Suomessa rakennettava risteilijä valmistunee vuonna 2021.

Carnival Corporation tilasi syyskuussa 2016 kolme LNG-risteilijää Meyeriltä, joista kaksi Turusta ja yksi Saksasta. Turun tilauskannassa olevien alusten oli alunperin tarkoitus valmistua vuosina 2020 ja 2022. Näistä ensimmäinen, Mardi Gras, luovutetaan kuitenkin vasta vuoden 2021 alussa.

Lokakuussa 2016 Royal Caribbean Cruises tilasi Turusta kaksi risteilijää, jotka myös käyttävät LNG:tä polttoaineena. Alkuperäisen suunnitelman mukaan laivojen toimitusajankohta olisi vuosina 2022 ja 2024. Heinäkuussa 2019 varustamo tilasi vielä kolmannen Icon-luokan risteily-

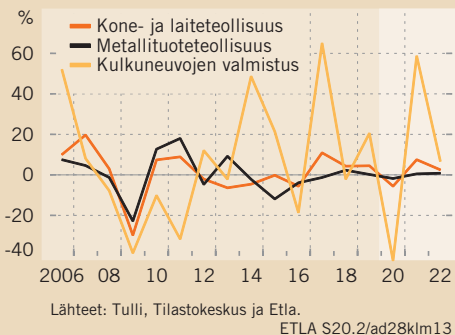
laivan. Aluksen alkuperäinen luovutusajankohta on vuonna 2025. Koronapandemian takia koko risteilytoiminta on kuitenkin joutunut vaikeaan kriisiin, joten tässä vaiheessa ei vielä ole tietoa siitä tuleeko muutoksia toimitusaikatauluihin.

Saksalainen TUI Cruises tilasi puolestaan helmikuussa 2018 risteilyaluksen Turun telakalta. Toimitusajankohdaksi sovittiin tuolloin vuosi 2023.

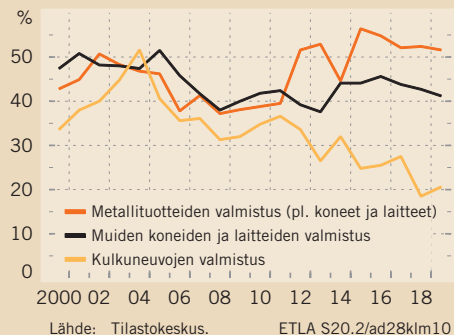
Rauma Marine Constructions Oy on rakentamassa autolauttaa Vaasa-Uumaja -välin liikenteeseen. Wasalinen tilaama lautta valmistuu aikataulun mukaisesti keväällä 2021. Myös AS Tallink Grupp ja Rauman telakka ovat allekirjoittaneet sopimuksen 250 miljoonan euron arvoisen matkustaja-autolautan rakentamisesta. Alus toimitetaan vuoden 2022 alussa.

Lisäksi Rauma Marine Constructions Oy ja Puolustusvoimat ovat allekirjoittaneet sopimuksen neljän taistelualuksen rakentamisesta. Ne rakennetaan vuosina 2022–2025 ja luovutetaan tilaajalle vuoteen 2028 mennessä. Sopimuksen arvo on noin 650 miljoonaa euroa. Koska alukset toimitetaan kotimaahan, ne eivät näy vientitilastoissa. Hankintasopimukset monitoimikorvettien koneistosta on solmittu, ja niiden arvo on runsaat sata miljoonaa euroa. Laitteet tuodaan Saksasta ja Yhdysvalloista.

Viennin määrän muutos



Omavaraisuusaste



Helsingin telakan omistajavaihdoksen myötä telakka sai nopeasti kaksi uutta tilausta kesällä 2019. Venäläinen jokiristeilyvarustamo Vodohod Ltd. (Swan Hellenic) teki sopimuksen kahden luksustutkimusristeilyaluksen rakentamisesta. Ensimmäisen aluksen tuotanto aloitettiin kuluvan vuoden huhtikuussa koronatilanteesta huolimatta. Laivat valmistuvat vuosina 2021 ja 2022. Swan Hellenic tilasi lokakuussa 2020 vielä kolmannen luksustutkimusmatkaristeilijän. Suunniteltu toimitusajankohta on loppuvuonna 2022.

Paperiteollisuus

SUOMESSA PAINO- JA KIRJOITUSPAPERIN OSUUS TUOTANNOSTA OLI VIELÄ VIIME VUONNA SUUREMPI KUIN EUROOPASSA KESKIMÄÄRIN

Kiina on paperin ja kartongin suurin kuluttajamaa. Paperiteollisuuden tuotanto on siksi eneneväs- sä määrin siirtynyt Aasiaan ja Etelä-Amerikkaan lähemmäs kasvavia markkinoita. Kiina on myös suurin tuottajamaa. Pakkauskartongin ja pakka- uspaperin osuus Kiinan paperin ja kartongin kulu- tuksesta ja tuotannosta on noin 70 prosenttia.

Maailman suurimmat paperin ja kartongin tuot- tajamaat olivat vuonna 2018 FAO:n tilastojen mukaan Kiina (osuus 26 %), Yhdysvallat (18 %), Japani (6 %), Saksa (6 %), Intia (4 %), Indonesia (3 %), Etelä-Korea (3 %), Suomi (3 %) ja Brasilia (3 %). Näiden maiden osuus koko maailman pa- perin ja kartongin tuotannosta oli 72 prosenttia.

Sellun tärkeimmät tuottajamaat olivat Yhdysvallat (osuus 25 %), Brasilia (11 %), Kiina (9 %), Ka- nada (8 %), Ruotsi (6 %), Suomi (6 %), Venäjä

(5 %), Indonesia (5 %), Japani (5 %), Intia (3 %) ja Chile (3 %).

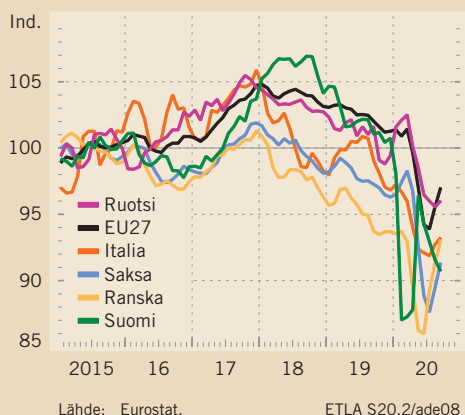
Paperiteollisuuden tärkeimmät viejämaat olivat vuonna 2018 Saksa, Yhdysvallat, Suomi, Ruotsi, Kanada, Kiina, Itävalta, Indonesia, Italia, Ranska, Belgia, Venäjä ja Korea.

Vuonna 2017 maailman suurimmat metsäteolli- suusyritykset olivat International Paper Company, Procter & Gamble, Kimberly-Clark, WestRock, Oji Paper, Essity, Stora Enso, UPM-Kymmene, Smurfit Kappa Group ja Nippon Paper Group.

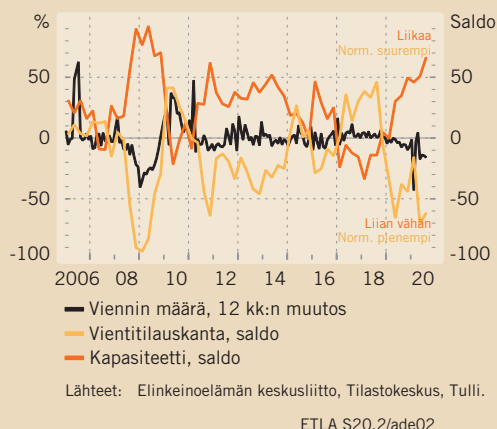
Pakkausmateriaalien osuus Euroopan tuotan- nosta vuonna 2017 oli 51 prosenttia, paino- ja kirjoituspapereiden osuus oli 36 prosenttia, pehmo- papereiden osuus 8 prosenttia ja muiden papereiden osuus 5 prosenttia.

Saksan osuus Euroopan paperin ja kartongin tuo- tannosta vuonna 2017 oli 25 prosenttia, Ruotsin

Paperiteollisuuden tuotanto, 2015=100, kausitas., 3kk lka



Tilaukset



11 prosenttia, Suomen 11 prosenttia, Italian 10 prosenttia ja Ranskan 9 prosenttia.

Suomessa on 17 paperitehdasta, 14 kartonkitehdasta ja 19 massatehdasta. Paperin ja kartongin jalostetehtaita on 19 kappaletta. Kartongin tuotanto väheni 2,9 prosenttia vuonna 2019 ja paino- ja kirjoituspaperin tuotanto supistui 15 prosenttia. Muun paperin tuotanto laski 8,2 prosenttia. Sellun tuotanto lisääntyi 2,1 prosenttia vuonna 2019, ja sen viennin määrä lisääntyi 12 prosenttia. Mekaanisen massan ja puoliselullen tuotanto väheni 6,6 prosenttia.

Paino- ja kirjoituspaperin osuus toimialan tuotannosta Suomessa oli vuonna 2019 vielä 51 prosenttia, eli huomattavasti suurempi kuin Euroopassa keskimäärin. Kartongin osuus oli 38 prosenttia ja muun paperin 11 prosenttia.

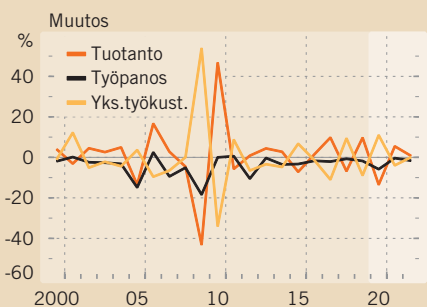
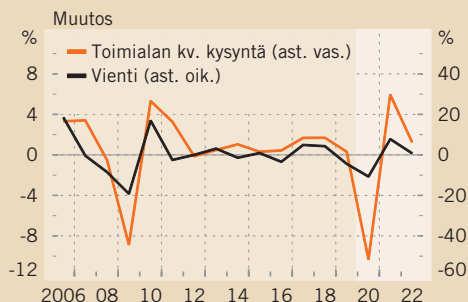
SANOMALEHTIPAPERIN KYSYNTÄ VÄHENI 23 PROSENTTIA EUROOPASSA KULUVAN VUODEN TAMMI-ELOKUUSSA

Euroopassa paperin kysyntä on kuluvana vuonna vähentynyt merkittävästi. Kartongin kysyntä sen sijaan on kasvanut hieman. Sellun kysyntä on supistunut paperin kysynnän heikkenemisen myötä. European Association of Graphic Paper Producers, Euro-Graph, on järjestö, johon kuuluu 28 yritystä kuudestatoista Euroopan maasta. Se on julkaissut tilastoja, joiden mukaan graafisten paperien kysyntä väheni Euroopassa kuluvan vuoden tammi-elokuussa 21 prosenttia vuoden-takaisesta tonneissa laskettuna. Sanomalehtipaperin osuus oli 23 prosenttia, ja sen kysyntä väheni niinikään 23 prosenttia. Viime vuonna ennen koronapandemiaa paino- ja kirjoituspaperien kysyntä väheni Euroopassa 8,4 prosenttia.

Sanomalehti- ja aikakauslehtipaperien kysyntä maailmassa laskee jatkuvasti, koska sähköisen median merkitys kasvaa painetun median kustannuksella. Mainonta lehdissä vähenee edelleen ja siirtyy sähköiseen mediaan. Tämä rakenteellinen muutos jatkuu vielä useita vuosia. Sähköinen viestintä on valtaamassa alaa myös kehittyvillä markkinoilla. Varsinkin Japanissa ja Etelä-Koreassa sen suosio on suuri.

Kartongin ja muiden pakkausmateriaalien kysyntä on sen sijaan edelleen nousussa lisääntyneen

Kysyntä, vienti ja tuotanto



Lähteet: Tilastokeskus, OECD, Tulli, NiGEM, Etlä.

ETLA S20.2/ade01

Hintojen muutos



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S20.2/ade07

verkkokaupan ansiosta. Teollisuus- ja kulutustavaroiden valmistus Aasiassa on lisääntynyt, mikä kasvattaa kuluttajapakkauskartongin ja muun kartongin kysyntää. Kiina on maailman nopeimmin kasvava kuluttajamarkkina ja suurin verkko-kauppa-markkina. Se on suurempi kuin markkina

Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa yhteensä. Euroopassa useita painopapereiden tuotantolinjoja on muutettu valmistamaan kartonkia.

Myös tarramateriaalien kysyntä kasvaa vakaasti verkkokaupan myötä. Myös pakattujen elintarvik-

Keskeiset tunnusluvut

	2017	2018	% -muutos		2021 ^E	2022 ^E	Keskimäärin	
			2019	2020 ^E			2015–19	2020–24 ^E
Vienti	4,9	4,3	-4,4	-10,7	7,8	0,8	0,4	-0,2
Vientihinta	-1,5	8,6	-1,3	-7,0	0,0	0,4	1,8	-1,1
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	9,8	-6,8	9,7	-13,5	5,5	0,8	1,4	-1,0
- Työpanos	-2,1	-0,7	-1,8	-5,8	-0,4	-1,6	-1,9	-2,4
- Työn tuottavuus	12,1	-6,1	11,7	-8,1	5,9	2,5	3,4	1,3
- Pääomavaltuutus	0,9	-1,5					-0,2	
- Kokonaistuottavuus	11,1	-4,7					1,5	

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etla.

Paperiteollisuuden hyödykevirrat vuonna 2019

PANOSKÄYTTÖ

Metsätalous
Kemikaalien valmistus

Liikenne

Muut koneet ja laitteet

Energia ja jätehuolto

Muut kotimaiset panokset

Tuontituotteet

Pääomakustannukset

Palkansaajakorvaukset

Toimintaylijäämä

Sisäinen väliuotekäyttö

Paperi-
teollisuus
15,0 mrd. EUR

TUOTOS

Muu kotimainen
väliuotekäyttö

Vienti

Kulutus

Pääoman
bruttomuodostus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S20.2/a13d

keiden lisääntyminen nostaa etikettimateriaalien käyttöä. Sellun kysyntä nousee elintason tahdissa, hygieniatuotteiden ja pakkauskartongin kuluksen kasvun myötä. Erityisesti Aasiassa kasvu on ollut vahvaa.

SUOMESSA PAPERITEOLLISUUDEN TUOTANTO ON SUPISTUNUT ENEMMÄN KUIN MUUALLA ALKUVUODEN LAKKOJEN TAKIA

Paperiteollisuuden tuotanto EU27-maissa supistui kuluvan vuoden tammi-syyskuussa kausitasoitettuna ja työpäiväkorjattuna keskimäärin 4,6 prosenttia ja euroalueella vajaat 6 prosenttia edellisvuodesta. Suomen tuotanto putosi vuodentakaiseen verrattuna 11 prosenttia metsäteollisuuden alkuvuoden lakkojen seurauksena. Alankomaissa ja Belgiassa tuotanto väheni 6 prosenttia, Ranskassa, Italiassa, Saksassa ja Espanjassa tuotantomäärä laski 5 prosenttia ja Ruotsissa 3 prosenttia edellisvuodesta.

Liettuaissa paperiteollisuuden tuotanto sen sijaan lisääntyi tammi-syyskuussa 7 prosenttia, Tanskassa 6 prosenttia, Kreikassa 3 prosenttia, Latviassa ja Tsekissä 2 prosenttia ja Puolassa puolisen prosenttia. Liettuaissa tuotanto on noussut erityisen voimakkaasti vuodesta 2009.

Etlä arvioi syyskuussa, että koko paperiteollisuuden (ml. kartonki ja sellu) tuotos supistuu tänä vuonna noin 8 prosenttia alkuvuoden lakkojen ja koronapandemian seurauksena.

SANOMALEHTIPAPERIN TUOTANTOKAPASITEETTIA VÄHENNETÄÄN SEKÄ SUOMESSA ETTÄ MUUALLA EUROOPASSA

Paperimarkkinoiden selvä supistuminen jatkuu koko maailmassa. Suomalaiset metsäyhtiöt ovat viimeisen vuosikymmenen aikana sulkeneet tehtaita ja tuotantolinjoja sekä kotimaassa että ulkomailla vähentääkseen rakenteellista ylikapasiteettia ja parantaakseen liiketoiminnan kannattavuutta.

UPM päätti hiljattain sulkea Kaipolan paperitehtaan joulukuun puoleenväliin mennessä. Yhtiön sanomalehtipaperin tuotantokapasiteetti vähenee

siten 450 000 tonnilla ja päällystetyn mekaanisen painopaperin 270 000 tonnilla. Vuonna 2019 Suomessa valmistettiin 4,7 miljoonaa tonnia paino- ja kirjoituspaperia, mikä oli 15 prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna.

Koko paperiteollisuuden viennin määrä, eli karkeasti katsottuna kysyntä, laski 13 prosenttia kuluvan vuoden tammi-heinäkuussa. Sanomalehtipaperin viennin määrä supistui 36 prosenttia. Metsäteollisuuden lakot vuoden alussa vaikuttivat viennin määrän tuntuvaan laskuun. Ilman lakkoja paperiteollisuuden kysyntä olisi supistunut Etlän arvion mukaan runsaat 6 prosenttia tammi-heinäkuussa. Paino- ja kirjoituspaperin kysyntä on ollut laskussa jo kauan. Lisäksi koronapandemian seurauksena heikentyneet talousnäkymät ovat nopeasti kärjistäneet tilannetta.

Kustannustehokkuuden parantamiseksi UPM aikoo myös myydä Shottonin paperitehtaan Walesissa, mikä vähentää sanomalehtipaperin tuotantokapasiteettia 250 000 tonnilla. Tarkoituksena on myydä tehdas muiden paperiteollisuustuotteiden, kuten esimerkiksi kartonkituotteiden valmistukseen.

Chapellen sanomalehtipaperia valmistava tehdas Ranskassa suljettiin pysyvästi heinäkuussa. Tehtaan sulkemisen myötä UPM:n sanomalehtipaperin tuotantokapasiteetti väheni 240 000 tonnilla.

Rakennemuutoksen takia investoidaan myös uusiin tuotantolinjoihin, vaikka tuotantokapasiteettia samanaikaisesti vähennetään. Stora Enso esimerkiksi muuntaa Oulun paperitehtaan pakkauskartonkitehtaaksi. Toinen paperikone muunnetaan kraftlainer-linjaksi, tuotanto aloitetaan vuoden 2020 lopulla. Toinen kone suljettiin syyskuussa. Investoinnin arvo on noin 350 miljoonaa euroa.

Finnpulp Oy suunnitteli perustavansa uuden havusellutehtaan Kuopion Sorsasaloon, mutta ympäristölupa hylättiin viime vuoden lopulla. Biotalousinvestointi olisi ollut suuruudeltaan 1,6

miljardia euroa ja sen tuotantokapasiteetti 1,2 miljoonaa tonnia vuodessa. Toteutuessaan se olisi ollut maailman suurin havusellutehdas. Hyläystä ympäristöluvasta huolimatta Finnpulp jatkaa nyt biotuotetehtaan suunnitteluprosessia.

Metsä Groupin biotuotetehdas Äänekoskella on toistaiseksi metsäteollisuuden kaikkien aikojen suurin investointi Suomessa. Investoinnin arvo oli 1,2 miljardia euroa. Huhtikuussa 2019 Metsä Group ilmoitti yllättäen suunnittelevansa 1,5 miljardin euron arvoisen biotuotetehtaan rakentamista Kemiin. Investoinnista päätetään lopullisesti aikaisintaan syksyllä 2020. Jos se toteutetaan, uusi biotuotetehdas korvaa kokonaan vanhan sellutehtaan.

Metsä Board suunnittelee myös investoivansa 300 miljoonaa euroa Ruotsissa Husumin sellutehtaan uudistamiseen.

UPM rakentaa uuden eukalyptussellutehtaan Keski-Uruguayhin Paso de los Torosin lähistölle. Investoinnin arvo on 2,7 miljardia Yhdysvaltain dollaria. Tehdas valmistuu vuoden 2022 jälkipuoliskolla. Sen tuotantokapasiteetti on alussa 2,1 miljoonaa tonnia vuodessa.

Toimiala valmistaa sellua, paperia ja kartonkia.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	9,0
bruttokansantuotteesta	1,8
tavaraviennistä	14,9

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2019.

Suurimmat yritykset vuonna 2019

	Liikevaihto ¹⁾ , milj. e	Henkilöstö ²⁾
UPM-Kymmene Oyj	10 231	15 585
Stora Enso Oyj	8 130	18 359
Metsä Group	5 228	6 332
Ahlström-Munksjö konserni	2 916	8 078
Sappi Finland Operations Oy	406	554

¹⁾ Konserni pl. puutuoteteollisuus ja muut toiminnot.

²⁾ Globaali.

PAPERITEOLLISUUDEN UUDET TILAUKSET VÄHENIVÄT TAMMI-ELOKUUSSA ARVOLTAAN 21 PROSENTTIA VUODEN TAKAISESTA

Metsäteollisuuden osuus koko tavaraviennin arvosta oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa 18,8 prosenttia. Paperiteollisuuden osuus (ml. kartonki ja sellu) oli 14,7 prosenttia, ja sen viennin arvo laski 20,7 prosenttia edellisvuodesta.

Viime vuoden helmikuussa vientihinnat kääntyivät laskusuuntaan ja kuluvan vuoden tammi-syyskuussa ne alenivat keskimäärin 8,7 prosenttia edellisvuodesta. Arvioimme syyskuussa, että toimialan vientihinnat jäävät tänä vuonna noin 7 prosenttia viimevuotista matalammiksi.

Toimialan viennin määrä väheni kuluvan vuoden tammi-elokuussa 12,9 prosenttia vuoden takai-

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2020

	Arvo, milj. eur	Osuus, %	Muutos, %
Kaikki maat	5 314	100,0	-21
Eurooppa	3 433	64,6	-21
- EU27	2 593	48,8	-21
- Euroalue	2 027	38,1	-23
Kaukoit	894	16,8	-21
Lähi- ja Keski-itä	121	2,3	-14
Pohjois-Amerikka	431	8,1	-18
Etelä-Amerikka	132	2,5	-24
Afrikka	180	3,4	-23
Saksa	850	16,0	-21
Kiina	506	9,5	-24
Yhdysvallat	418	7,9	-19
Iso-Britannia	309	5,8	-30
Venäjä	260	4,9	-10
Puola	241	4,5	-17
Belgia	228	4,3	-31
Ruotsi	226	4,3	-7
Espanja	203	3,8	-26
Alankomaat	200	3,8	-5

Lähde: Tulli.

sesta. Paperin, kartongin ja sellun uusien tilausten arvo jäi 20,9 prosenttia edellisvuotista pienemmäksi.

Metsäteollisuuden lakot vuoden alussa vaikuttivat tuntuvasti viennin laskuun. Koronakriisin aiheuttaman entistä heikomman vientikysynnän seurauksena arvioimme, että toimialan viennin määrä supistuu noin 11 prosenttia tänä vuonna. Paperi on edelleen metsäteollisuuden tärkein vientituote, sen tuotannosta noin 98 prosenttia menee vientiin. Puolet sellun tuotannosta vietiin viime vuonna ulkomaille: 42 prosenttia Kiinaan ja 7 prosenttia muualle Aasiaan, 34 prosenttia

euroalueelle, 7 prosenttia muihin EU-maihin ja 6 prosenttia muualle Eurooppaan. Muun maailman osuudeksi jäi 4 prosenttia.

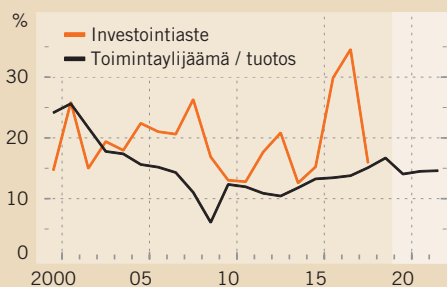
TOIMIALAN TYÖN TUOTTAVUUS NOUSI SELVÄSTI VIIME VUONNA

Paperiteollisuudessa tehtyjen työtuntien määrä on puolittunut verrattuna 2000-luvun alkuvuosiin. Tämän ansiosta työn tuottavuus on noussut voimakkaasti. Vuonna 2009 tuottavuus kuitenkin laski merkittävästi, kun toimialan arvonlisäys putosi rajusti. Seuraavana vuonna arvonlisäys nousi tuntuvasti, mutta ei enää yltänyt finanssikriisiä edeltäneelle tasolle. Vuosina 2011–2016 arvonlisäys pysyi suhteellisen vakaana. Tehtyjen työtuntien alenemisen myötä tuottavuus kuitenkin nousi jaksolla 2012–2014. Vuonna 2017 arvonlisäys nousi tuntuvasti, 10 prosenttia edellisvuodeksi.

Työn tuottavuus



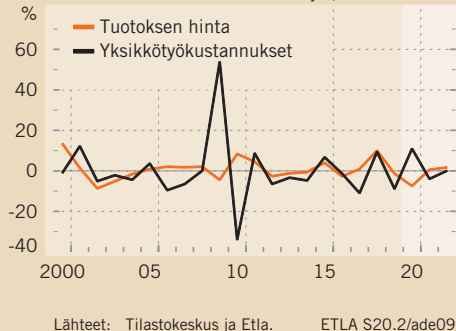
Investoinnit ja kannattavuus



Omavaraisuusaste



Kannattavuutta määrittävät tekijät, muutos



desta. Arvonlisäyksen nousun myötä tuottavuus nousi 12 prosenttia. Vuonna 2018 toimialan tilanne heikkeni, ja sekä arvonlisäys että työn tuottavuus supistuivat 6–7 prosenttia edellisvuodesta. Viime vuonna arvonlisäys nousi 10 prosenttia, jolloin työn tuottavuus kohosi 12 prosenttia. Vuosina 2016 ja 2017 toimialalla investoitiin tavanomaista enemmän, mutta vuonna 2018 investointiaste putosi 16 prosenttiin.

Puutuoteteollisuus

EU27-MAISSA PUUTAVARATEOLLISUUDEN TUOTANTO ON KESKIMÄÄRIN TOIPUNUT NOPEASTI KORONASOKISTA

EU:n kausitasoitettu ja työpäiväkorjattu puutuoteteollisuuden tuotantomäärä supistui kuluvan vuoden tammi-syyskuussa 4,3 prosenttia vuoden takaisesta. Tuotantomäärät ovat useimmissa maissa vähentyneet. EU27-maissa tuotanto on kuitenkin keskimäärin toipunut nopeasti kevään koronasokista. Suomen tuotantomäärä putosi 7 prosenttia metsäteollisuuden lakkojen takia. Ranskassa tuotanto jäi 10 prosenttia edellisvuotista pienemmäksi. Tuotanto putosi Kreikassa 12 prosenttia, Italiassa 13 prosenttia, Espanjassa ja Romaniassa 14 prosenttia ja Irlannissa 17 prosenttia vuoden takaisesta.

Liettuaissa puutavarateollisuuden tuotanto väheni prosentin ja Saksassa tuotanto jäi tammi-syyskuussa edellisvuoden lukemiin. Saksa on Euroopan suurin sahatavaran tuottajamaa. Virossa, Latviassa, Alankomaissa ja Norjassa alan tuotanto lisääntyi prosentin. Ruotsissa, Puolassa ja Tse-

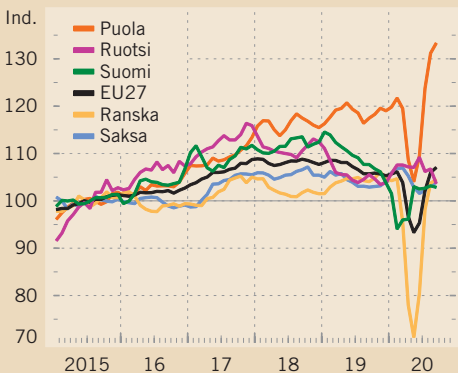
kissä tuotanto nousi 2 prosenttia vuoden takaisesta.

Arvioimme syyskuussa, että puutavarateollisuuden tuotos Suomessa supistuu tänä vuonna noin 7 prosenttia. Havusahatavaran viennin osuus tuotannosta oli 80 prosenttia ja vanerin vienti-osuus oli 84 prosenttia vuonna 2019.

RAKENTAMISEN VOIMAKAS SUPISTUMINEN EUROOPASSA TÄNÄ VUONNA VÄHENTÄÄ SAHATAVARAN KYSYNTÄÄ TUNTUVASTI

Rakentamisella on suuri vaikutus puutavaratuotteiden kysyntään. Sahatavaran ja vanerin kysynnän kasvu vientimarkkinoilla hidastui selvästi jo ennen koronakriisiä. Pandemian seurauksena rakentaminen putosi merkittävästi koko Euroopassa. Sahatavaran kysyntä vähenee hieman viimevuotisesta myös kotimaassa, kun talonrakentaminen vähenee Etlan arvioiden mukaan noin prosentin tänä vuonna.

Puutuoteteollisuuden tuotanto, 2015=100, kausitas., 3kk lka



Tilaukset



Euroconstruct-organisaation tilastojen mukaan rakentamisen kasvuvauhti hidastui Euroopassa 2,7 prosenttiin vuonna 2019. Uudisrakentaminen lisääntyi 3,9 prosenttia ja korjausrakentaminen kasvoi 2 prosenttia. Euroconstruct-verkostoon kuuluu edustajia 19 maasta. Järjestön

kuluvan vuoden kesäkuussa tehdyn ennusteen mukaan rakentaminen supistuu tänä vuonna 11,5 prosenttia Euroopassa koronapandemian seurauksena. Pudotus on samaa suuruusluokkaa kuin finanssikriisin aikana vuonna 2009.

Keskeiset tunnusluvut

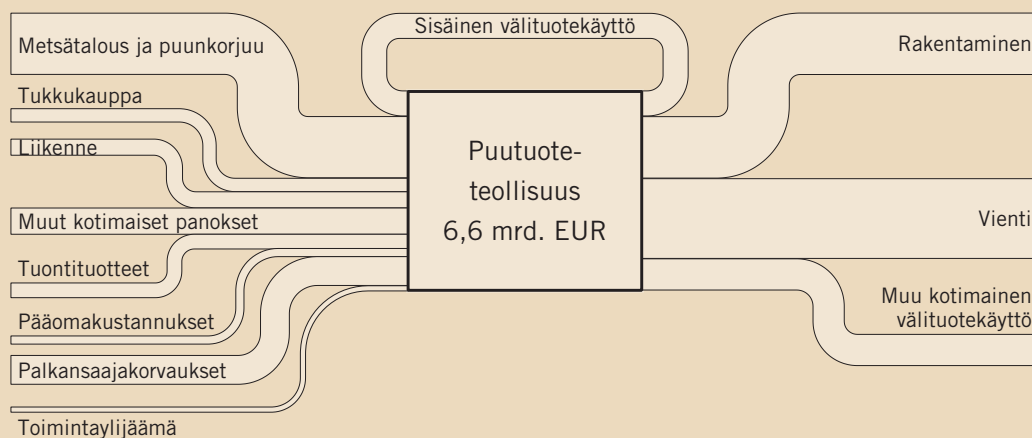
	% -muutos						Keskimäärin	
	2017	2018	2019	2020 ^E	2021 ^E	2022 ^E	2015–19	2020–24 ^E
Vienti	9,5	-5,2	-4,5	-8,6	2,5	1,6	1,1	-0,2
Vientihinta	1,0	4,5	-1,4	-4,4	0,2	0,2	0,2	-0,6
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	10,9	0,6	-8,4	-8,9	0,3	0,7	2,1	-1,0
- Työpanos	0,9	1,8	-1,4	-6,4	-2,8	-1,3	-0,4	-2,7
- Työn tuottavuus	9,9	-1,1	-7,1	-2,6	3,2	2,0	2,6	1,7
- Pääomavaltaituminen	-1,0	-0,6					-0,5	
- Kokonaistuottavuus	11,0	-0,5					5,5	

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etla.

Puutuoteteollisuuden hyödykevirrat vuonna 2019

PANOSKÄYTTÖ

TUOTOS



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S20.2/a13c

Rakentamisen pudotus on suurin Irlannissa (-38 %) ja Isossa-Britanniassa (-33 %). Ranskassa rakentamisen ennustetaan supistuvan 18 prosenttia, Espanjassa 15 prosenttia ja Italiassa 12 prosenttia. Slovakiassa, Unkarissa, Tsekin tasavallassa ja Belgiassa rakentaminen vähenee tänä vuonna noin 8 prosenttia. Saksassa rakentamisen arvioidaan supistuvan runsaat 2 prosenttia. Suomessa, Tanskassa ja Sveitsissä pudotus on pienin. Muista maista poiketen rakentaminen kasvaa 2 prosentin tahtia Portugalissa ja Puolassa.

Rakentaminen Euroopassa elpyy jo ensi vuonna ja kasvaa noin 6 prosenttia. Kasvu jatkuu 3 prosentin tahtia vuonna 2022. Ensi vuonna kasvu on kovinta Isossa-Britanniassa, Irlannissa ja Ranskassa, missä myös pudotus tänä vuonna on suurin. Rakentamisen odotetaan supistuvan vielä

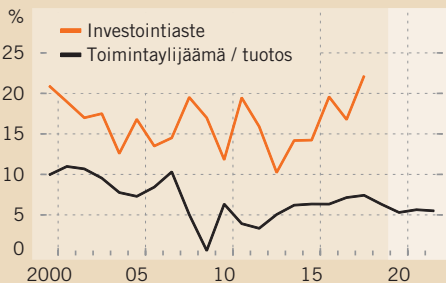
vuonna 2021 Alankomaissa, Unkarissa, Suomessa, Ruotsissa ja Sveitsissä.

VIENTI LÄHI- JA KESKI-ITÄÄN SEKÄ POHJOIS-AMERIKKAAN ON LISÄÄNTYNYT

Havusahatavaran tarjonta maailmalla oli suuri vuonna 2019. Laajat metsätuhot Keski-Euroopassa kasvattivat sahatavaran tarjontaa. Tämän seurauksena havusahatavaran hinta laski tuntuvasti. Kuluvan vuoden tammi-syyskuussa koko puutavarateollisuuden vientihinnat laskivat keskimäärin 6 prosenttia viimevuotisesta. Sahatavaran ja muiden puutuotteiden viennin arvo jäi kuluvan vuoden tammi-elokuussa 19 prosenttia edellisvuotista pienemmäksi metsäteollisuuden lakkojen ja koronan aiheuttaman taantuman takia. Alan vientimäärä supistui 13,5 prosenttia. Koivuvanerin vientikysyntä on kuluvana vuonna laskenut, kun taas havuvanerin kysyntä on pysynyt vakaampana. Etlan syyskuussa päivitetyn ennusteen mukaan Suomen puutavarateollisuuden viennin määrän arvioidaan supistuvan noin 9 prosenttia tänä vuonna. Ensi vuonna viennin määrä kasvaa kolmisen prosenttia.

Sahatavaran tärkeimmät viejämaat olivat vuonna 2018 Venäjä (osuus 20 %), Kanada (19 %), Ruotsi (6 %), Saksa (6 %), Suomi (6 %), Yhdysvallat (5 %), Itävalta (4 %) ja Thaimaa (3 %).

Investoinnit ja kannattavuus



Lähteet: Tilastokeskus ja Etla.

ETLA S20.2/add09

Hintojen muutos



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S20.2/add07

Eurooppa on perinteisesti ollut Suomen sahataran viennin tärkein markkina-alue. Kuluva vuoden tammi-elokuussa Saksa oli toimialan toiseksi tärkein vientimaa, ja sen osuus puutavara-teollisuutemme viennistä oli vajaat 9 prosenttia. Iso-Britannia oli kolmanneksi tärkein vientimaa ja sen osuus alan viennistämme oli runsaat 8 prosenttia. Vienti Isoon-Britanniaan supistui arvoltaan 35 prosenttia viimevuotisesta, ja toimitukset Saksaan vähenivät arvoltaan 17 prosenttia. Myös vienti Ruotsiin, Ranskaan, Viroon ja Alankomaihin putosi tuntuvasti.

Aasia on toiseksi suurin markkina-alue. Japani pysyi tammi-elokuussa Suomen puutavara-teollisuuden tärkeimpänä vientimaana runsaan 14 prosentin osuudellaan toimialan viennin arvosta. Täältä viety mänty- ja kuusisahatavara on keskimääräistä korkealaatuisempaa. Ruotsi, Suomi ja Itävalta ovat ainoat Euroopan maat, jotka vievät merkittäviä määriä sahataraa Japaniin. Pohjois-Amerikka on kuitenkin Japanin suurin sahataran toimittaja. Suomesta viedään sahataran lisäksi runsaasti liimapuutuotteita kuten palkkeja. Pitkällä aikavälillä sahataran tuonti-tarve Japanissa alenee, koska halutaan lisätä kotimaisen puun käyttöä.

Kiina oli neljänneksi tärkein vientimaa. Sen osuus alan viennistämme oli vajaat 8 prosenttia, mutta toimitukset putosivat arvoltaan 31 prosenttia vuo-

dentakaisesta. Suomalaisyritykset vievät Kiinaan enimmäkseen kuusisahataraa, mitä käytetään huonekalujen sekä leikkikalujen valmistamiseen.

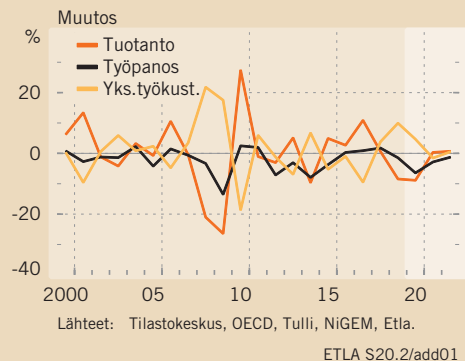
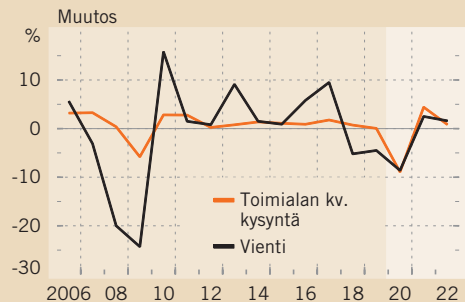
Kilpailu Kiinan sahataran markkinoilla on kova. Venäjä, Kanada, Yhdysvallat ja Ruotsi ovat Suomen suurimpia kilpailijoita. Venäjä on markkinajohtaja, maan sahataran tuotanto ja vienti Kiinaan on viime vuosina kasvanut uusien investointien myötä. Venäjän osuus Kiinan havusahataran tuonnista oli 57 prosenttia vuonna 2017. Kanadan osuus oli vajaat 20 prosenttia, Suomen noin 7 prosenttia ja Ruotsin 3 prosenttia.

Pohjois-Afrikka on viime vuosina noussut suomalaisen sahataran tärkeäksi vientialueeksi Aasian ohella. Rakentaminen Pohjois-Afrikassa on kuitenkin tänä vuonna ajoittain pysähtynyt koronarajoitusten vuoksi, ja niinpä sahataran

Omavaraisuusaste



Kysyntä, vienti ja tuotanto



kysyntä on pudonnut ja hinnat ovat laskeneet. Matkailun romahdus on johtanut tulojen supistumiseen, joten ostovoima on selvästi alentunut. Samanaikaisesti sahatavaran tarjonta on lisääntynyt, kun Keski-Euroopasta on tuotu tuhotuista metsistä edullista sahattua puutavaraa. Egypti oli kuluvan vuoden tammi-elokuussa arvolla mitattuna puutuoteteollisuutemme viidenneksi tärkein vientimaa. Egyptiin viedään keskimääräistä halvempia sahatavaralaatuja. Noin puolet Suomen tavaraviennistä Egyptiin on puutavarateollisuuden vientiä, paperiteollisuuden osuus on neljännes.

VANERITEHDAS SULJETTIIN SUOMESSA HEIKON KANNATTAVUUDEN TAKIA

UPM sulki havu- ja koivuvaneria valmistavan tehtaan Jyväskylässä pysyvästi kuluvan vuoden heinäkuun lopulla. Sulkemispäätökseen vaikutti heikko kannattavuus. Koivuvanerimarkkinoilla

kilpailu on jatkuvasti kiristynyt. Tuotantokustannukset Venäjällä ovat huomattavasti pienemmät, ja sen seurauksena sinne onkin investoitu uuteen koivuvanerikapasiteettiin. UPM mainitsee lisäksi, että suomalaisten tehtaiden toimitusvarmuus kärsii toistuvista työmarkkinahäiriöistä. Myöskään kapasiteettia ei voida käyttää täysimääräisesti työehtojen takia. UPM on Euroopan johtava vanerinvalmistaja. Yhtiöllä on Jyväskylän tehtaan sulkeamisen jälkeen 5 vaneritehdasta, joista 3 sijaitsee Suomessa. Lisäksi yhtiöllä on yksi viilutehdas ja 4 sahaa Suomessa.

UPM:n Chudovon vaneritehdas Venäjällä perustettiin vuonna 1990 ja sitä laajennettiin vuonna 2008. UPM käynnisti vuoden 2017 lopulla Chudovon vaneritehtaan 50 miljoonan euron arvoisen laajennusinvestoinnin. Tehtaalle rakennettiin uudet tuotantolinjat viulun- ja vanerinvalmistukseen. Tuotevalikoima laajeni, ja vuosittainen tuotantokapasiteetti nousi 110 kuutiometristä 155 kuutiometriin. Investointiprojekti valmistui syyskuussa 2019. Tehtaalla valmistetaan vanereita rakentamiseen, huonekaluteollisuuteen, sisustamiseen, kuljetusvälineiteollisuuteen ja LNG-laivanrakentamiseen. Suurin osa tehtaan tuotannosta, noin 70

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2020

	Arvo, milj. eur	Osuus, %	Muutos, %
Kaikki maat	1 495	100,0	-19
Eurooppa	795	53,2	-20
- EU27	600	40,1	-17
- Euroalue	452	30,2	-18
Kaukoit	381	25,5	-18
Lähi- ja Keski-itä	108	7,2	6
Pohjois-Amerikka	37	2,4	21
Pohjois-Afrikka	157	10,5	-34
Japani	215	14,4	-6
Saksa	129	8,6	-17
Iso-Britannia	125	8,4	-35
Kiina	117	7,8	-31
Egypti	97	6,5	-35
Ruotsi	70	4,7	-12
Ranska	67	4,5	-23
Viro	63	4,2	-8
Saudi-Arabia	59	4,0	16
Alankomaat	59	4,0	-20

Lähde: Tulli.

Toimiala valmistaa sahatavaraa, vanereita ja puutuotteiden jatkojalosteita.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	3,1
bruttokansantuotteesta	0,6
tavaraviennistä	4,1

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2019.

Suurimmat yritykset vuonna 2019

	Liikevaihto, milj. e	Henkilöstö ¹⁾
Stora Enso Wood Products	1 569	4 106
UPM – Vaneri	450	2 467
Metsä Wood	434	1 510
Versowood Group konserni	392	743
Koskitukki konserni	263	1 013

¹⁾ Globaali.

prosenttia, menee Euroopan markkinoille. Tehdas työllistää yli 600 henkilöä.

UPM:n Otepään koivuvaneritehdas on Viron suurin vanerinvalmistaja. Tehdas perustettiin vuonna 2000 ja sitä laajennettiin jo vuonna 2008. Uusi vanerin tuotantolinja valmistui marraskuussa 2016. Otepään vaneritehtaan 40 miljoonan euron laajennusinvestoinnin myötä tuotantokapasiteetti lähes kaksinkertaistui. Tehtaan vanerista 95 prosenttia viedään pääasiassa Keski-Eurooppaan.

Stora Enso puolestaan omistaa neljä sahaa Suomessa sekä sahat Impilahdella ja Nebolchissa Lounais-Venäjällä. Lisäksi yhtiöllä on kolme sahaa Baltian maissa, kaksi Ruotsissa ja kahdeksan sahaa Keski-Euroopassa. Stora Enso on ilmoittanut investoivansa 79 miljoonaa euroa uuteen ristiinliimatun puun tuotantolinjaan Tsekin tasavallassa. Tuotanto käynnistyy kolmannella neljänneksellä vuonna 2022.

Metsä Fibre ilmoitti huhtikuussa 2019 investoivansa 200 miljoonaa euroa uuden mäntysahan rakentamiseen Raumalle. Rakennuslupa saatiin marraskuussa 2019. Investoinnin suunniteltu valmistusajankohta on vuoden 2022 toinen neljännes. Sahainvestointi on kaikkien aikojen suurin Suomessa ja teknologiaaltaan edelläkävijä koko maailmassa. Yhtiöllä on ennestään 5 sahaa

Suomessa. Venäjällä Metsä Fibre omistaa vuonna 2006 valmistuneen Metsä Svir -sahalaitoksen Podporozhessa. Noin 90 prosenttia tehtaan tuotannosta menee vientiin.

Koskisen Oy omistaa kolme tuotantolaitosta Suomessa. Sheksnassa Venäjällä yhtiö valmistaa havusahatavaraa, ja Puolassa on yksi tuotantoyksikkö. Koskisen konserni suunnittelee investoivansa 35–40 miljoonaa euroa uuteen sahaan Järvelään. Investoinnista päätetään lopullisesti vuoden 2020 aikana. Uusi saha otettaisiin käyttöön vuonna 2022.

TUOTTAVUUS LASKI VUONNA 2019 ARVONLISÄYKSEN VÄHENEMISEN MYÖTÄ

Puutavarateollisuuden tuottavuus nousi vuoden 2009 taantumien jälkeen takaisin vuoden 2007 tasolle vasta vuonna 2015. Tuottavuuden kasvu jatkui vuosina 2016–2017. Toimialan arvonlisäys on sen sijaan pysyvästi jäänyt alle vuoden 2007 tason. Tuottavuuden nousu on siis lähinnä työllisyyden laskun ansiota. Vuonna 2017 arvonlisäyksen volyymi kuitenkin nousi 11 prosenttia, jolloin työn tuottavuus kasvoi 10 prosenttia. Viime vuonna tuottavuus laski 7 prosenttia, kun arvonlisäys väheni 8 prosenttia. Puutavarateollisuuden investointiaste nousi 22 prosenttiin vuonna 2018. Edellisen kerran investointiaste nousi yli 20 prosentin vuonna 2000.

Työn tuottavuus

Arvonlisäys kiintein hinnoin/tehdyt työtunnit



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S20.2/add12

Kemianteollisuus

Kemianteollisuuden tuotteiden osuus koko Suomen tavaraviennin arvosta oli 18,9 prosenttia kuluvan vuoden tammi-elokuussa. Öljytuotteiden osuus oli 6 prosenttia, kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden 8,6 prosenttia, lääkeaineiden 1,7 prosenttia ja kumi- ja muovituotteiden 2,5 prosenttia. Ruotsi oli kemianteollisuuden ylivoimaisesti suurin viennin kohdema, viennin arvolla mitattuna. Seuraavaksi tärkeimmät vientimaat olivat Alankomaat, Saksa, Venäjä ja Yhdysvallat.

Toimialan viennin määrä nousi 3,4 prosenttia viime vuonna. Tänä vuonna alan viennin määrä supistuu Etlan arvioiden mukaan noin 2 prosenttia, mutta ennusteeseen liittyy hyvin paljon epävarmuutta. Finanssikriisin aikana vuonna 2009 kemianteollisuuden vienti supistui muita aloja vähemmän, ja tämä näyttää toistuvan myös koronapandemian aikana. Vaikutukset ovat osittain siis hyvin samankaltaiset, mutta samalla myös erilaiset. Matkustusrajoitusten takia lentoliikenne on nyt huomattavasti vähentynyt, mikä tuntuvas-

ti alentaa lentobensiinin kysyntää. Öljytuotteiden osuus kemianteollisuuden viennin arvosta on tällä hetkellä runsaat 30 prosenttia.

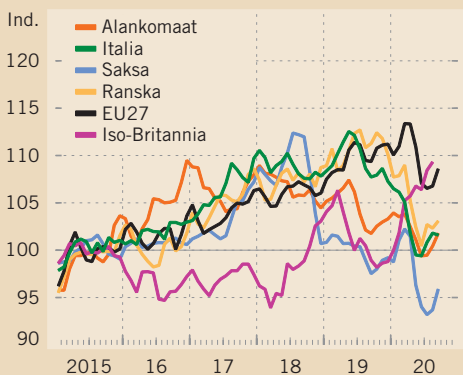
Tuotantomäärä lisääntyi kuluvan vuoden tammi-syyskuussa kausitasoitettuna 0,4 prosenttia vuodentakaisesta. Kemianteollisuuden uusien tilausten arvo jäi samalla ajanjaksolla 0,8 prosenttia edellisvuotista pienemmäksi. Elokuussa niiden arvo kuitenkin kasvoi 3,6 prosenttia ja syyskuussa 14,4 prosenttia viimevuotisesta.

Suomessa kemianteollisuus työllistää suoraan 34 000 henkilöä. Peruskemikaaleja sekä kumi- ja muovituotteita valmistavat yritykset ovat alan suurimmat työllistäjät.

KEMIANTEOLLISUUDESSA TYÖN TUOTTAVUUS NOUSI 15 PROSENTTIA VUONNA 2019

Työn tuottavuus on selvästi noussut vuodesta 2008, vaikka tehtyjen työtuntien laskeva trendi pysähtyi vuonna 2015. Kemianteollisuuden kiin-

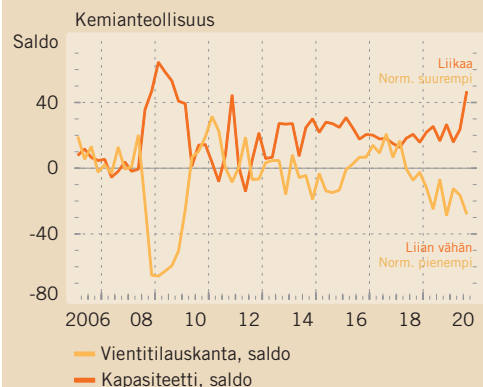
Kemikaalien tuotanto (ml. lääkeaineet), 2015=100, kausitas., 3kk lka



Lähde: Eurostat.

ETLA S20.2/adfgh11

Tilaukset



Lähteet: Elinkeinoelämän keskusliitto, Tilastokeskus, Tulli.

ETLA S20.2/adfgh02

teähintainen arvonlisäys laski 3 prosenttia vuonna 2018, mutta kohosi viime vuonna 17 prosenttia. Alan tuottavuus muuttui lähes samassa suhteessa.

Kiinteähintaisten investointien pitkän aikavälin trendi on nouseva. Viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana toimialan investointiaste on vaihdellut 16 prosentin (vuonna 2011) ja 36 prosen-

Keskeiset tunnusluvut

			% -muutos				Keskimäärin	
	2017	2018	2019	2020 ^E	2021 ^E	2022 ^E	2015–19	2020–24 ^E
Vienti	1,1	-3,5	3,4	-1,8	-4,1	7,7	0,1	1,2
Vientihinta	11,4	11,3	-2,0	-15,4	2,8	-0,8	-0,7	-2,2
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	8,3	-3,0	16,8	-9,8	2,2	1,7	7,1	-0,7
- Työpanos	1,2	1,0	2,0	-1,7	-0,1	0,2	0,8	-0,3
- Työn tuottavuus	7,0	-3,9	14,5	-8,2	2,3	1,4	6,3	-0,4
- Pääomavaltaituminen	0,8	-0,3					0,3	
- Kokonaistuottavuus	6,1	-3,7					3,9	

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etla.

Kemianteollisuuden hyödykevirrat vuonna 2019

PANOSKÄYTTÖ

Liikenne
 Energia ja jätehuolto
 Muut kotimaiset panokset
 Tuontituotteet
 Pääomakustannukset
 Palkansaajakorvaukset
 Nettotuoteverot
 Toimintaylijäämä

Sisäinen väliuotekäyttö

Kemianteollisuus
 24,9 mrd. EUR

TUOTOS

Rakentaminen
 Kuljetus
 Muu kot. väliuotekäyttö
 Vienti
 Pääoman bruttomuodostus
 Kulutus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S20.2/a13e

tin (vuonna 2007) välillä. Kemianteollisuuden kiinteiden investointien kokonaisarvo (ml. t&k) oli noin 1,3 miljardia euroa vuonna 2018. Kemianteollisuus ry:n ja EK:n investointitiedustelun mukaan monet investoinnit ovat nyt lykkääntymässä koronapandemian takia. Suurin osa alan investoinneista on tuotantokapasiteetin korvaamista, mutta vuosittain noin 400 miljoonaa euroa investoinneista liittyy kuitenkin tutkimukseen ja tuotekehitykseen.

KEMIKAALIEN VALMISTUS

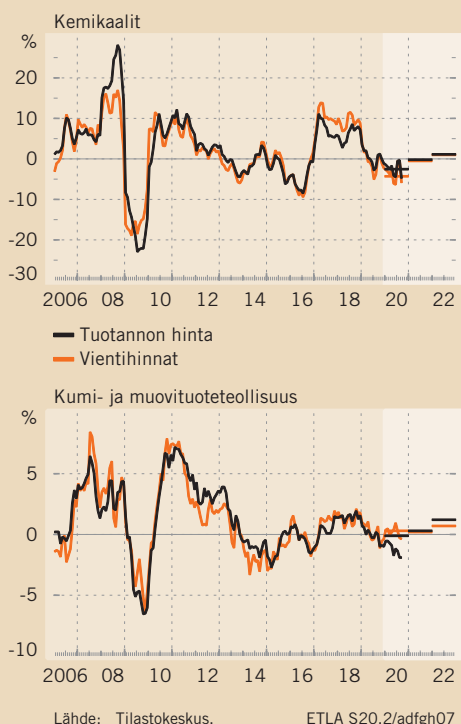
Virossa ja Ruotsissa kemikaalien tuotanto on kovassa kasvussa

Kemikaalien valmistus on se toimiala, joka on kärsinyt kaikista vähiten koronapandemiasta. Kemian perusteollisuuden tuotantomäärät jäivät

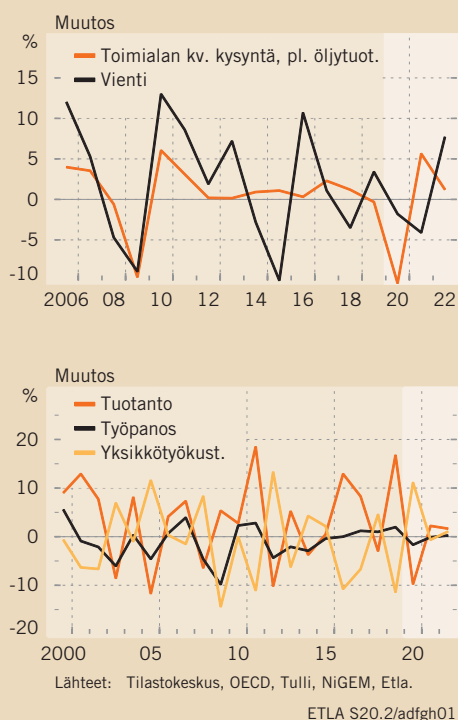
EU27-maissa kuluvaan vuoden tammi-syyskuussa keskimäärin vain 0,4 prosenttia edellisvuotista pienemmäksi. Belgiassa ja Bulgariassa tuotantomäärät lisääntyivät aavistuksen verran. Virossa tuotanto kasvoi peräti 10 prosenttia, Ruotsissa 9 prosenttia, Liettuassa 7 prosenttia ja Kreikassa 6 prosenttia. Romaniassa kasvua kertyi 5 prosenttia, Portugalissa 4 prosenttia ja Puolassa 2 prosenttia. Saksassa ja Espanjassa tuotanto laski tammi-syyskuussa 2 prosenttia vuoden takaiseen verrattuna. Alankomaissa tuotanto väheni 3 prosenttia, Ranskassa 6 prosenttia ja Italiassa 7 prosenttia.

Suurin osa alan Suomessa tuotetuista kemikaaleista myydään kotimaahan. Sellu- ja paperitehtaat ovat peruskemikaalien tärkein asiakasryhmä. Myös kaivosteollisuus käyttää kemikaaleja.

Hintojen muutos



Kysyntä, vienti ja tuotanto



Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden (ml. lääkeaineet) vientimäärä lisääntyi viime vuonna 1,3 prosenttia edellisvuodesta. Kuluvaan vuoden tammi-elokuussa kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden viennin arvo laski 5,9 prosenttia vuodentakaisesta. Lääkeaineiden ja lääkkeiden viennin arvo kohosi 20,6 prosenttia.

Kemikaalit ja kemialliset tuotteet (ml. lääkeaineet) sekä tekstiilit ovat ainoat toimialat, joiden vientimäärät ovat lisääntyneet kuluvaan vuoden tammi-elokuussa. Arvioimme syyskuussa, että kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden viennin määrä kasvaa tänä vuonna noin 2 prosenttia viimevuotisesta. Tuotannon odotetaan jäävän edellisvuoden lukemiin.

ÖLJYTUOTTEIDEN VALMISTUS

Ruotsissa öljytuotteiden tuotanto on noussut selvästi EU:n keskiarvoa korkeammalle

Öljytuotteiden viennin arvo putosi tammi-elokuussa 36 prosenttia viimevuotisesta. Samanlaisesti hinnat laskivat noin 33 prosenttia, joten laskelmiemme mukaan viennin määrä väheni vajaat 3 prosenttia. Toiselle neljännekselle suunniteltu viiden vuoden välein pidettävä Nesteen

Toimiala valmistaa kemikaaleja ja kemiallisia tuotteita, öljytuotteita sekä kumi- ja muovituotteita.

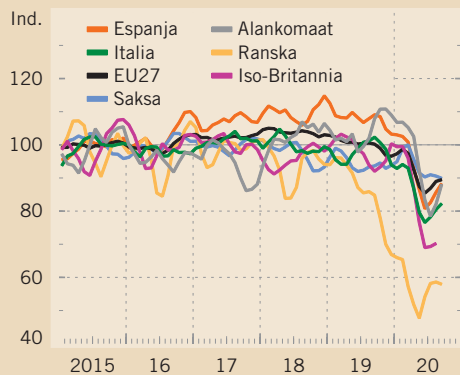
Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	15,0
bruttokansantuotteesta	3,1
tavaraviennistä	19,2

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2019.

Suurimmat yritykset vuonna 2018

	Liikevaihto, milj. e	Henkilöstö
Neste konserni	14 918	5 470
Kemira konserni	2 593	4 810
Nokian Renkaat konserni	1 597	4 790
Uponor konserni	1 196	4 070
Orion konserni	978	3 180

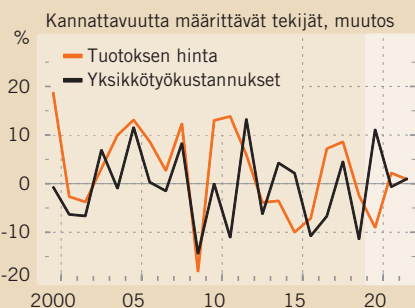
Öljytuotteiden tuotanto, 2015=100, kausitas., 3kk lka



Lähde: Eurostat.

ETLA S20.2/adfgh08

Investoinnit ja kannattavuus



Lähteet: Tilastokeskus ja Etla. ETLA S20.2/adfgh09

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2020

	Arvo, milj. eur	Osuus, %	Muutos, %
Kemikaalit ja kemialliset tuotteet			
Kaikki maat	3 103	100,0	-6
Eurooppa	2 352	75,8	-6
- EU27	1 730	55,8	-7
- Euroalue	1 169	37,7	-7
Kaukoit	391	12,6	-7
Pohjois-Amerikka	178	5,7	-3
Etelä-Amerikka	51	1,6	-17
Afrikka	68	2,2	-7
Alankomaat	383	12,3	17
Ruotsi	295	9,5	-2
Venäjä	280	9,0	5
Saksa	278	8,9	-11
Puola	162	5,2	0
Öljytuotteet			
Kaikki maat	2 185	100,0	-36
Eurooppa	2 013	92,2	-28
- EU27	1 706	78,1	-30
- Euroalue	869	39,8	-35
Pohjois-Amerikka	137	6,3	-74
Pohjois-Afrikka	31	1,4	-29
Ruotsi	792	36,2	-26
Alankomaat	180	8,3	-46
Belgia	169	7,7	-29
Iso-Britannia	130	6,0	-28
Yhdysvallat	127	5,8	-76
Kumi- ja muovituotteet			
Kaikki maat	912	100,0	-9
Eurooppa	784	86,0	-9
- EU27	590	64,6	-10
- Euroalue	318	34,8	-8
Kaukoit	42	4,6	4
Pohjois-Amerikka	53	5,8	-11
Ruotsi	174	19,1	-12
Saksa	89	9,8	-22
Venäjä	73	8,0	-7
Norja	64	7,0	-7
Puola	47	5,2	-1

Lähde: Tulli.

suuri huoltoseisokki jouduttiin siirtämään ensi vuodelle koronapandemian takia, koska huolto-työntekijöistä suuri osa tulee ulkomailta. Arvioimme syyskuussa, että öljytuotteiden viennin määrä supistuu tänä vuonna noin 5 prosenttia. Tuotanto supistunee tänä vuonna noin 7 prosenttia.

Maailman suurimmat raakaöljyn tuottajamaat olivat vuonna 2019 Yhdysvallat, Venäjä, Saudi-Arabia, Kanada, Irak, Kiina, Yhdistyneet Arabiemiirikunnat, Brasilia, Kuwait ja Iran. Koko maailmassa on vajaat 700 öljynjalostamo, joista Euroopassa sijaitsi noin 100 vuonna 2019. EU-maista eniten jalostamokapasiteettia oli Saksassa, Italiassa, Espanjassa, Alankomaissa, Ranskassa ja Isossa-Britanniassa. Yhdysvalloissa oli 135 jalostamo vuonna 2019.

Öljytuotteiden valmistus laski EU27-maissa kulu-
van vuoden tammi-syyskuussa keskimäärin 9 prosenttia vuodentakaisesta. Ranskassa tuotanto romahti ja putosi 33 prosenttia, Liettuassa tuotanto väheni 19 prosenttia, Espanjassa 16 prosenttia, Italiassa 14 prosenttia, Alankomaissa 12 prosenttia ja Saksassa prosentin. Belgiassa tuotanto lisääntyi prosentin ja Ruotsissa tuotanto katosi peräti 40 prosenttia edellisvuoden erityisen matalan tason seurauksena.

International Energy Agency arvioi kulu-
van vuoden lokakuussa, että koko maailman energian

Työn tuottavuus



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S20.2/adgh12

(hiili, öljy, kaasu) kysyntä supistuu 5 prosenttia vuonna 2020 koronapandemian takia. Biopolttoaineiden kysyntä vähenee tänä vuonna tuntuvasti matkustusrajoitusten vuoksi, mutta globaali öljyn kysyntä elpyy vuonna 2021. Aasian osuus öljyn kysynnän kasvusta vuoteen 2025 asti on peräti 77 prosenttia. Samanaikaisesti öljyn tuotanto Aasiassa laskee.

Järjestö ennusti heinäkuussa, että koko maailman öljyn kysyntä vähenee tänä vuonna 7,9 prosenttia, mutta kääntyy 5,8 prosentin kasvuun vuonna 2021. Euroopassa kysyntä vähenee 10 prosenttia ja kasvaa ensi vuonna 7,4 prosenttia. Amerikassa vastaavat luvut ovat -9,1 prosenttia ja +5,9 prosenttia. Aasiassa öljyn kysyntä laskee tänä vuonna 5,9 prosenttia ja lisääntyy ensi vuonna 5,3 prosenttia. Kiinassa kysyntä vähenee vain 1,6 prosenttia tänä vuonna, ensi vuonna kasvua kertyy 5,2 prosenttia. Intian vastaavat luvut ovat -8,7 prosenttia ja +9,9 prosenttia.

Kymmenen suurimman kuluttajamaan osuus koko maailman öljyn kulutuksesta on noin 60 prosenttia International Energy Agencyn mukaan. Suurimmat kuluttajamaat ovat Yhdysvallat, Kiina, Intia, Japani, Venäjä, Saudi-Arabia, Brasilia, Etelä-Korea, Kanada ja Saksa.

Täällä valmistetuista öljytuotteista kaasuöljyt (dieselöljyt) ja moottoribensiini ovat tärkeimmät vientituotteet. Tullin tilastojen mukaan moottoribensiinin (ml. lentobensiini) osuus toimialan viennin arvosta oli 31 prosenttia kuluvan vuoden tammi-elokuussa. Ryhmän vienti väheni arvoltaan 45 prosenttia edellisvuodesta. Kaasuöljyjen osuus oli 50 prosenttia, ja vienti laski arvoltaan 27 prosenttia.

Suomessa jalostetun moottoribensiinin (ml. lentobensiini) tärkeimmät vientimarkkinat olivat tammi-elokuussa Alankomaat, Ruotsi, Yhdysvallat, Iso-Britannia ja Viro. Niiden osuus bensiinin viennistä oli 81 prosenttia. Kaasuöljyjen tärkeimmät vientimaat olivat tammi-elokuussa Ruotsi, Latvia, Saksa, Liettua ja Ranska. Näiden maiden osuus kaasuöljyjen kokonaisviennin arvosta oli 80 prosenttia.

EU:ssa biodieselin kulutus on suurempi kuin tuotanto

Yhdysvallat ja Brasilia dominoivat koko maailman biopolttoaineiden (bioetanoli, biodiesel, biokaasu, puhdas kasviöljy, puukaasu) kysyntää ja tuotantoa. Euroopan suurimmat biodieselin tuottajamaat olivat vuonna 2020 Saksa, Ranska, Espanja ja Italia. Suomessa Neste valmistaa uusiutuvaa NEXBTL-dieseliä, ja lisäksi UPM on käynnistänyt biodieselin tuotannon Lappeenrannassa. Kiinalainen Kaidi suunnittelee biodieseliä valmistavan jalostamon rakentamista Kemiin. Hankkeelle myönnettiin ympäristölupa huhtikuussa 2018, mutta investoinnista päätetään aikaisintaan vuonna 2021. Toteutuessaan investoinnin suuruus olisi noin 900 miljoonaa euroa.

Eurooppa on maailman suurin uusiutuvan dieselin markkina ja EU:ssa biodieselin kulutus on suurempi kuin tuotanto. Biodieselin suurimmat markkinat ovat Saksassa, Ranskassa, Italiassa ja Espanjassa. EU-maissa dieselautojen osuus uusista henkilöautoista laski 30,5 prosenttiin vuonna 2019, ja bensiiniautojen osuus nousi. Biodieseliä myös tuodaan Eurooppaan Yhdysvalloista, Brasiliasta, Argentiinasta ja Indonesiasta.

KUMI- JA MUOVITUOTTEIDEN VALMISTUS

Ranskassa kumi- ja muovituotteiden tuotanto supistui 15 prosenttia tammi-syyskuussa

Kumi- ja muovituotteiden valmistus väheni EU27-maissa tammi-syyskuussa 11 prosenttia

Omavaraisuusaste



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S20.2/adfgh10

vuodentakaisesta. Ranskassa tuotanto supistui 15 prosenttia, Italiassa 14 prosenttia ja Saksassa 11 prosenttia.

Suomessa kumi- ja muovituotteiden viennin arvo ja myöskin määrä supistui 9 prosenttia kuluvan vuoden tammi-elokuussa. Niiden viennistä 76 prosenttia oli muovituotteiden vientiä. Kumi- ja muovituotteiden viennin odotetaan supistuvan noin 6 prosenttia kuluvana vuonna. Tuotannon odotetaan vähenevän noin 2 prosenttia.

Kumituotteiden vienti laski tammi-elokuussa 24 prosenttia vuoden takaisesta. Kumituotteiden tärkein asiakasryhmä on ajoneuvoja valmistava teollisuus. Uusien kumirenkaiden osuus kumituotteiden viennistä on noin kolme neljäsosaa.

Suomen muovituotteiden vienti väheni tammi-elokuussa vajaat 3 prosenttia edellisvuodesta. Muoviteollisuuden kysynnästä Euroopassa 40 prosenttia tulee pakkaussektorilta. Muovituotteista 20 prosenttia menee rakentamiseen, 10 prosenttia autoteollisuuteen, runsaat 6 prosenttia elektroniikkateollisuuteen ja runsaat 3 prosenttia maatalouteen.

Euroopan osuus koko maailman muovien tuotannosta oli PlasticsEurope -järjestön mukaan 17 prosenttia vuonna 2018. Kiinan osuus oli 30 prosenttia, Japanin 4 prosenttia ja muun Aasian 17 prosenttia. Saksan, Italian, Ranskan, Espanjan, Ison-Britannian ja Puolan yhteenlaskettu kysyntä oli 70 prosenttia koko Euroopan muovien kysynnästä vuonna 2018.

Elintarviketeollisuus

SUOMESSA, RUOTSISSA JA RANSKASSA ELINTARVIKKEIDEN VALMISTUS ON VÄHENTYNYT ENEMMÄN KUIN MUISSA EU27-MAISSA

EU:ssa elintarviketeollisuus on liikevaihdoiltaan suurin teollisuudenala. Se on myös eniten työllistävä ala, työntekijöitä on noin 4,8 miljoonaa, mikä vastaa noin 15 prosenttia tehdasteollisuuden työntekijöistä. Tehdasteollisuuden toimialoista elintarviketeollisuus on suurin työllistäjä Belgiassa, Kroatiassa, Ranskassa, Kreikassa, Irlannissa, Liettuassa, Alankomaissa, Puolassa, Portugalissa, Romaniassa, Espanjassa, Bulgariassa, Luxemburgissa ja Kyproksella. Sama pätee myös Isossa-Britanniassa, joka vuoden alussa irtautui EU:sta.

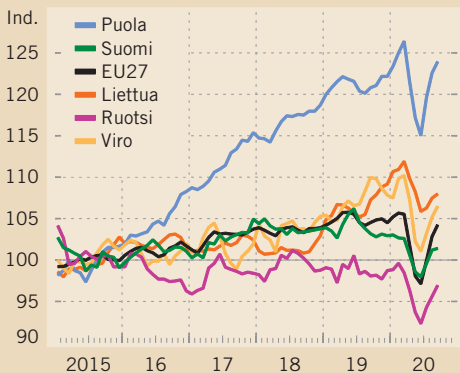
Elintarviketeollisuuden yrityksiä on EU:ssa noin 291 000, joista 99 prosenttia on pieniä ja keski-suuria. Pienten ja keski suurten yritysten osuus toimialan liikevaihdoista on runsaat 40 prosenttia ja työllisyydestä vajaat 60 prosenttia. Suomessa on 1 700 elintarviketeollisuuden yritystä, jotka työllistävät noin 38 000 henkilöä. Yrityksistä 65 prosenttia työllistää vain 1–5 henkilöä.

Elintarviketeollisuuden osuus kaikkien teollisuustoimialojen tuotoksesta on Suomessa alle kymmenen prosenttia. Kolme suurinta alaa ovat lihanjalostus, meijeriteollisuus ja juomateollisuus. Noin 65 prosenttia liikevaihdoista muodostuu näillä aloilla. Noin 15 prosenttia elintarviketeollisuuden tuotannosta menee vientiin.

Elintarviketeollisuuden tuotanto jäi EU27-maissa kuluvaan vuoden tammi-syyskuussa kausitasoitettuna keskimäärin 2,5 prosenttia edellisvuotista pienemmäksi. Suomessa alan tuotanto väheni 3 prosenttia vuoden takaisesta. Suurin osa elintarviketeollisuuden tuotannosta jää kotimaahan. Venäjän tuontikiellon seurauksena alan tuotanto väheni tuntuvasti vuosina 2014–2015 Suomessa ja Alankomaissa. Myös Ranskassa ja Ruotsissa elintarvikkeiden valmistus laski 3 prosenttia kuluvaan vuoden tammi-syyskuussa.

Romaniassa, Latviassa ja Kreikassa elintarvikkeiden valmistus väheni 2 prosenttia. Alankomaissa, Saksassa ja Virossa tuotanto supistui prosentin

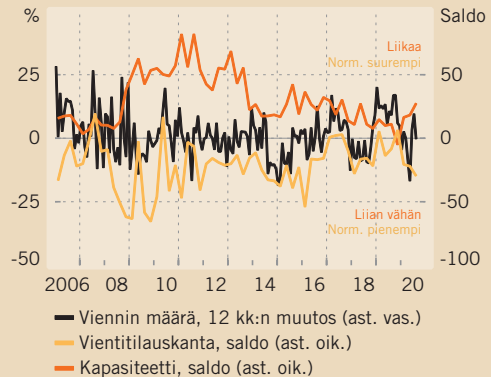
Elintarviketeollisuuden tuotanto, 2015=100, kausitas., 3kk lka



Lähde: Eurostat.

ETLA S20.2/ada08

Tilaukset



Lähteet: Tilastokeskus, ETLA S20.2/ada02
Tulli, Elinkeinoelämän keskusliitto.

viimevuotisesta. Puolassa elintarvikkeiden tuotanto jäi tammi-syyskuussa edellisvuoden luke-
miin ja Liettuassa tuotanto kasvoi prosenttin.

Etlan syyskuussa päivitetyn ennusteen mukaan
tuotannon odotetaan supistuvan kotimaassa noin
2 prosenttia tänä vuonna.

ISO-BRITANNIA ON ENÄÄ SAKSAN JA ESPANJAN VIIDEN- NEKSI TÄRKEIN ELINTARVIKEVIENNIN KOHDEMAA

EU-maista Saksa, Alankomaat ja Belgia olivat
vuonna 2019 elintarvikkeiden suurimmat viejät.
Runsaat kaksi kolmasosaa alan viennistä EU:ssa
suuntautuu muihin EU-maihin. Iso-Britannia on
EU27-maiden suurin kauppakumppani elintar-

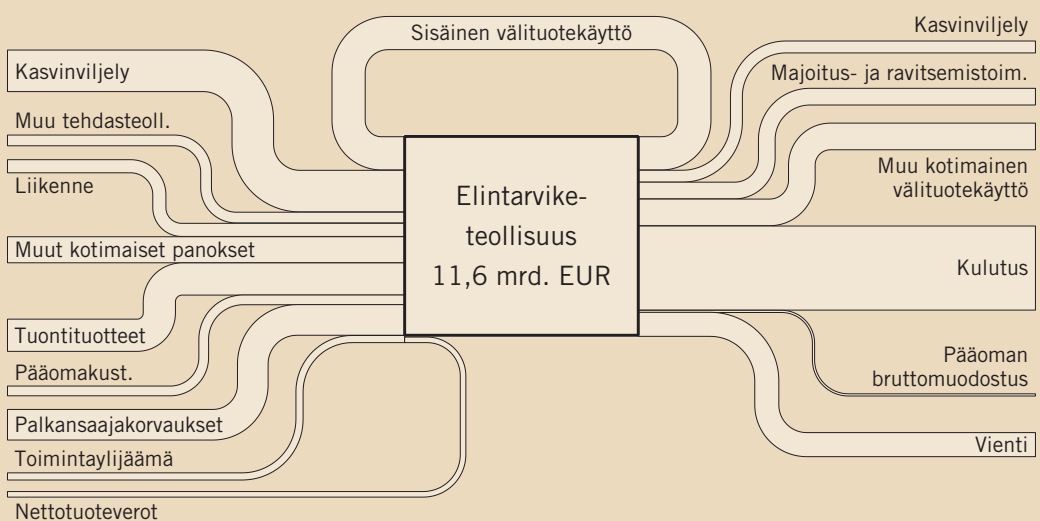
Keskeiset tunnusluvut

	2017	2018	% -muutos		2021 ^E	2022 ^E	Keskimäärin	
	2017	2018	2019	2020 ^E	2021 ^E	2022 ^E	2015–19	2020–24 ^E
Vienti	4,2	-5,5	11,4	-4,2	1,5	1,0	0,3	0,0
Vientihinta	2,7	1,8	1,6	1,1	0,7	1,0	0,6	0,9
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	3,9	3,6	0,4	-2,8	2,4	0,8	1,4	0,4
- Työpanos	-1,4	0,5	-1,6	-1,1	-1,2	-0,8	-0,7	-1,1
- Työn tuottavuus	5,3	3,0	2,0	-1,7	3,6	1,7	2,1	1,5
- Pääomavaltaituminen	0,7	-0,6					0,1	
- Kokonaistuottavuus	4,5	3,7					2,0	

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etla.

Elintarviketeollisuuden hyödykevirrat vuonna 2019

PANOSKÄYTTÖ



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S20.2/a13a

Hintojen muutos

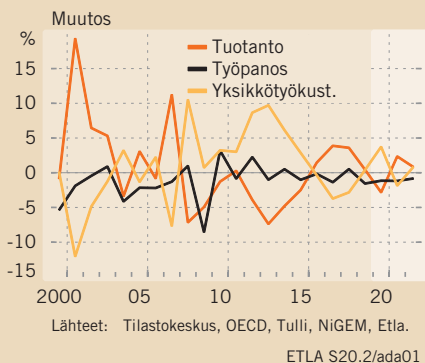
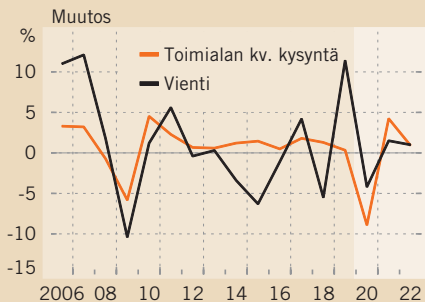


vikkeissa. EU27-maiden elintarvikkeiden viennin Britanniaan on kaikissa tuoteryhmissä, väkeviä alkoholijuomia lukuun ottamatta, suurempi kuin tuonti sieltä. Alankomaat, Ranska, Irlanti ja Saksa veivät arvoltaan eniten elintarvikkeita Isoon-Britanniaan vuonna 2019.

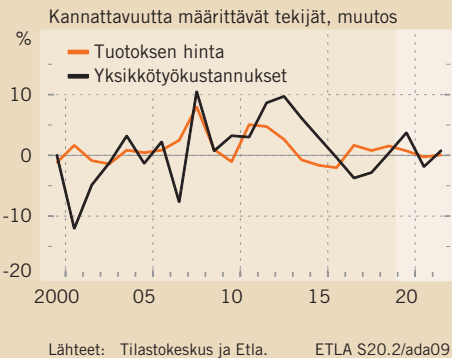
Irlannille Britannia oli tärkein elintarvikeviennin kohdema vuonna 2019 ja Puolalle toiseksi tärkein. Britannian osuus Irlannin koko elintarvike-teollisuuden viennistä oli 35 prosenttia vuonna 2019 ja Puolan viennistä 10 prosenttia.

Britannia oli vuonna 2019 kolmanneksi tärkein kohdema Ranskalle (Britannian osuus alan viennistä 9,8 %) ja Kreikalle (8,7 %) ja neljänneksi tärkein kohdema Alankomaille (9 %), Italialle (8,6 %), Belgialle (9,2 %) ja Tanskalle (8,9 %). Saksan ja Espanjan kohdalla Iso-Britannia putosi viidenneksi tärkeimmäksi viennin kohdemaaksi.

Kysyntä, vienti ja tuotanto



Investoinnit ja kannattavuus



KIINA ON NOUSSUT SUOMEN ELINTARVIKETEOLLISUUDEN TOISEKSI TÄRKEIMMÄKSI VIENTIMAAKSI RUOTSIN JÄLKEEN

Venäjän elokuussa 2014 asettama elintarvikkeiden tuontikielto on edelleen voimassa. Sen piiriin kuuluvat muun muassa maito ja maitotuotteet, eräät lihatuotteet, vihannekset ja kalat. Tuontikielto koski alunperin EU-maita, Yhdysvaltoja, Kanadaa, Australiaa ja Norjaa. Myöhemmin tuontikieltoa laajennettiin koskemaan myös Albaniaa, Montenegroa, Islantia, Liechtensteinia ja Ukrainaa.

Suomen elintarviketeollisuuden viennistä (ml. juomat ja tupakka) vajaa kolmannes suuntautui pitkään Venäjälle, viidennes Ruotsiin ja vajaat kymmenesosa Viroon. Venäjä, Ranska ja Saksa ovat Euroopan suurimmat elintarvikemarkkinat.

Maitotaloustuotteiden viennin osuus koko Suomen elintarviketeollisuuden viennistä oli 37 prosenttia vuonna 2013 ennen Venäjän tuontikieltoa. Vuonna 2016 osuus oli laskenut 25 prosenttiin, mutta se nousi 28 prosenttiin vuonna 2017. Vuonna 2019 osuus oli 30 prosenttia.

Suomen elintarviketeollisuuden viennistä Venäjälle maitotaloustuotteiden ja juuston osuus oli 60 prosenttia vuonna 2013 ja 53 prosenttia vielä vuonna 2014. Vuonna 2016 osuus oli vain 0,1

prosenttia ja vuonna 2017 0,6 prosenttia. Vuonna 2018 osuus oli 1,1 prosenttia ja viime vuonna 1,5 prosenttia.

Etlä on keväällä julkaistussa tutkimuksessaan tarkastellut niitä elintarvikkeiden tuoteryhmiä, jotka vuonna 2014 ovat joutuneet Venäjän tuontirajoitusten piiriin.

Suomen osalta juuston ja juustoaineen osuus kaikkien tuontirajoitusten alaisten tuotteiden viennistä Venäjälle oli vuosina 2001–2014 ennen vastapakotteiden asettamista yhteensä 42 prosenttia. Voin ja muiden maitorasvojen osuus oli 27 prosenttia, sianlihan 9 prosenttia, kirnumaidon, juoksu- ja jogurtin kerman ja jogurtin osuus oli 5 prosenttia sekä maidon ja kerman 4 prosenttia. Venäjän asettamien tuontirajoitusten myötä näiden tuotteiden vienti Suomesta Venäjälle loppui kokonaan.

Etlan laskelmien mukaan Suomen elintarviketeollisuus menetti vuosina 2015–2018 vientituloja yhteensä noin miljardi euroa Venäjän tuontikiellon takia.

Vuonna 2019 Ruotsi oli elintarviketeollisuuden tärkein vientimaa 24,5 prosentin osuudellaan ja toiseksi tärkein vientimaa oli Viro 8,7 prosentin osuudellaan. Venäjän osuus elintarviketeollisu-

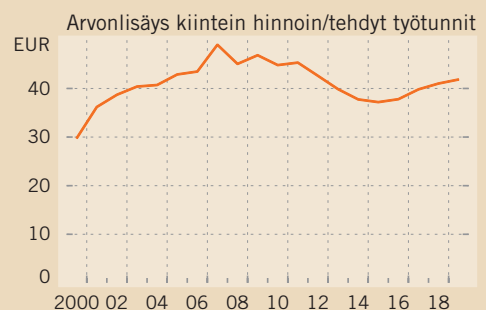
Omavaraisuusaste



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S20.2/ada10

Työn tuottavuus



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S20.2/ada11

den viennistä oli 7 prosenttia. Kuluvan vuoden tammi-elokuussa maajakauma näytti aivan erilaiselta. Ruotsi pysyi edelleen tärkeimpänä viennitimaana, ja sen osuus oli 22,9 prosenttia. Kiina nousi toiseksi tärkeimmäksi viennitimaaksi 10,2 prosentin osuudellaan. Viro putosi kolmannelle sijalle, maan osuus oli 8,6 prosenttia. Venäjän osuus alan viennistä oli 6,9 prosenttia ja Tanskan osuus 5,2 prosenttia.

Elintarvikeviennistämme Kiinaan maitotaloustuotteiden ja juuston osuus oli 59 prosenttia. Jalostetun ja säilötyn lihan osuus oli 36,1 prosenttia. Maitotaloustuotteista ja juustosta rasvattoman maitojauheen osuus oli vajaat kolme neljäsosaa ja heran osuus oli runsas neljännes.

TOIMIALAN VIENNIN MÄÄRÄ NÄYTTÄÄ TÄNÄ VUONNA SUPISTUVAN JONKIN VERRAN ODOTETTUA VÄHEMMÄN

Koko elintarviketeollisuuden viennin arvo laski kuluvan vuoden tammi-elokuussa 0,7 prosenttia edellisvuodesta. Toimialan vientihinnat nousivat keskimäärin 1,4 prosenttia vuoden takaisesta, ja vientimäärä väheni 1,5 prosenttia.

Etla arvioi syyskuussa, että elintarviketeollisuuden viennin määrä vähenee tänä vuonna noin

4 prosenttia. Nyt näyttää kuitenkin siltä, että toimialan vienti supistuu jonkin verran tätä vähemmän.

Suomessa elintarvikkeiden tuonnin arvo on lähes kolme kertaa suurempi kuin viennin arvo. Täällä myynnissä olevista jalostetuista elintarvikkeista ulkomaisten tuotteiden osuus on runsaat 20 prosenttia. Eniten elintarviketeollisuuden tuotteita tuodaan Saksasta, Ruotsista, Alankomaista, Norjasta, Espanjasta, Tanskasta, Ranskasta, Italiasta, Puolasta ja Belgiasta.

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2020

	Arvo, milj. eur	Osuus, %	Muutos, %
Elintarvikkeet			
Kaikki maat	834	100,0	2
Eurooppa	622	74,6	-6
- EU27	501	60,1	-6
- Euroalue	239	28,7	-7
Kaukoit	151	18,2	47
Lähi- ja Keski-itä	21	2,5	24
Pohjois-Amerikka	20	2,4	25
Ruotsi	191	22,9	-4
Kiina	95	11,4	90
Viro	63	7,6	7
Venäjä	59	7,1	0
Tanska	44	5,3	-4
Juomat			
Kaikki maat	104	100,0	-18
Eurooppa	92	88,4	-18
- EU27	74	71,5	-19
- Euroalue	36	34,7	-19
Kaukoit	3	3,0	-14
Lähi- ja Keski-itä	5	4,5	3
Pohjois-Amerikka	3	2,9	-37
Ruotsi	25	23,6	-3
Viro	17	16,3	-17
Norja	8	7,5	37
Latvia	6	5,7	-33
Saksa	6	5,4	-38

Lähde: Tulli.

Toimialan merkittävimmät alatoimialat ovat lihanjalostus, leipomotuotteet, mallas- ja virvoitusjuomat sekä maidonjalostus.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	6,7
bruttokansantuotteesta	1,4
tavaraviennistä	2,2

¹⁾ Käytin hinnoin vuonna 2019.

Suurimmat yritykset vuonna 2018

	Liikevaihto, milj. e	Henkilöstö
Valio konserni	1 734	4 260
HKScan konserni	1 715	7 180
Fazer konserni	1 618	13 200
Atria konserni	1 439	4 460
Paulig konserni	907	2 140

**ELINTARVIKETEOLLISUUDESSA TYÖN TUOTTAVUUS
ON NOUSSUT HIEMAN VIIME VUOSINA**

Alan tuottavuus nousi vuoteen 2007 asti, minkä jälkeen se kääntyi hienoiseen laskuun. Vuonna 2008 myös arvonlisäys kääntyi laskuun, joka jatkui vuoteen 2015 asti. Vuonna 2016 työn tuottavuus kääntyi uudestaan kasvuun. Vuosina 2017–2018 kiinteähintainen arvonlisäys nousi 4 prosentin vuosivauhtia. Viime vuonna se jäi edellisvuoden lukemiin. Elintarviketeollisuuden tuottavuus nousi siitä huolimatta 2 prosenttia viime vuonna, koska tehtyjen työtuntien määrä on

viimeisen viiden vuoden aikana ollut hitaassa laskussa. Elintarviketeollisuuden työn tuottavuus on EU:ssa keskimäärin matalampi kuin muilla tehdasteollisuuden toimialoilla.

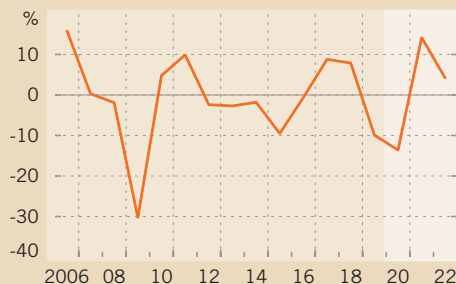
Myös elintarviketeollisuudessa kiinteähintaisten investointien pitkän aikavälin trendi on selvästi nouseva. Ajanjaksolla 1975–2018 toimialan investointiaste on vaihdellut 13,9 prosentin (vuonna 1993) ja 23,7 prosentin (vuonna 1979) välillä. Keskimäärin investointiaste oli 18,6 prosenttia.

Rakennusaineteollisuus

Rakennusaineiden kysyntä seuraa talon- sekä maa- ja vesirakentamisen aktiviteettia. Rakennusaineiden kysyntä on lähivuodet vaisua asuin- ja liikerakentamisen supistumisen takia. Rakennusaineteollisuuden tuotannon tason odotetaan kuitenkin elpyvän yleisen suhdannetilanteen paranemisen myötä.

Rakennusaineiden (ei-metalliset mineraalit) tuotantoa hallitsee talonrakentamisen kantavien rakenteiden vaatiman betonin ja siitä valmistettujen elementtien sekä väylärakentamisen pohjamaateriaalien ja siltaelementtien tuotanto. Näin ollen rakennusaineiden kysyntä määräytyy paljolti talojen uudistuotannon ja maa- ja vesirakentamisen perusteella. Rakennusaineteollisuuden tuotok-

Viennin määrän muutos



Lähteet: Tulli, Tilastokeskus ja Etla. ETLA S20.2/adi05

Vientiosuudet alueittain tammi-elokuu 2020

	Arvo, milj. eur	Osuus, %	Muutos, %
Kaikki maat	309	100,0	-17
Eurooppa	262	84,7	-16
- EU27	213	68,9	-17
- Euroalue	139	45,0	-16
Kaukoit	15	4,8	-15
Pohjois-Amerikka	23	7,4	-22
Belgia	53	17,2	-21
Ruotsi	47	15,2	-12
Saksa	28	9,0	-7
Venäjä	22	7,2	-7
Yhdysvallat	22	7,2	-20
Viro	20	6,3	-12
Tanska	14	4,4	-15
Norja	12	4,0	-13
Ranska	10	3,3	-21
Puola	7	2,2	-41

Lähde: Tulli.

Investoinnit ja kannattavuus



Kannattavuutta määrittävät tekijät, muutos



Lähteet: Tilastokeskus ja Etla. ETLA S20.2/adi03

sesta 60 prosenttia käytetään rakentamisen toimialoilla.

Rakentamisen suhdanne on hiipumassa viiveellä, mikä vähentää alan tarvitsemien rakennusmateriaalien kysyntää. EK:n viimeisimmässä

suhdannekyselyssä rakennusaineteollisuuden suhdannenäkymät ovat pysyneet kesästä asti muuttumattomina, ja tuotanto jopa kasvoi syyskuun aikana. Näkymät ovat kuitenkin heikkenemään päin. Arvio nykytilasta oli selvästi keskimääräistä huonompi ja suhdanneodotukset heikentyneet.

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2017	2018	2019	2020 ^E	2021 ^E	2022 ^E	2015–19	2020–24 ^E
Vienti	8,8	7,9	-9,9	-13,6	14,2	4,1	-1,0	1,9
Vientihinta	-2,9	-0,5	5,0	2,3	-0,2	-0,4	0,9	0,4
<i>Tuottavuuden osatekijät</i>								
Tuotanto (arvonlisäys)	7,6	4,0	-3,1	-3,5	-1,6	1,2	0,5	-0,3
- Työpanos	3,0	1,0	0,5	-3,7	-2,5	0,6	-0,9	-1,2
- Työn tuottavuus	4,5	3,0	-3,5	0,2	0,9	0,6	1,4	0,9
- Pääomavaltaituminen	-1,3	0,4					0,6	
- Kokonaistuottavuus	5,8	2,6					2,1	

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etla.

Rakennusaineteollisuuden hyödykevirrat vuonna 2019

PANOSKÄYTTÖ

Kaivostoiminta
Metalliteollisuus
Liikenne
Muut kotimaiset panokset
Tuontituotteet
Pääomakust.
Palkansaajakorvaukset
Toimintaylijäämä

Sisäinen välituotekäyttö

Rakennusaine-
teollisuus
3,3 mrd. EUR

Muu kotimainen välituotekäyttö

TUOTOS

Kulut

Rakentaminen

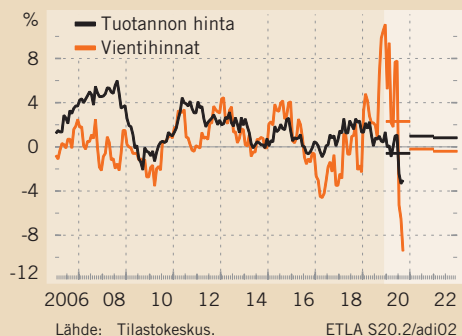
Pääoman bruttomuodostus

Vienti

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S20.2/a13q

Hintojen muutos



Tilaukanta painui normaalia matalammalle tasolle. Suurimpana tuotannon esteenä oli riittämättömän kysyntä.

Tilastokeskuksen ei-metallisten mineraalien tuotantoluvut osoittavat rakennusaineteollisuuden tuotannon kasvaneen alkuvuonna edellisvuodesta. Uusia talonrakentamisia aloitettiin runsaasti alkuvuonna, mutta vähenevien lupien myötä aloitustahti hidastuu, mikä ennakoi talonrakentamisen pohjatöiden vähentymistä. Maa- ja vesirakentaminen sen sijaan kasvaa väylien peruskorjausten myötä tänä vuonna. Rakennusaineteollisuuden tuotannon ennakoitaan supistuvan 0,4 prosenttia tänä vuonna ja 1,5 prosenttia ensi vuonna. Maa- ja vesirakentamisen sekä talonrakentamisen tuotannon supistuminen vähentää rakennusmateriaalien kysyntää ensi vuonna.

Omavaraisuusaste



Toimiala valmistaa savi-, lasi- ja kivit tuotteita.

Toimialan osuus Suomen ¹⁾	%
teollisuuden jalostusarvosta	2,7
bruttokansantuotteesta	0,6
tavaraviennistä	0,9

¹⁾ Käyvin hinnoin vuonna 2019.

Suurimmat yritykset vuonna 2018

	Liikevaihto, milj. e	Henkilöstö
Paroc Group konserni	445	1 900
Rudus Oy	357	920
Saint-Gobain Finland Oy	222	652
Parma Oy	174	575
Lumon Invest Oy	140	1 010

Rakentaminen

Rakentamisen kasvu pysähtyy pariaksi vuodeksi asunto- ja liikerakentamisen supistumisen vuoksi. Rakentamisen toimialoista parhaimmat näkymät ovat maa- ja vesirakentamisessa.

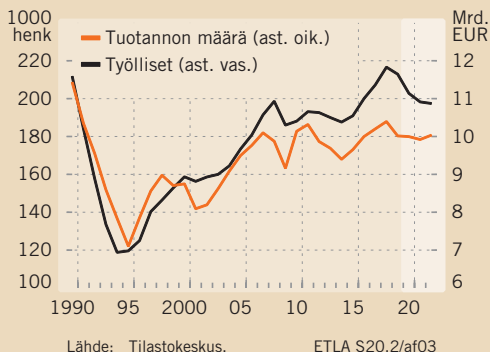
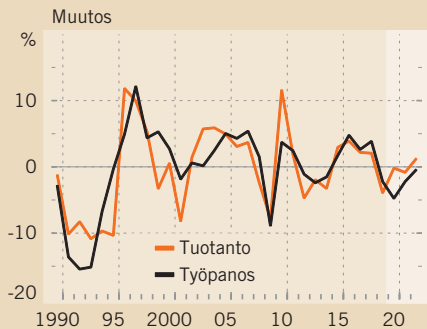
RAKENNUSTUOTANTO LIKIMAIN ENNALLAAN TÄNÄ VUONNA

Alkuvuosi oli rakentamisessa yllättävän hyvä. Rakentamisen tuotanto kasvoi alkuvuonna ja jatkui koronakriisistä huolimatta vielä keväällä melko normaalina. Käynnissä olevan rakennustuotannon volyymi kuitenkin väheni kesä-elokuun aikana hieman yli 5 prosenttia vuodentakaisesta. Myös rakennuslupien määrän ja aloitusten vähe-

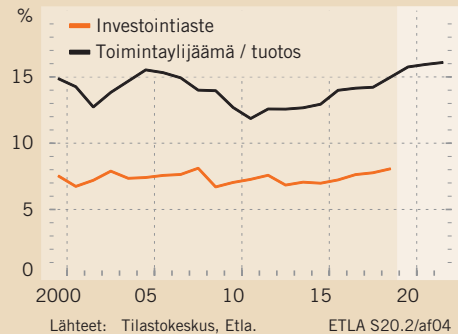
nemisen odotetaan näkyvän tuotannon hidastumisena loppuvuonna.

Rakentamisen suhdannetilannetta kuvaavat indikaattorit (EK:n lokakuun Suhdannebarometri ja rakentamisen luottamusindikaattori) viittaavatkin

Tuotanto ja työllisyys



Investoinnit ja kannattavuus



Rakentaminen kansantaloudessa

Kansantaloudessa rakentaminen on investointihyödykkeitä tuottava toimiala, jonka tuotanto muodostuu valtaosin muiden kotimaisten toimialojen ml. kotitalouksien ja julkisyhteisöjen rakentamisen kysynnästä.

Rakentamisen kysyntä puolestaan riippuu muiden toimialojen tuotantonäkymistä ja kannattavuudesta sekä kotitalouksien ostovoiman kehityksestä.

Rakennushankkeiden pitkäkestoisuuden takia rakentajat ja asiakkaat altistuvat useille riskeille, jotka syntyvät mm. markkinatilanteen, tuotantopanosten hintojen sekä korkojen muutoksista.

Etenkin talonrakentamisessa projektien riskipitoisuus ja tarjonnan pieni joustavuus saavat suurta vaihtelua rakentamisen tuotantoon, panoshintoihin ja alan työllisyyteen.

siihen, että rakentamisen toimiala on reagoinut kriisiin viipeellä. Suhdanneodotukset lähikuukausille ovat heikot ja tilauskanta on painunut alle keskimääräisen tason. Talonrakentamisen liikevaihto ja myynti kasvoivat reippaasti alkuvuonna, mutta notkahtivat vuoden kolmannella neljänneksellä. Maa- ja vesirakentamisen myyntin määrä on sitä vastoin edelleen kasvussa.

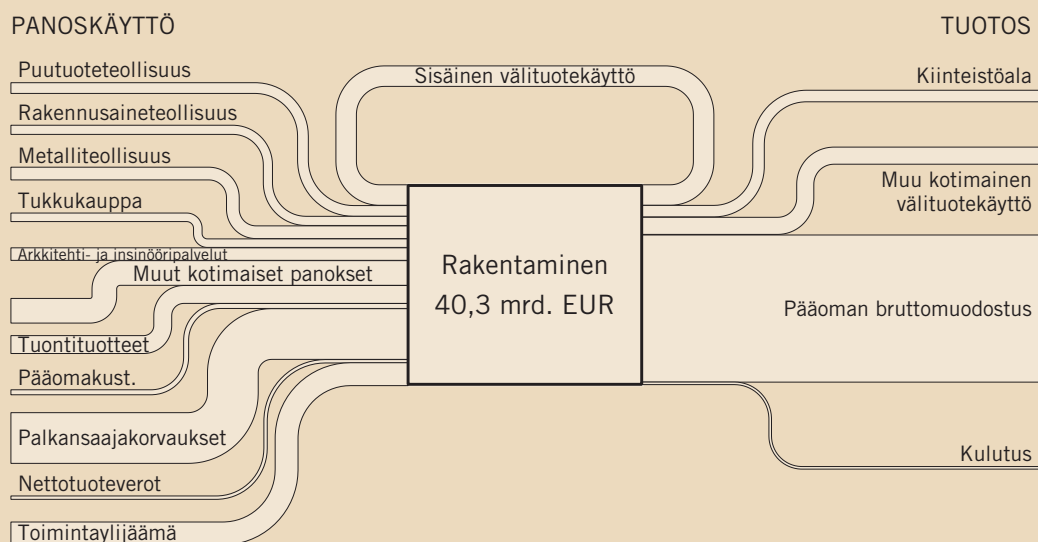
Asuntojen uudisrakentamisen arvioidaan supistuvan tänä vuonna vajaan prosentin ja ensi vuonna pysyvän lähes kuluvaan vuoden tasolla. Muu talonrakentaminen supistuu hieman tätä enemmän: 1,5 prosenttia kuluvaan vuonna ja vajaan prosentin ensi vuonna. Sekä asuinrakentamisessa että muussa talonrakentamisessa on ollut vilkas aloitustahti koko alkuvuoden, mutta

Keskeiset tunnusluvut

	2017	2018	% -muutos		2021 ^E	2022 ^E	Keskimäärin	
	2017	2018	2019	2020 ^E	2021 ^E	2022 ^E	2015–19	2020–24 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	2,2	2,1	-3,9	-0,2	-0,8	1,3	1,4	0,7
- Työpanos	2,6	3,9	-2,2	-4,8	-2,2	-0,4	2,1	-1,7
- Työn tuottavuus	-0,4	-1,7	-1,7	4,8	1,4	1,7	-0,7	2,4
- Pääomavaltaituminen	-0,3	-0,6	1,8				-0,2	
- Kokonaistuottavuus	-0,1	-1,2	-3,5				-0,5	

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etla.

Rakentamisen hyödykevirrat vuonna 2019



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S20.2/a13o

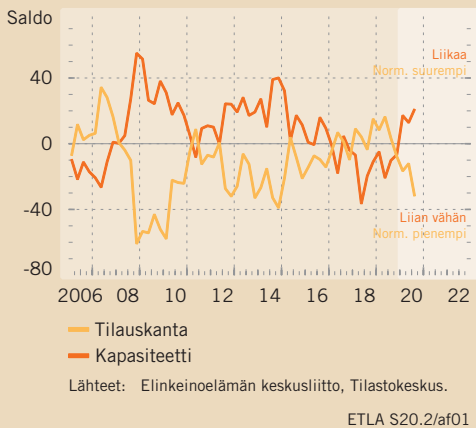
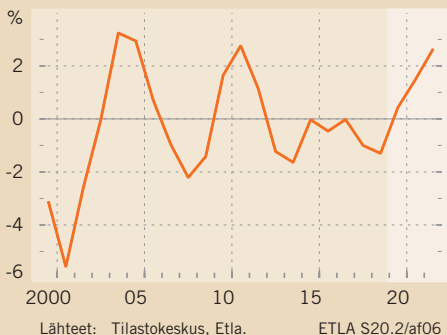
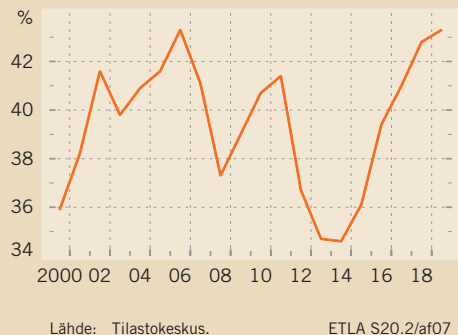
Suurimmat yritykset vuonna 2018

	Liikevaihto, milj. e	Henkilöstö
YIT Oyj	3 759	9 070
SRV Yhtiöt konserni	960	1 130
Skanska konserni	936	2 170
Lehto Group konserni	722	1 460
Lujatalo konserni	599	1 510

vähenevä lupien määrä indikoi, että aloitustahtikin on hiipumassa. Näin ollen talonrakentamisen tuotantokin tulee hiipumaan pikkuhiljaa. Maa- ja vesirakentaminen jatkuu vahvana koko kuluvan vuoden. Erityisesti julkiset infrahankkeet kiihdyttävät maa- ja vesirakentamisen 5,5 prosentin kasvuun. Tänä vuonna rakentaminen ei kokonaisuudessaan kasva.

HEIKKO KEHITYS JATKUU MYÖS ENSI VUONNA

Ensi vuonna maa- ja vesirakentaminen hiljenee, kun lisäykset julkisiin infrahankkeisiin vähenevät. Vuodelle 2021 odotetaan maa- ja vesirakentamiseen 1,4 prosentin laskua, kun väyläverkon kehittämiseen ja korjausrakentamiseen varatut lisämäärärahat alenevat. Talonrakentamisen tuotannon odotetaan supistuvan 0,5 prosenttia, joten kokonaisuudessaan rakentaminen supistuu prosentin verran ensi vuonna.

Tilaukset**Työn tuottavuuden kasvu,
3 vuoden lka****Omavaraisuusaste**

Kauppa

Kaupan alan myynnin kehitys on ollut tänä vuonna hyvin erilaista kaupan eri aloilla. Vähittäiskauppa on kasvanut viime vuodesta keskimäärin ripeästi, tukkukauppa on alentunut hieman ja moottoriajoneuvoala on supistunut selvästi. Alatoimialojen kehityksessä on suuria eroja. Ennustemme mukaan koko kaupan alan arvonlisäyksen määrä alenee tänä vuonna pari prosenttia ja kasvaa ensi vuonna suunnilleen yhtä paljon.

TUOTOKSEN MÄÄRÄ VÄHENEE TÄNÄ VUONNA

Kuluvan vuoden ja ensi vuoden ennusteeseen liittyy poikkeuksellista epävarmuutta. Ensi vuoden osalta tärkeä tekijä on se, missä vaiheessa covid-19:n vastainen rokote saadaan jaettua riittävän suurelle osalle väestöstä. Marraskuun alussa saatiin tässä suhteessa hyviä uutisia, jotka tukevat jo aiemmin tämän talousennusteen taustalle tehtyä oletusta siitä, että rokotekattavuus syntyy noin vuoden 2021 puolivälissä. Lykkääntyminen aiheuttaisi monella palvelualalla lisäongelmia, tosin vähemmän juuri kaupan alalla.

Koko kaupan alan tuotoksen (arvonlisäyksen) määrä alenee ennustemme mukaan tänä vuonna

na noin 2,5 prosenttia. Suurimman taakan painaa ajoneuvojen kauppa, korjaus ja huoltoimi, jonka arvonlisäys alenee yli viisi prosenttia. Tukkukaupassa laskua kertyy noin 3,5 prosenttia ja vähittäiskauppa pääsee noin nollaan.

Ensi vuonna kaupan arvonlisäys kasvaa ennusteen mukaan noin 2,5 prosenttia. Eniten elpyy tänä vuonna eniten kärsinyt autoala. Vähittäis- ja tukkukaupan kasvu on noin 2,5 prosenttia.

VÄHITTÄISKAUPAN LIIKEVAIHDON MÄÄRÄN KASVU REIPASTA

Koko kaupan alan liikevaihdon määrä oli tammi-syyskuussa 0,3 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Vähittäiskaupan myynnin määrä kasvoi melkein neljä prosenttia, tukkukaupan aleni vajaa prosentin ja moottoriajoneuvoala supistui yli neljä prosenttia

Monet kaupan alat ovat saaneet lisäkysyntää pandemian seurauksena. Tämä on pitkälti johdettu kulutuksen siirtymisestä palveluista tavaroihin. Osittain selityksenä on substituoitio ravintolaruokailusta kotiruokailuun ja osittain etätyön

Tuotanto

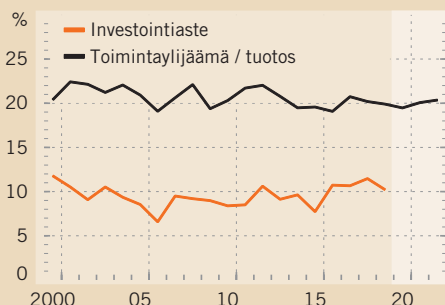
Mrd. EUR
Vuoden 2010 hinnoin, neljännesvuosittain



Lähteet: Tilastokeskus, Etla.

ETLA S20.2/ag01

Investoinnit ja kannattavuus



Lähteet: Tilastokeskus, Etla.

ETLA S20.2/ag04

luomat muut tarpeet, mutta osittain kyse on myös palvelujen kysynnän yleisestä korvautumisesta tavaroilla, kun kaikkea käyttäytymisen rajoitustoimista johtuvaa säästynyttä tuloa ei ole haluttu säästää, vaan sillä on hankittu muun muassa kodin viihde-elektroniikkaa.

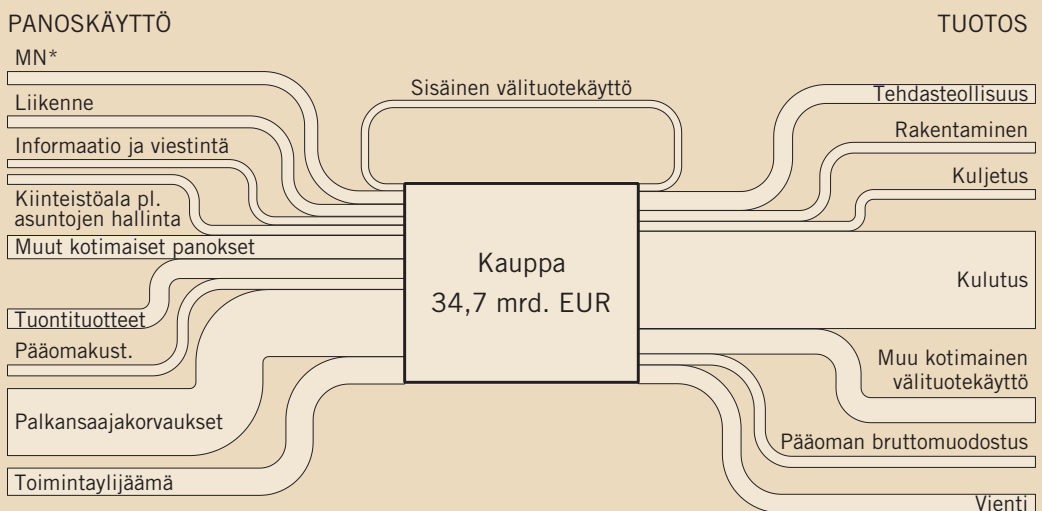
Heinä-syyskuussa tavaratalokaupan myyntin määrä oli vajaat neljä prosenttia edellisvuotta suurempaa. Erikoiskaupassa oli kasvua reilut kolme prosenttia. Kodintekniikan vähittäiskaupassa oli kasvua 14 prosenttia, optisella alalla 11 prosenttia, veneissä ja veneilytarvikkeissa

Keskeiset tunnusluvut

	% -muutos						Keskimäärin	
	2017	2018	2019	2020 ^E	2021 ^E	2022 ^E	2015–19	2020–24 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	4,4	0,1	1,1	-2,5	2,7	1,7	1,8	1,0
- Työpanos	-1,3	1,8	-0,1	-3,8	0,3	-0,4	-0,4	-1,0
- Työn tuottavuus	5,8	-1,8	1,1	1,4	2,4	2,1	2,2	2,0
- Pääomavaltaituminen	0,6	-0,6	0,0				0,1	
- Kokonaistuottavuus	5,2	-1,2	1,2				2,1	

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etla.

Kaupan hyödykevirrat vuonna 2019

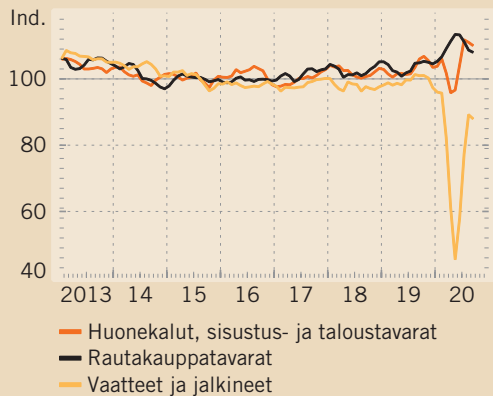
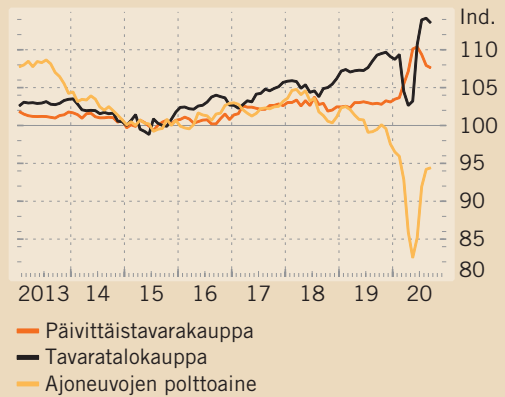
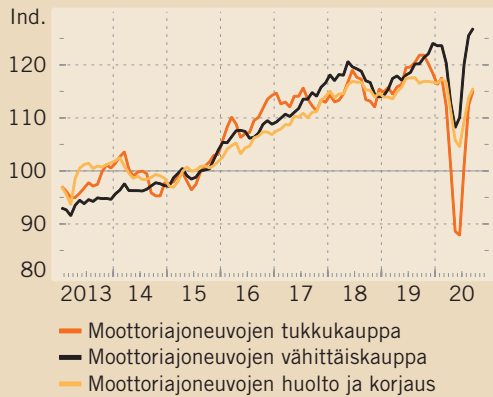
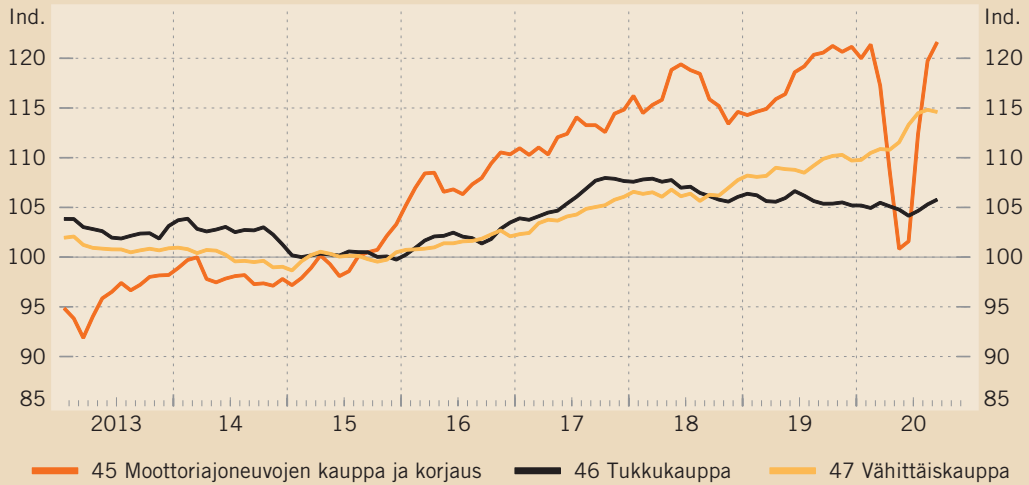


*MN = Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta; Hallinto- ja tukipalvelutoiminta.

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S20.2/a13j

Kausitasoitettun myynnin määrä, 2015 = 100



7 prosenttia, apteekkeissa ym. 6 prosenttia sekä urheiluvälineissä ja huonekalu-, sisustus- ja taloustavaroiden kaupassa 4 prosenttia. Monessa tapauksessa vuosikasvu on rauhoittunut. Se oli keskimäärin kovimmillaan touko-heinäkuussa.

Myynnin määrää kasvattaa tilastoteknisesti se, että tuotteiden laadun ja teknisten ominaisuuksien paraneminen nostaa määräindeksiä. Tämä koskee erityisesti erilaisia elektronisia tuotteita.

Joillain aloilla pandemia on kuitenkin heikentänyt myyntiä. Ajoneuvojen polttoaineiden vähittäiskauppa oli vielä heinä-syyskuussa 5 prosenttia matalampi kuin vuosi sitten, kirjojen, sanomalehtien ja paperitavaran 12 prosenttia sekä vaatteiden ja jalkineiden 13 prosenttia.

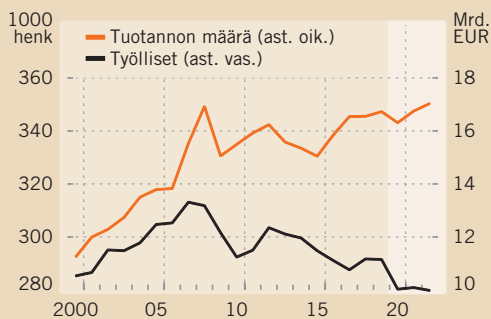
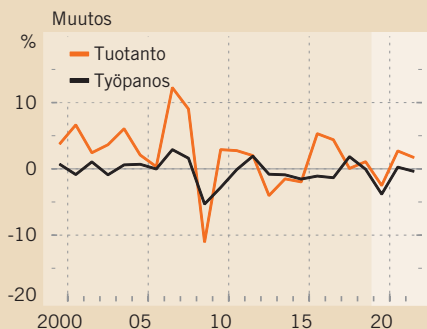
Omvavaraisuusaste



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S20.2/ag08

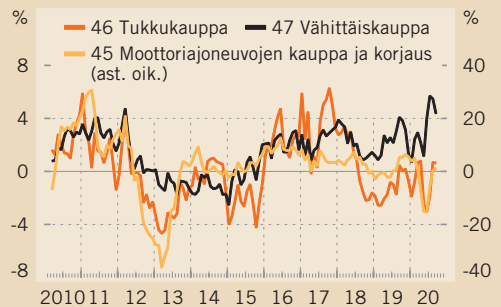
Tuotanto ja työllisyys



Lähteet: Tilastokeskus, Etlä.

ETLA S20.2/ag03

Liikevaihdon määrän 3 kuukauden Ika, vuosimuutos



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S20.2/ag06

Työn tuottavuuden kasvu, 3 vuoden Ika



Lähteet: Tilastokeskus, Etlä.

ETLA S20.2/ag07

Tukkukaupan liikevaihdon määrä oli heinä-syyskuussa 0,6 prosenttia suurempaa kuin edellisvuonna. Keväällä oli tässä suhteessa pientä supistumista.

AUTOALA TOIPUI COVID-19-KEVÄÄSTÄ

Moottorijoneuvojen kaupassa ja korjaustoi-messa päästiin heinä-syyskuussa 1,3 prosentin kasvuun vuoden takaisesta, mutta pandemia-keväänä koettiin erityisesti henkilöautojen ensirekisteröinneissä ja tukkukaupassa huonoja aikoja.

Heikon kevään vuoksi henkilöautojen ensirekisteröintien määrä oli tammi-lokakuussa 17 prosenttia alempi kuin viime vuonna. Bensiini- ja dieselkäyttöisten henkilöautojen ensirekisteröinnit ovat alentuneet huomattavasti tätä enemmän, kun taas sähkö- ja hybridiautojen ensirekisteröintien määrä on ollut kovassa kasvussa.

TUKKUKAUPAN HINNAT LASKENEET

Liikevaihdon käypä- ja kiinteähintaisten aikasarjojen kautta laskettuna hinnat nousivat moottorijoneuvojen kaupassa ja korjaustoimessa tammi-syyskuussa yhden prosentin vuoden takaisesta. Vastaavasti hinnat pysyivät keskimäärin edellisvuoden tasolla vähittäiskaupassa ja alenivat kolme prosenttia tukkukaupassa.

KESTOKULUTUSTAVAROIDEN KYSYNTÄ VÄHENEE TÄNÄ VUONNA

Syyskuussa julkistetun ennustemme mukaan yksityisen kulutuksen määrä vähenee tänä vuonna noin 5,5 prosenttia viime vuodesta ja elpyy ensi vuonna keskimäärin neljän prosentin kasvuun. Tämä edellyttää pandemian väistymistä,

mihin todennäköisesti tarvitaan riittävä rokote-kattavuus.

Kestävien kulutustavaroiden (mm. autot, huonekalut ja tietokoneet, joiden osuus kotitalouksien käypähintaisesta kulutuksesta on 8 %) kysynnän määrä alenee tänä vuonna keskimäärin reilut neljä prosenttia viime vuodesta.

PUOLIKESTÄVIEN TAVAROIDEN KYSYNTÄ SUKELTANUT

Puolikestävien kulutustavaroiden (mm. vaatteet, kirjat ja urheiluvälineet, osuus 8 %) kysynnän määrä alenee tänä vuonna jopa noin kymmenen prosenttia vuoden takaisesta. Molempien kestopulutusvarojen luokka elpyy keskimäärin selvästi ensi vuonna.

LYHYTIKÄISTEN TAVAROIDEN KYSYNTÄ PIENESSÄ KASVUSSA

Lyhytikäisten tavaroiden (mm. elintarvikkeet, lääkkeet ja polttoaineet, osuus 27 %) kysynnän määrä kasvaa ainoana kysyntäeränä tänä vuonna noin prosentin viime vuodesta. Ensi vuonna kasvussa jäädään lähelle nollaa.

TUOTTEIDEN HINTAKEHITYS VAIMEAA ENNUSTEVUOSINA

Kestävien kulutustavaroiden hinnat tyypillisesti alenevat ja lyhytikäisten hinnat keskimäärin nousevat. Yleinen kehitys on kuitenkin vaimeaa ennustevuosina.

Tarkemmat kysyntäennusteen luvut löytyvät Suhdanne-julkaisusta (www.suhdanne.fi >> Yksityinen kulutus).

SUHDANNENÄKYMÄT HEIKENTYNEET UUELLEEN

EK:n lokakuun lopussa julkaiseman Suhdanne-barometrin mukaan kaupan alan myyntitodutukset loppuvuodelle heikkenivät selvästi. Kyselyssä ei kuitenkaan oltu läheskään yhtä huonoissa lu-
vuissa kuin kevään korvalla.

Suurimmat yritykset vuonna 2018

	Liikevaihto, milj. e	Henkilöstö
Kesko	10 383	19 600
SOK	7 304	6 230
HOK-Elanto	2 065	5 910
Oriola	1 552	2 700
Tamro	1 533	460

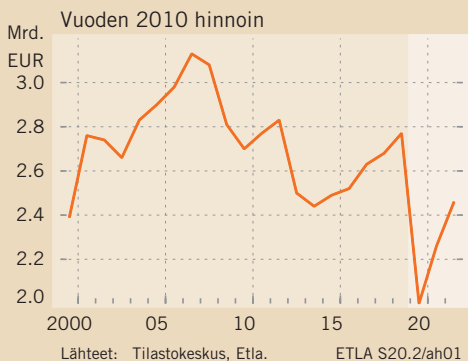
Majoitus- ja ravitsemistoiminta

Covid-19-pandemia on kohdellut kaikista kansantalouden tilinpidon toimialoista pahiten majoitus- ja ravitsemistoimintaa. Matkailun sekä ravintolapalvelujen viranomaisrajoitukset sekä kuluttajien omat valinnat ovat johtaneet täysin poikkeukselliseen tilanteeseen. Ennustemme mukaan toimialan koko arvonlisäys alenee tänä vuonna melkein 30 prosenttia viime vuodesta. Ala toipuu osittain ensi vuonna, jos pandemia pysyy hallinnassa. Täysi toipuminen kestää ennustevuosien ylitse.

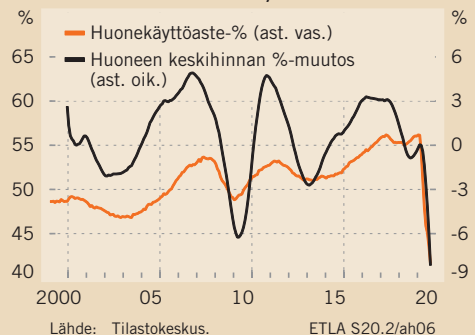
TUOTOKSEN MÄÄRÄ VÄHENEE RAJUSTI TÄNÄ VUONNA

Majoitus- ja ravitsemistoiminnan arvonlisäys alenee tänä vuonna historiallisen paljon viranomaisten ja kansalaisten itse itselleen asettamien rajoitusten vuoksi. Ennustelukuihin liittyy huomattavaa epävarmuutta sekä kuluvaan vuoteen että ensi vuoden osalta. Oletuksena on, että covid-19-rokotekattavuus on kohtalainen ensi vuoden puolivälissä.

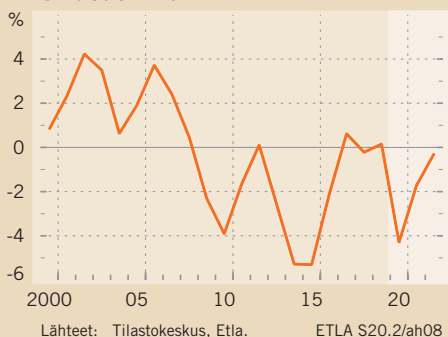
Tuotanto



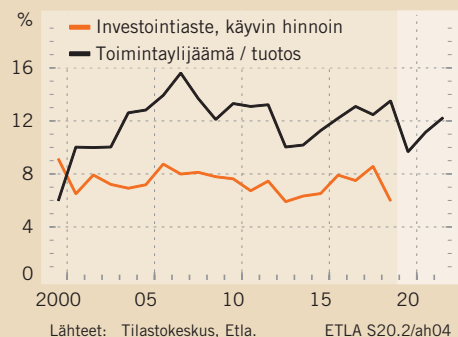
Hotellien huonekäyttöaste ja huoneen keskihinta, 12 kk lka



Työn tuottavuuden kasvu, 3 vuoden lka



Investoinnit ja kannattavuus



Ennusteen mukaan majoitus- ja ravitsemistoinnin arvonlisäys alenee tänä vuonna keskimäärin noin 28 prosenttia ja kasvaa ensi vuonna noin 13 prosenttia. Toipuminen pandemiasta ulottuu ennusteperiodin ylitse.

Kuluvan vuoden pudotus on syvin vuoden 1975 jälkeisenä aikana. Vuosina 1991–1993 toimiala

supistui kolmen vuoden ajan keskimäärin seitsemän prosenttia vuodessa ja vuonna 2013 melkein 12 prosenttia.

LIKEVAIHTO OSITTAIN ELPYNYT KEVÄÄN TUHOSTA

Heinä-syyskuussa liikevaihdon määrä oli majoitustoiminnassa 26 prosenttia edellisvuotta matalampi ja ravitsemistoiminnassa 15 prosenttia

Keskeiset tunnusluvut

	2017	2018	% -muutos		2021 ^E	2022 ^E	Keskimäärin	
			2019	2020 ^E			2015–19	2020–24 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	4,5	1,8	3,5	-27,9	13,2	8,9	-1,8	2,1
- Työpanos	1,4	4,3	3,8	-19,7	7,4	4,8	1,1	2,0
- Työn tuottavuus	3,1	-2,3	-0,3	-10,2	5,4	4,0	-2,7	0,1
- Pääomavaltaituminen	-0,1	-0,7	-1,0				-0,1	-0,3
- Kokonaistuottavuus	3,2	-1,7	0,7				-2,6	0,4

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etla.

Majoitus- ja ravitsemistoinnin hyödykevirrat vuonna 2019

PANOSKÄYTTÖ

Elintarviketeollisuus
 Energia- ja jätehuolto
 Kauppa
 Kiinteistöala pl. as. hall.
 Hallinto- ja tukipalvelus
 Muut kotimaiset panokset
 Tuontituotteet
 Pääomakust.
 Palkansaajakorvaukset
 Nettotuoteverot
 Toimintaylijäämä

Sisäinen välituotekäyttö

Majoitus- ja ravitsemistoiminta
 9,3 mrd. EUR

TUOTOS

Kauppa
 Julkinen hallinto ja palvelut
 Kulutus
 Muu kotimainen välituotekäyttö
 Vienti

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S20.2/a13k

matalampi. Vaikka pudotus oli merkittävä, tilanne oli kuitenkin selvästi parempi kuin huhti-toukokuussa.

Toisaalta tilanteen paraneminen on pysähtynyt. Heinä-syyskuussa kausitasoitettun liikevaihdon määrä oli suhteellisen vakaa ja vajaat 27 prosent-

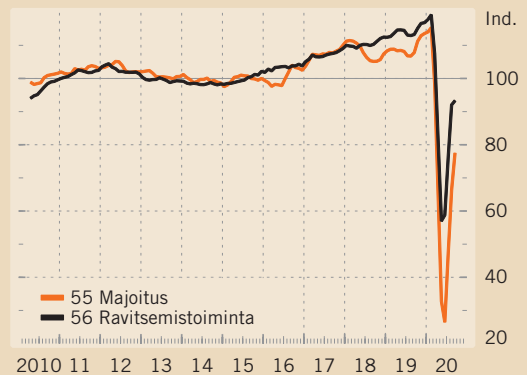
tia heikempi kuin helmikuussa ennen pandemian alkua.

Sen sijaan pandemian uusi kiihtyminen lokakuun lopulla ja uusien kulutusrajoitusten asettaminen voivat johtaa jälleen hieman huonompiin kuukausiin loppuvuodesta. Jos pandemiatilanne kuitenkin

Kausitasoitettun liikevaihdon määrä, 3 kk lka, 2015 = 100



Lähteet: Tilastokeskus, Etlan tietokanta.

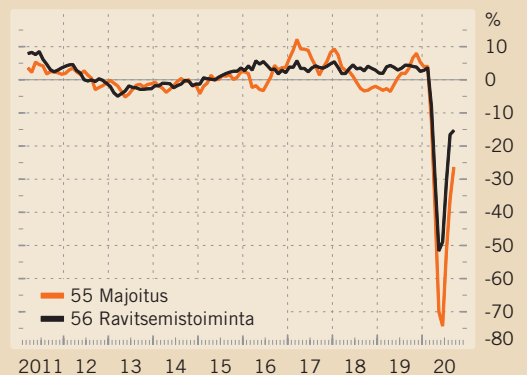


ETLA S20.2/ah02

Liikevaihdon määrän %-muutos vuoden takaisesta, 3 kk lka



Lähteet: Tilastokeskus, Etlan tietokanta.



ETLA S20.2/ah07

kin pysyy hallinnassa, kevään murska-aikoihin ei tarvitse palata.

HUONEENKÄYTTÖASTE ROMAHTANUT

Huoneenkäyttöaste on matkailurajoitusten ja kullattajien omien valintojen seurauksena romahtanut. Syyskuussa koko maan huoneenkäyttöaste yli 20 vuodepaikan hotelleissa oli 37,1 prosenttia, kun se oli vuotta aiemmin syyskuussa 59,7 prosenttia. Prosenttiyksiköissä alenema oli tätä suurempi huhti-toukokuussa, 37 prosenttiyksikköä.

Pudotus on kohdellut pahiten Uttamaata, missä vuodentakainen 77 prosentin käyttöaste oli vajonnut 28 prosenttiin kuluvaan vuoden syyskuussa. Kansainvälisen turismin ja liikematkustamisen romahtaminen sekä ilmeisesti myös muualta Suomesta pääkaupunkiseudulle suuntautuvan matkustamisen selvä aleneminen ovat kohdelleet nimenomaan Uttamaata kovalla kädellä.

Alkusyksystä huoneenkäyttöasteen pudotus vuodentakaisesta oli suhteellisen pieni muun muassa Kainuussa, Kymenlaaksossa, Keski-Pohjanmaalla ja Lapissa. Etelä-Karjala pääsi jopa kasvuun. Keväällä oli toki selvää alenemista näissäkin maakunnissa.

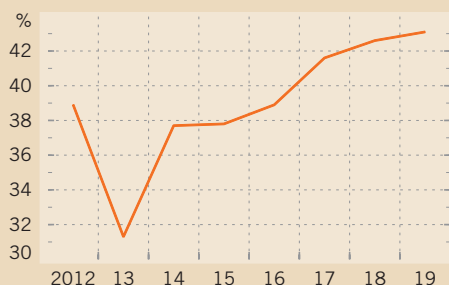
ERITYISESTI ULKOMAISTEN JA LIIKEMATKUSTAJIEN PUUTTUMINEN PAINAA

Yöpymisten kokonaismäärä yli 20 vuodepaikan hotelleissa oli elo-syyskuussa 37 prosenttia matalampi kuin vuotta aiemmin. Ulkomaisten vieraiden lukumäärä on laskenut 86 prosenttia ja kotimaisten 16 prosenttia. Heinäkuu oli tätä parempi kuukausi, ehkä koska tällöin kotimainen turismi täytti hotelleja. Koulujen alettua kotimaiset matkailijat ovat enemmän liikematkustajia, ja heidän puuttumisensa näkyy uudelleenalentuneina käyttöasteina.

YÖPYMISEN HINNAT LASKENEET

Yöpymisen keskihinta on tällä hetkellä noin kuudesosan edellisvuotta alempi. Tämä yhdessä heikkomman huoneenkäyttöasteen kanssa heikentää majoitusalan kannattavuutta, mutta on toisaalta luonteva reaktio kysynnän alenemiseen.

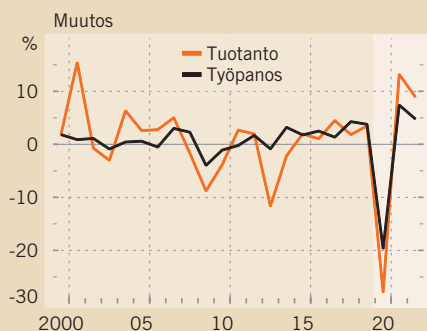
Omavaraisuusaste



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S20.2/ah09

Tuotanto ja työllisyys



Lähteet: Tilastokeskus, Etlä.

ETLA S20.2/ah03

Uudellamaalla hintojen lasku on voimakkainta, missä peilautuu maakunnista suurin huoneenkäyttöasteen aleneminen. Huoneen hinta oli Uudellamaalla heinä-syyskuussa keskimäärin 24 prosenttia matalampi kuin vuotta aiemmin. Muutamissa maakunnissa hinnat olivat vuodentaikaista korkeampia. Suurin nousu oli Pohjois-Karjalassa, missä hinnat olivat nousseet seitsemän prosenttia.

NÄKYMÄT HEIKKENIVÄT UUELLEEN

EK:n lokakuun lopussa julkaiseman Suhdannebarometrin mukaan majoitus- ja ravitsemisalan yritysten näkymät heikkenivät uudelleen. Tämä ei ole yllättävää, koska pandemia kiihtyi uudelleen lokakuussa muun Euroopan lisäksi myös Suomessa. Saldolukemat putosivat melkein yhtä huonoiksi kuin ne olivat puoli vuotta aiemmin. Tässä voi olla kevään inspiroimana ylilyönti, koska jos pandemia pysyy marraskuun puolivälin ta-soisena, keväänkaltaisiin rajoitustoimiin ei pitäisi olla tarvetta.

Kuljetus ja varastointi

Kuljetuksen ja varastoinnin toimialan kehitys on ollut kaksijakoinen tänä vuonna, kun matkustajaliikenne on kärsinyt pahasti, mutta tavaraliikenne on ollut vain pienessä laskussa. Kokonaisuutena ottaen toimialan tuotos alenee kuitenkin tänä vuonna huomattavasti.

KULJETUSTOIMINNAN ARVONLISÄYS ALENEE SELVÄSTI

Kuljetuksen ja varastoinnin arvonlisäys on kärsinyt tänä vuonna matkailulle asetettujen rajoitusten ja yksityisten kansalaisten omien matkustusvalintojen myötä. Ennusteemme mukaan arvonlisäys alenee tänä vuonna noin 16 prosenttia. Finanssikriisissä vuonna 2009 se aleni 13 prosenttia, mutta tällöin vaikutus johtui nykyistä enemmän rahtiliikenteen vähenemisestä.

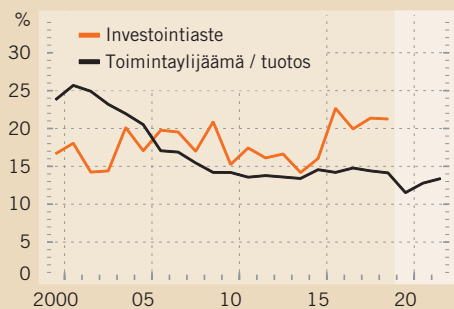
Ensi vuonna toimialan arvonlisäys kasvaa ennusteemme mukaan 9 prosenttia, mutta tähän liittyy huomattavaa epävarmuutta covid-19-pandemian kehittymisestä. Tämä ennuste edellyttää rokotekattavuuden olevan kohtalainen ensi vuoden puolivälissä.

Matkailun ja siten siihen liittyvien kuljetuspalvelujen toipuminen pandemiasta ulottuu kuitenkin ennusteperiodin ylitse.

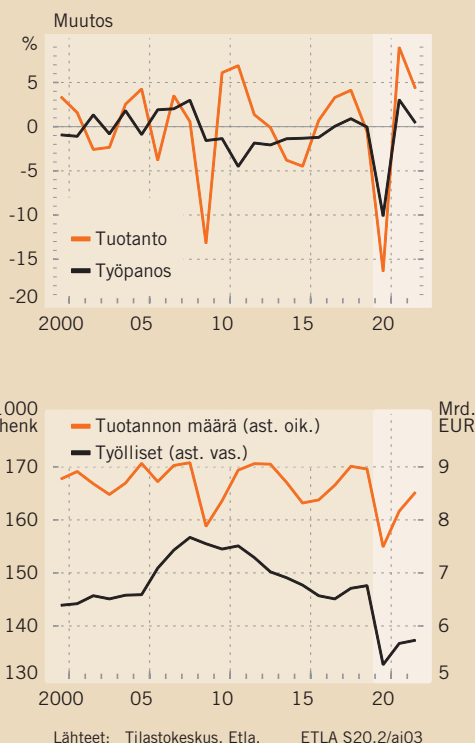
LIKEVAIHDON MÄÄRÄ ALENTUNUT SELVÄSTI, EIKÄ SE OLE SYKSYLLÄ TOIPUNUT

Heinä-syyskuussa toimialan liikevaihdon määrä oli 20 prosenttia edellisvuotta alempi. Tilanne ei ollut paljoakaan kevätkuukausia parempi. Tilastoissa on eritelty maa- ja rautatieliikenne, vesiliikenne sekä varastointi ja liikennettä palveleva toiminta. Vesiliikenne oli eniten miinuksella, 34 prosenttia vuoden takaisesta, kun taas maa- ja

Investoinnit ja kannattavuus



Tuotanto ja työllisyys



rautatieliikenteessä oli laskua 10 prosenttia ja varastoinnissa ja alaa palvelevassa toiminnassa 12 prosenttia. Syyskuussa nähtiin selvä nousu vesiliikenteen liikevaihdon määrässä. Loka-joulukuussa tilanne ei kuitenkaan suuremmin muuttunut, koska matkustusrajoituksia ei ilmeisesti olla höllentämässä.

TIELIIKENTEEN TAVARAMÄÄRÄSSÄ NORMAALIA VAIHTELUA

Kotimaan tieliikenteessä ammattimaisesti kuljetettu tavaramäärä ei näyttänyt heilahtavan pandemian vuoksi vuoden toisella neljänneksellä. Muut kuin maa-aineskuljetukset olivat pienessä laskussa vuoden takaisesta ja maa-aineskul-

Keskeiset tunnusluvut

	2017	2018	% -muutos		2021 ^E	2022 ^E	Keskimäärin	
			2019	2020 ^E			2015–19	2020–24 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	3,3	4,1	-0,6	-16,4	9,0	4,3	0,6	0,6
- Työpanos	0,0	0,9	0,0	-10,1	3,0	0,4	-0,3	-1,3
- Työn tuottavuus	3,3	3,2	-0,5	-7,0	5,8	3,9	0,9	1,8
- Pääomavaltaituminen	0,2	0,1	0,4				0,3	
- Kokonaistuottavuus	3,1	3,1	-0,9				0,6	

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etlä.

Kuljetuksen ja varastoinnin hyödykevirrat vuonna 2019

PANOSKÄYTTÖ

Öljyn jalostus
Koneiden ja laitt. korjaus ym.
Kauppa
MN*
Muut kotimaiset panokset
Tuontituotteet
Pääomakustannukset
Palkansaajakorvaukset
Nettotuoteverot
Toimintaylijäämä

Kuljetus ja
varastointi
26,0 mrd. EUR

Sisäinen väliuotekäyttö

TUOTOS

Tehdasteollisuus
Kauppa
Julkinen hallinto ja palvelut
Vienti
Muu kotimainen väliuotekäyttö
Kulutus

*MN = Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta; Hallinto- ja tukipalvelutoiminta.

Lähde: Tilastokeskus.

ETLÄ S20.2/a13I

jetukset nousussa, mutta määrissä on normaalistikin huomattavaa vaihtelua neljänneksittäin, joten tämän perusteella ei voi tehdä suurempia johtopäätöksiä. Lisäksi vähittäis- ja tukkukaupan myynnin määrä kehittyi keskimäärin vähintään kohtalaisesti vuoden toisella neljänneksellä kuten myös sen jälkeen.

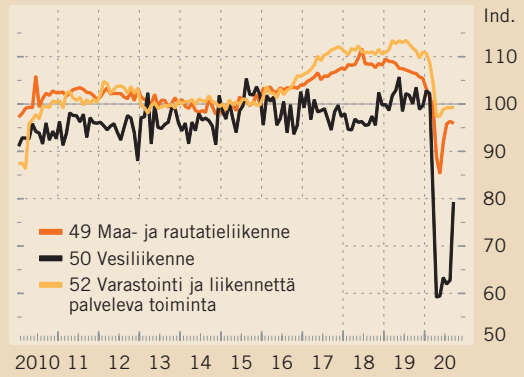
PANDEMIA ON VÄHENTÄNYT KALUSTOINVESTOINTEJA

Tammi-lokakuussa linja-autojen ensirekisteröintien määrä oli 47 prosenttia matalampi kuin viime vuonna vastaavana aikana. Kuorma-autojen ensirekisteröintien määrä aleni 19 prosenttia ja pakettiautojen 17 prosenttia.

Kausitasoitettun liikevaihdon määrä, 2015 = 100



Lähteet: Tilastokeskus, Etlan tietokanta.

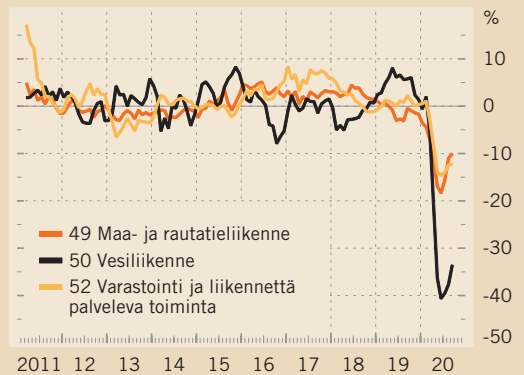


ETLA S20.2/ai02

Liikevaihdon määrän %-muutos vuoden takaisesta, 3 kk lka



Lähteet: Tilastokeskus, Etlan tietokanta.



ETLA S20.2/ai06

LENTOLIIKENNE ROMAHTANUT

Matkustajien lukumäärä lentokentillä toipui hieman heinä-syyskuussa kevään pohjista, mutta oli silti 88 prosenttia matalampi kuin viime vuonna vastaavaan aikaan. Jos loppuvuosi on samanlainen, matkustajamäärät alenevat koko vuoden osalta noin 75 prosenttia viime vuodesta. Pudotus kotimaan lentoliikenteessä on hieman tätä pienempi.

Lentorahdin määrä on vähentynyt jonkin verran tätä vähemmän. Koko vuoden osalta laskua voitulla noin 45 prosenttia. Lentorahdista 99 prosenttia oli viime vuonna kansainvälistä liikennettä, kun lentomatkustajista vastaava osuus oli 77 prosenttia.

MERILIIKENTEEN MATKUSTAJAMÄÄRÄT ROMAHTANEET

Kansainvälinen matkustajamäärä meriliikenteessä oli huhti-toukokuussa hyvin vähäinen. Pudotusta edellisvuodesta oli yli 90 prosenttia. Ala kuitenkin toipui hieman paremmin kuin lentoliikenne, sillä heinä-syyskuussa matkustajamäärä oli "vain" noin 65 prosenttia alempi kuin vuotta aiemmin. Ruotsinliikenne on vähentynyt selvästi enemmän kuin Vironliikenne, joka sekin tammi-syyskuussa puoliintui edellisvuodesta.

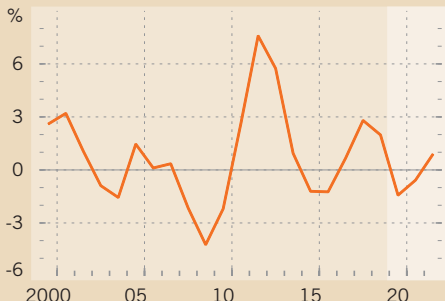
Jos tämä suhteellinen taso säilyisi loppuvuoden, koko matkustajamäärä olisi tänä vuonna 63 prosenttia viime vuotta matalampi. Varustamojen näkökulmasta tämä ei kuitenkaan välttämättä vastaa liikevaihdon muutosta, jos asiakkaiden kulutuskäyttäytyminen laivalla poikkeaa normaalist.

Meriliikenteen kuljetussuorite (tonnimeripeninkulmaa) väheni sen sijaan tammi-syyskuussa vain neljä prosenttia viime vuodesta. Tämä kuvastaa sitä, että Suomen tavaraviennin ja -tuonnin määrä on vähentynyt vain suhteellisen vähän tänä vuonna. Covid-19-pandemiassa palvelut, erityisesti matkailupalvelut, ei niinkään tavarakauppa, ovat kärsineet, mikä näkyykin vastavasti lento- ja meriliikenteessä.

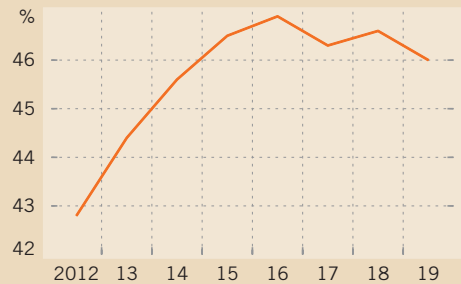
NÄKYMÄT HEIKKENIVÄT UUDELLEEN

EK:n lokakuun lopussa julkaiseman Suhdannebarometrin mukaan näkymät heikkenivät uudelleen loppuvuoden osalta. Suhdannetilanne tai -näkymät eivät kuitenkaan olleet yhtä heikot kuin puoli vuotta aikaisemmin.

**Työn tuottavuuden kasvu,
3 vuoden lka**



Omavaraisuusaste



Rahoitus- ja vakuutustoiminta

Ennustemme mukaan rahoitus- ja vakuutusalan arvonlisäyksen määrä nousee tänä vuonna muutamalla prosentilla. Pieni nousu jatkuu ensi vuonna.

ARVONLISÄYS ELPYY TÄNÄ VUONNA

Rahoitus- ja vakuutustoiminnan arvonlisäys nousee ennustemme mukaan tänä vuonna 3,5 prosenttia viime vuodesta. Viime vuonna se aleni huomattavan paljon, eli 8,4 prosenttia.

Toimialan volatiilit sijoitustuotot vaikuttavat arvonlisäyksen kehitykseen ja tekevät sen ennustami-

sesta haasteellista. Etla ei tee ennustetta sijoitustuottojen kehitykselle.

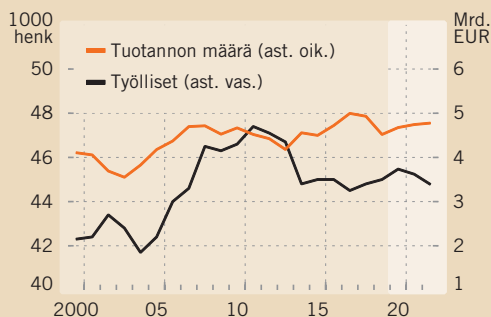
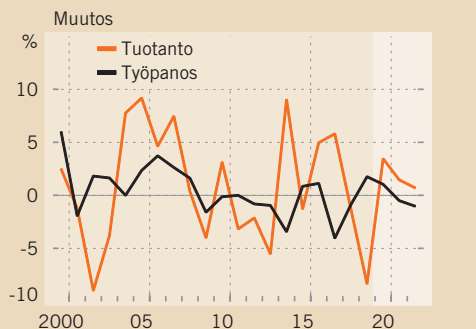
PÖRSSIN VAIHDON KASVU HIDASTUNUT

Helsingin pörssin osakkeiden vaihto oli lokakuuhun päättyneellä 12 kuukauden ajanjaksolla 11 prosenttia suurempi kuin edeltäneellä 12 kuukauden ajanjaksolla. Kolmen kuukauden liukuvien keskiarvojen vuosimuutokset olivat suurimmillaan keväällä ja kesällä keskimäärin yli 20 prosenttia, mutta elo-lokakuussa vauhti oli painunut nolnaan. Elokuussa pörssin yleisindeksi olikin kuronut kiinni korona-kevään kuopan, ja kaupan käynti oli tasoittunut.

KOKONAISLAINAKANTA HIEMAN VAJAAN KOLMEN PROSENTIN KASVUSSA

Asuntolainakanta oli syyskuussa 2,8 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Vuosikasvu on ollut tällä tasolla helmikuusta lähtien. Sen sijaan kulutusluotoissa kasvuvauhti on hidastunut selvästi. Se oli syyskuussa 2,5 prosenttia, kun kuluvan vuoden alussa se oli 6,3 prosenttia. Muissa lainoissa, ml. opintolainat, kannan kasvu on sen sijaan vuoden alusta kiihtynyt. Se oli syyskuussa 3,7 prosenttia.

Tuotanto ja työllisyys



Lähteet: Tilastokeskus, Etla.

ETLA S20.2/aj03

Tuotanto



Lähteet: Tilastokeskus, Etla.

ETLA S20.2/aj01

VELKAANTUMISASTE YLITTI 130 PROSENTTIA

Kotitalouksien velkaantumisasteen nousu on kiihtynyt uudelleen, koska nimittäjässä olevien käytettävissä olevien tulojen kasvu on hidastunut. Kun lainakanta on samaan aikaan kasvanut, velkaantumisaste on noussut. Se ylitti ensimmäistä kertaa 130 prosenttia suhteessa tuloihin tämän vuoden toisella neljänneksellä. Taloyhtiölainakan-

nan kasvu on aiemmasta hidastunut. Onkin merkkejä siitä, että pandemia on lykännyt taloyhtiöiden korjausrakentamista.

UUSIEN ASUNTOLAINOJEN MARGINAALIT VAKAAT

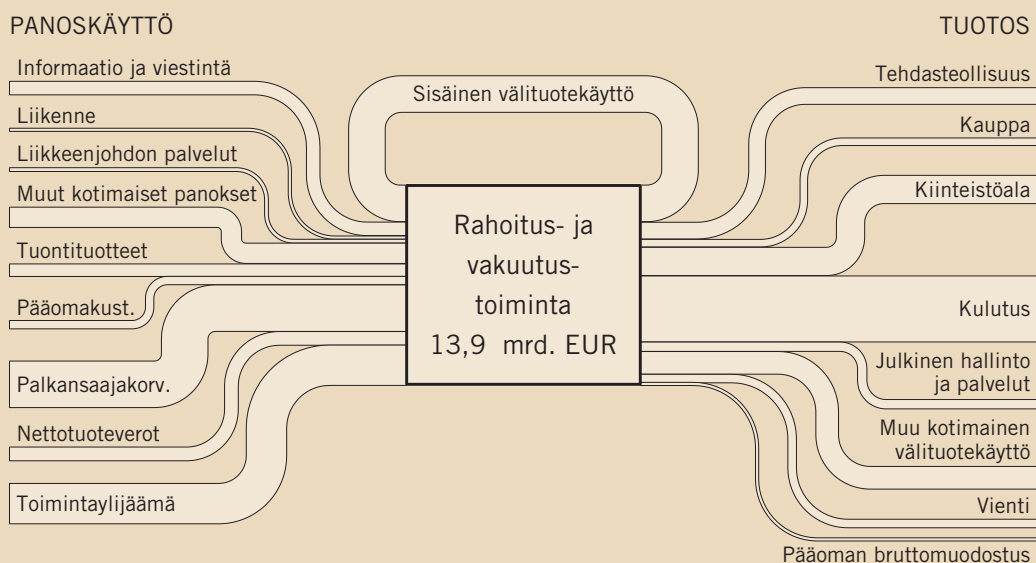
Rahalaitosten myöntämien uusien asuntolainojen painotettu keskimarginaali oli Suomen Pankin laskelmien mukaan syyskuussa 0,72 prosent-

Keskeiset tunnusluvut

	2017	2018	% -muutos		2021 ^E	2022 ^E	Keskimäärin	
			2019	2020 ^E			2015-19	2020-24 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	5,8	-1,3	-8,4	3,5	1,5	0,7	0,0	1,4
- Työpanos	-4,0	-0,9	1,8	1,0	-0,5	-1,0	-0,2	-0,4
- Työn tuottavuus	10,3	-0,4	-9,9	2,4	2,0	1,7	0,3	1,7
- Pääomavaltaituminen	2,3	1,9	2,6				1,0	
- Kokonaistuottavuus	7,8	-2,3	-12,2				-0,6	

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etlä.

Rahoitus- ja vakuutustoiminnan hyödykevirrat vuonna 2019



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S20.2/a13m

tiyksikköä. Se on ollut suunnilleen tällä tasolla jo hieman yli vuoden ajan. Tämä taso on sama, jolle keskimarginaali aleni edellisissä pohjissaan vuonna 2011 ennen kuin se lähti nousuun.

EURIBORIT ENNÄTYSSYVÄLLÄ

Kahdentoista kuukauden negatiivinen euribor nousi koronakeväänä jo lähelle nollaa, mutta lähti sitten muun muassa ekspansiivisen rahapolitiikan painamana laskuun. Marraskuun alussa se oli jo melkein -0,5 prosenttia, matalampi kuin koskaan.

POHJAINFLAATIO HIDASTUNUT – TAUSTALLA VÄLIAIKAINEN ALV-ALENUS

Euroalueen pohjainflaatio oli lokakuussa 0,4 prosenttia ja se oli alentunut selvästi kesän lukemista. Kokonaisinflaatio oli -0,3 prosenttia.

Nämä luvut saivat jälleen deflaatiopuheet käyntiin. Aleneminen johtuu kuitenkin pitkälti arvonlisäverotuksen keventämisestä monissa maissa, erityisesti Saksassa, missä yleistä alv-kantaa alennettiin heinäkuussa puoleksi vuodeksi kolmella prosenttiyksiköllä. Sen pitäisi siis palautua tammikuussa, mutta on mahdollista – jopa todennäköistä – että alennetulle alv-prosentille annetaan lisäaikaa.

Kiintein veroin mitattuna inflaatio ei ole hidastunut. Näin mitattuna pohjainflaatio oli syyskuussa tasan yhden prosentin kuten se oli kesäkuussaakin.

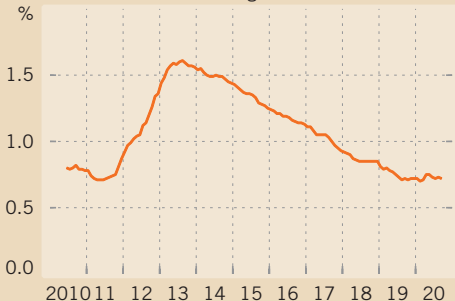
RAHAPOLITIikka EKSPANSIIVISTA

Pohjainflaatio (eli pl. volatiilit ruoan ja energian hinnat) antaa kokonaisinflaatiota vakaamman

Lainakanta ja korkomarginaalit



Rahalaitosten uusien asuntolainojen laskennallinen korkomarginaali



Lähteet: Macrobond, Suomen Pankki. ETLA S20.2/aj02

Helsingin pörssin kehitys

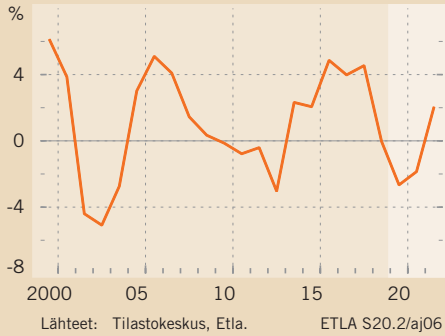


Helsingin pörssin osakkeiden vaihto, mrd. eur

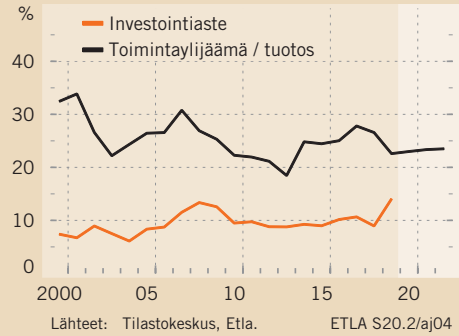


Lähteet: Nordnet, Suomen Pankki. ETLA S20.2/aj07

Työn tuottavuuden kasvu, 3 vuoden lka



Investoinnit ja kannattavuus



kuvan hintojen kehityksestä. Rahapolitiikan suurille muutoksille ei sen perusteella ole tarvetta, mutta yleinen taloustilanne ohjaa toisin. EKP jatkaakin koronaväväänä aloittamaansa massiivista taseensa paisuttamista. Laajan M3-rahamäärä kasvoi heinä-syyskuussa kymmenen prosentin vuosivauhtia, eli melkein yhtä kovaa kuin finanssikriisissä. Etlan ennusteen mukaan EKP ei nosta ohjauskorkoaan ennustevuosina.

TOIMIALAN NÄKYMÄT SUHTEELLISEN VAKAAT

EK:n lokakuun lopussa julkaiseman Suhdannebarometrin mukaan toimialan myyntitodituksen saldo loppuvuodelle oli hieman positiivinen. Suhdanne-tilanne oli hieman negatiivinen ja näkymät suhteellisen vakaat.

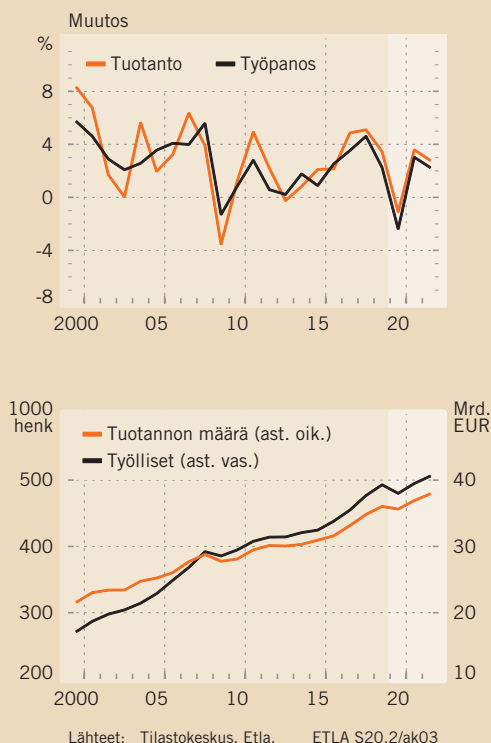
Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta pl. asuntojen omistus

Liike-elämää palveleviin toimialoihin luetaan tässä katsauksessa informaatio- ja viestintäpalvelut (toimi-
alakoodi J), kiinteistöala, pl. asuntojen omistus (L), ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (M)
sekä hallinto- ja tukipalvelutoiminta (N). Suurimmat alatoimialat käypähintaisella tuotoksen arvolla mi-
tattuna ovat tietojenkäsittelypalvelut (15,5 % JLMN-kokonaisuudesta), asuntojen vuokraus (8,5 %) ja
muu kiinteistötoiminta (7,9 %), liikkeenjohdon palvelut (7,2 %), tekniset palvelut (7,2 %), muut tukipal-
velut (6,6 %) sekä televiestintä (4,9 %).

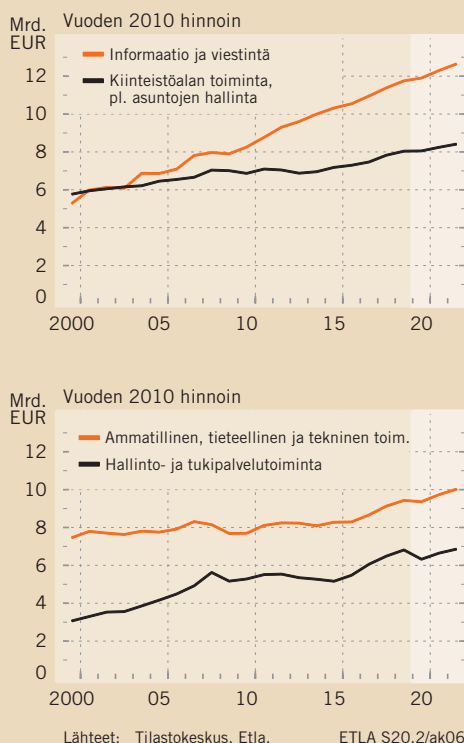
**Kiinteistö- ja liike-elämää palvelevan toiminnan ar-
vonlisäys vähenee tänä vuonna keskimäärin vajaan
prosentin viime vuodesta. Ryhmän sisällä on kuitenkin
suuria eroja. Hallinto- ja tukipalvelutoiminnan
arvonlisäys vähenee jopa noin seitsemän prosent-**

**tia, kun taas ammatillisen, tieteellisen ja teknisen
toiminnan sekä kiinteistöalan toiminnan arvonlisäys
on suunnilleen viime vuoden tasolla, ja informaatio-
ja viestintäalalla nähdään pientä kasvua.**

Tuotanto ja työllisyys (toimialat JLMN yhteenlaskettuina)



Tuotanto



ARVONLISÄYS ALENEE HIEMAN

Ennusteemme mukaan koko JLMN-yrityspalvelujen arvonlisäyksen määrä vähenee tänä vuonna vajaan prosentin viime vuodesta ja kasvaa ensi vuonna noin kolme prosenttia.

Näissäkin toimialoissa on sellaisia aloja, joihin covid-19-pandemian vuoksi asetetut viranomais-

rajoitukset ja yksityisten kansalaisten itse itselleen asettamat rajoitukset ovat iskeneet rajusti. Tällainen on erityisesti hallinto- ja tukipalveluihin kuuluva matkatoimistoala.

Hallinto- ja tukipalvelutoiminnassa nähdään tänä vuonna suurin arvonlisäyksen aleneminen, noin seitsemän prosenttia. Tätäkin hieman isompi

Keskeiset tunnusluvut

	2017	2018	% -muutos				Keskimäärin	
			2019	2020 ^E	2021 ^E	2022 ^E	2015–19	2020–24 ^E
Tuottavuuden osatekijät								
Tuotanto (arvonlisäys)	4,9	5,1	3,4	-1,1	3,6	2,8	3,5	2,0
- Työpanos	3,5	4,6	2,3	-2,4	3,0	2,2	2,8	1,3
- Työn tuottavuus	1,3	0,5	1,2	1,3	0,5	0,5	0,8	0,7
- Pääomavaltaituminen	-0,9	-1,2	2,2				0,0	
- Kokonaistuottavuus	2,2	1,6	-1,0				0,8	

Lähteet: Tilastokeskus, Tulli, Etlä.

Kiinteistö- ja liike-elämää palvelevan toiminnan hyödykevirrat vuonna 2019

PANOSKÄYTTÖ

Tehdasteollisuus
Kauppa
Rahoitus ja vakuutus
Muut kotimaiset panokset
Tuontituotteet
Pääomakust.
Palkansaajakorvaukset
Toimintaylijäämä

Kiinteistö- ja
liike-elämää
palveleva toiminta
73,0 mrd. EUR

Sisäinen välituotekäyttö

TUOTOS

Tehdasteollisuus
Rakentaminen
Kauppa
Julkinen hallinto ja palvelut
Kulutus
Muu kotimainen välituotekäyttö
Vienti
Pääoman bruttomuodostus

Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S20.2/a13n

lasku tapahtui vuonna 2009 sekä erityisesti 1990-luvun alun lamassa.

Ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan arvonlisäys alenee tänä vuonna noin yhden prosentin ja kiinteistöala pääsee suunnilleen viime vuoden tasolle. Informaatio- ja viestintäalan arvonlisäyksen määrä kasvaa reilun prosentin viime vuodesta.

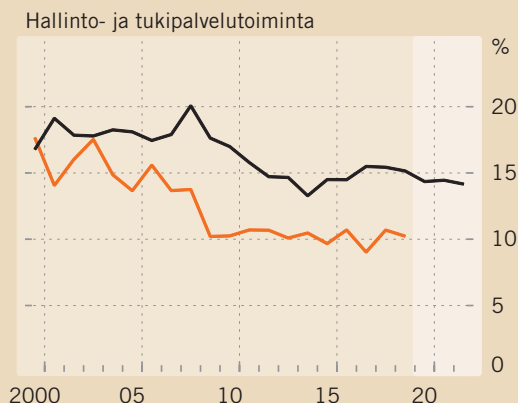
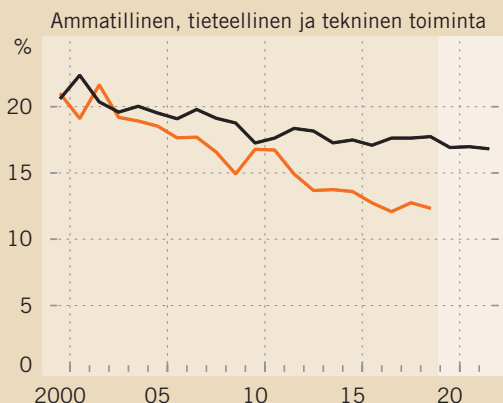
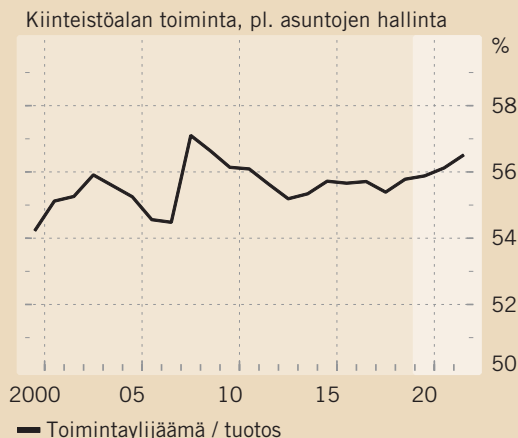
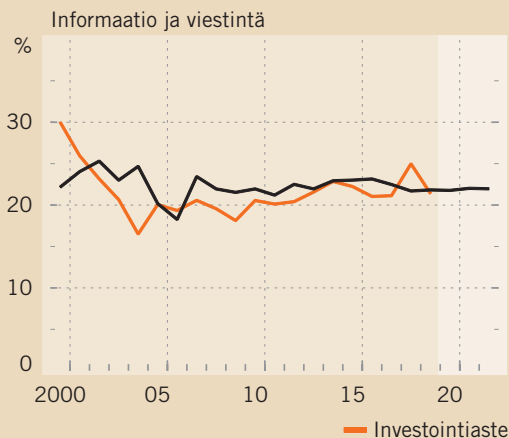
Ensi vuonna kaikki neljä toimialaa kasvavat ja kehittyvät kuluvaan vuoteen paremmin.

TUOTTAVUUSKASVU HIDASTA

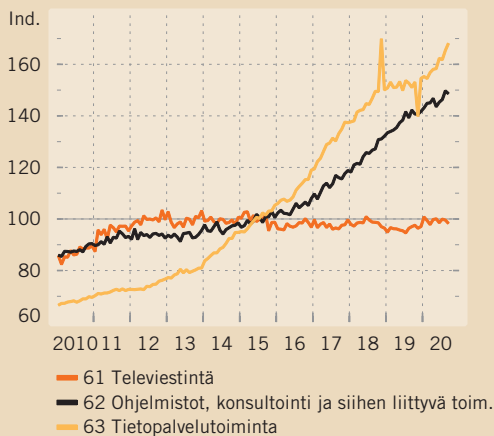
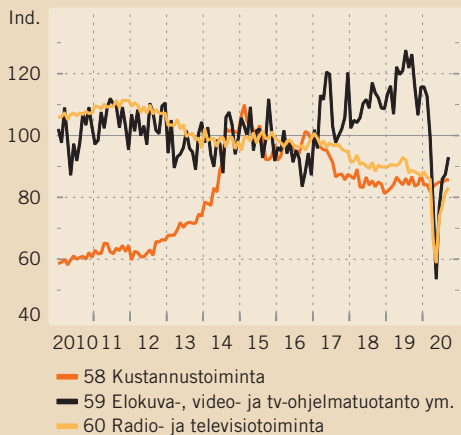
Yhteenlaskettu työpanoksen määrä alenee ennustemme mukaan tänä vuonna keskimäärin reilut kaksi prosenttia viime vuodesta, mutta kasvaa hieman tätä enemmän ensi vuonna. Kuten muilla palvelualoilla tämä edellyttää pandemian vaikutusten laantumista.

Työpanoksen muutoksen ennustettu profiili mahdollistaa hitaan tuottavuuskasvun jatkumisen. Eri toimialojen välillä ja niiden sisällä on kuitenkin merkittäviä eroja tässäkin suhteessa.

Investoinnit ja kannattavuus



J Informaatio ja viestintä: kausitasoitettun liikevaihdon määrä, 2015 = 100



Lähteet: Tilastokeskus,
Etlan tietokanta.

ETLA S20.2/ak02

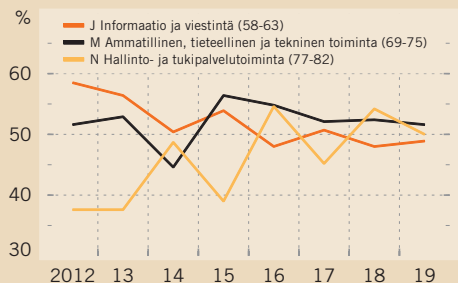
LIKEVAIHDON MÄÄRÄN MUUTOKSISSA SUURIA EROJA TÄNÄ VUONNA

Informaatio- ja viestintäpalvelujen (J) liikevaihdon määrä ei sanottavasti hetkahtanut covid-19-pandemiasta vaan on pysynyt pienessä kasvussa kolmen kuukauden liukuvina keskiarvoina tarkasteltuna. Toimialan sisällä oli kuitenkin hyvin erilaista kehitystä. Kokonaisuuden kannalta elokuva-, video- ja televisio-ohjelmatuotannon sekä radio- ja televisiotuotannon pahimmillaan noin 30–44 prosentin vuosilaskua on tasoittanut noin 4–10 prosentin kasvu televiestinnässä, ohjelmistossa, konsultoinnissa ja siihen liittyvässä toiminnassa sekä tietopalvelutoiminnassa. Kaksi ensimmäis-

Työn tuottavuuden kasvu, 3 vuoden lka



Omavaraisuusaste



Lähde: Tilastokeskus.

ETLA S20.2/ak14

täkin kuitenkin pääsivät kausitasoitettuna syyskällä yli 20 prosentin kasvuun kevätkuukausista.

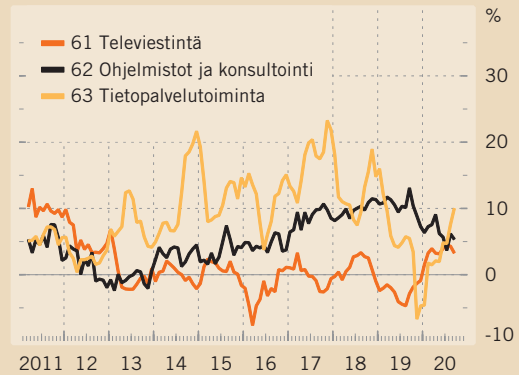
Hallinto- ja tukipalvelutoiminnassa (N) oltiin liikevaihdon määrässä pahimmillaan keskimäärin 12 prosenttia vuoden takaista alemmalla tasolla kolmen kuukauden liukuviilla keskiarvoilla tarkas-

teltuna. Tämä johtui ennen kaikkea matkatoimistojen syvästä romahduksesta matkailun pysähtyttyä. Tämä ala ei ole vielä myöhemminkään toipunut. Myös työllistämistoiminnassa oli pahimmillaan noin 20 prosentin lasku. Kuitenkin myös muut alat eli vuokraus- ja leasingtoiminta, turvallisuus-, vartiointi- ja etsiväpalvelut, kiinteistön- ja

J Informaatio ja viestintä: liikevaihdon määrän %-muutos vuoden takaisesta, 3 kk lka



Lähteet: Tilastokeskus, Etlan tietokanta.



ETLA S20.2/ak08

68 Kiinteistöalan toiminta: kausitasoitettu liikevaihto, 3 kk lka

Määrä, 2015 = 100



Lähteet: Tilastokeskus, Etlan tietokanta.

Määrän %-muutos vuoden takaisesta



ETLA S20.2/ak09

maisemanhoito sekä hallinto- ja tukipalvelut liike-elämälle kävivät miinuksella. Ne myös olivat miinuksella vielä heinä-syyskuussa.

Ammatillisessa, tieteellisessä ja teknisessä toiminnassa (M) liikevaihdon määrä aleni pahimmillaan seitsemän prosenttia vuoden takaisesta. Tämä johtui pitkälti liikevaihdon noin 30 prosentin alenemisesta mainostoinnassa ja markkinatutkimuksessa sekä muissa erikoistuneissa liike-elämäpalveluissa.

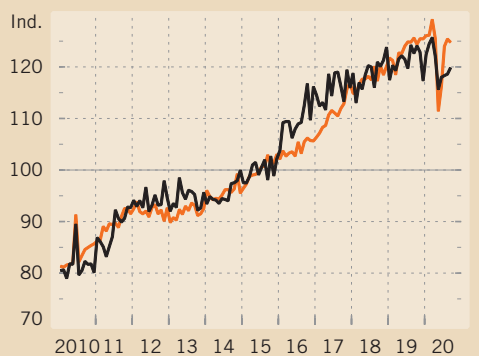
Kiinteistöalan (L, pl. asuntojen omistus) liikevaihdon määrä oli pahimmillaan noin kolmen prosentin laskussa vuoden takaisesta. Syyskuussa se oli kuitenkin kausitasoitettuna jo vuoden alun tason yläpuolella.

Covid-19-pandemian uusi kiihtyminen ja uusien rajoitusten asettaminen lokakuun lopussa näkyy uutena heikentymisenä joillain aloilla vuoden lopulla, mutta ei samanlaisena romahduksena kuin keväällä, kunhan pandemia pysyy kohtalaisesti hallinnassa.

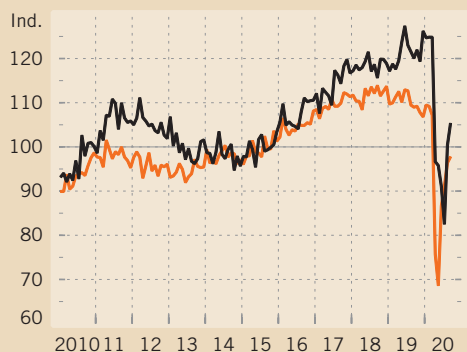
MYNTINÄKYMÄT VAIHTELEVAT

EK:n lokakuun lopussa julkaiseman Suhdannebarometrin mukaan sekä tieto- ja viestintäpalveluiden että kiinteistöpalveluiden suhdannetilanne parani hieman toisella neljänneksellä, mutta pysyi negatiivisena. Näkymä loppuvuodeksi heikkeni uudelleen kiinteistöpalveluissa. Tieto- ja viestintäpalveluiden loppuvuoden myyntitodukset nousivat plussalle.

**M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen
toiminta: kausitasoitettun liikevaihdon
määrä, 3 kk lka, 2015 = 100**



— 69-70 Lakiasiain ja laskentatoimen palvelut ym.
— 71 Arkkitehti- ja insinööripalvelut ym.

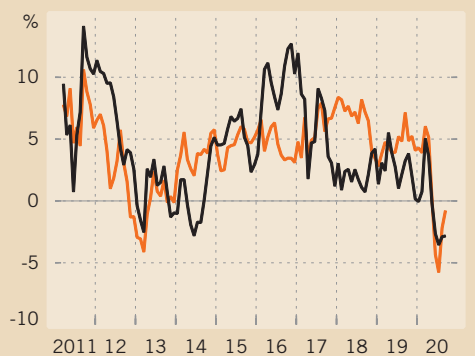


— 73 Mainostoiminta ja markkinatutkimus
— 74 Muut erikoistuneet palvelut liike-elämälle

Lähteet: Tilastokeskus,
Etlan tietokanta.

ETLA S20.2/ak10

**M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen
toiminta: kausitasoitettun liikevaihdon
määrän %-muutos vuoden takaisesta, 3 kk lka**



— 69-70 Lakiasiain ja laskentatoimen palvelut ym.
— 71 Arkkitehti- ja insinööripalvelut ym.

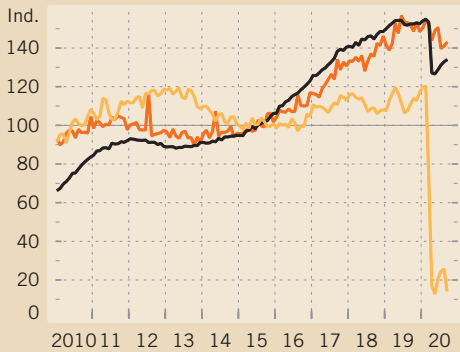


— 73 Mainostoiminta ja markkinatutkimus
— 74 Muut erikoistuneet palvelut liike-elämälle

Lähteet: Tilastokeskus,
Etlan tietokanta.

ETLA S20.2/ak11

**N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta:
kausitasoitettun liikevaihdon määrä,
3 kk lka, 2015 = 100**



— 77 Vuokraus- ja leasingtoiminta
— 78 Työllistämistoiminta
— 79 Matkatoimistojen ym. toiminta, varauspalv.

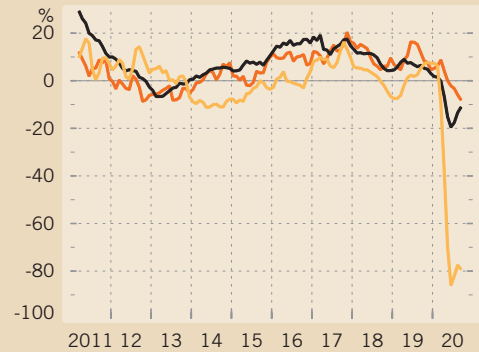


— 80 Turvallisuus-, vartiointi- ja etsiväpalvelut
— 81 Kiinteistön- ja maisemanhoito
— 82 Hallinto- ja tukipalvelut liike-elämälle

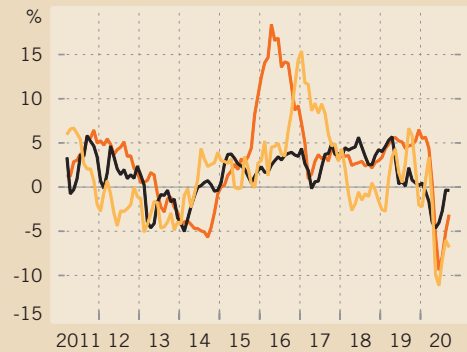
Lähteet: Tilastokeskus,
Etlan tietokanta.

ETLA S20.2/ak12

**N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta:
Kausitasoitettun liikevaihdon määrän
%-muutos vuoden takaisesta, 3 kk lka**



— 77 Vuokraus- ja leasingtoiminta
— 78 Työllistämistoiminta
— 79 Matkatoimistojen ym. toiminta, varauspalv.



— 80 Turvallisuus-, vartiointi- ja etsiväpalvelut
— 81 Kiinteistön- ja maisemanhoito
— 82 Hallinto- ja tukipalvelut liike-elämälle

Lähteet: Tilastokeskus,
Etlan tietokanta.

ETLA S20.2/ak13

Miten Etlan Suhdanne ja Toimialakatsaus tehdään?

Etlan tekemä Suomen makrotalouden ennuste julkaistaan kahdesti vuodessa maaliskuun ja syyskuun loppupuolella. Ennuste on pitkälti kysyntälähtöinen ja sen tekemisessä on tukena Etlan makromalli.

Kysyntä kanavoituu tuotannoksi eri toimialoilla kansantalouden panostuotusmallin mukaisesti ja käytettävissä olevien tuotantontekijöiden määrien asettamissa rajoissa. Makroennusteen pohjalta tehdään sen kanssa sopusoinnussa oleva Toimialakatsaus.

Tässä selosteessa kerrotaan lyhyesti ennusteen rakentumisesta.

VIENTI JA TUONTI

Suomen kilpailukyky, kansainvälinen taloustilanne, yksittäisten vientimarkkinoiden kehitys ja toimialojen vientitilaukset selittävät Suomen viennin kehitystä. Kansainvälisen ennusteen tekemisessä käytetään apuna brittiläistä NiGEM-maailmantalouden mallia.

Tuonti määräytyy viennin sekä kotimaisen kulutuksen ja investointien perusteella.

Viennin ja tuonnin kehitykseen liittyy paljon erityistekijöitä, kuten suuret yksittäiset toimitukset, tuotantoseisokit jne. Nämä tekijät otetaan huomioon mm. yrityksiltä saatavan tiedon pohjalta.

YKSITYINEN KULUTUS

Yksityistä kokonaiskulutusta ennustetaan mallilla, jossa pääasiallisina selittäjinä ovat kotitalouksien reaaliiseen ostovoimaan vaikuttavat tekijät sekä säästämisasteen kehitys.

Yksityinen kulutus hajotetaan tavaroiden ja palvelujen kysynnäksi suhteellisen pieniin osiin käyttäen apuna muun muassa logit-malleja. Tässä

yhteydessä käytetään kuluttajahintainflaatioennusteen antamaan tietoa suhteellisten hintojen kehityksestä. Näin saadaan ennusteet kestävien kulutustavaroiden, puolikestävien tavaroiden, lyhytikäisten tavaroiden ja palvelujen kysynnän kasvulle.

JULKINEN KULUTUS JA INVESTOINNIT

Julkistalouden ja julkisen kulutuksen kehitys määräytyy verotuloennusteen sekä julkisen sektorin tekemien menopäätösten ja Etlassa tehtyjen meno-oletusten pohjalta. Julkisen talouden tasapaino ja velkaantuminen arvioidaan Etlan julkisen talouden laskentakehikon avulla.

Etlassa tehdään myös ennuste Suomen julkisen sektorin rakenteellisen rahoitusjäämän kehityksestä käyttäen Euroopan komission laskentatapaa.

Investoinnit perustuvat rakennusalan näkymiin, yritysten investointitarpeisiin ja julkisen sektorin investointipäätöksiin. Suuret investointihankkeet kartoitetaan erikseen yrityksiltä saatavan tiedon pohjalta.

RAJOITTEITA

Kysynnän, tuotannon ja investointien rajoitteina ovat muun muassa kansainvälisen kysynnän, kotimaisten tuotantokustannusten ja kotitalouksien ostovoiman kehitys, käytettävissä olevien tuotantopanosten määrä sekä työ-, hyödyke-, asuntom. markkinoiden toimintakyky.

VAIHTOEHTOSET SKENAARIOT

Kunkin ennusteen yhteydessä pyritään tekemään vaihtoehtoiset, sekä ennustettua paremmat että sitä huonommat kehitysurat. Arvioita laadittaessa käytetään hyväksi mm. kansainvälisen talouden NiGEM-mallia, Etlan omaa makrotaloudellista mallia sekä julkisen talouden laskentakehikoita.

PANOSTUOTOSMALLISTA TOIMIALAKATSAUKSEEN

Viennin, yksityisen kulutuksen, julkisen kulutuksen ja investointien kasvu sekä varastokontribuution muutos kanavoituvat panos-tuotosmallin avulla tuotannon kasvuksi Suomessa eri toimialoilla.

Panostuotosmallissa eri toimialojen tuotosta käytetään eri suhteissa joko välituotteina muilla toimialoilla tai lopputuotekäytössä kulutuksessa ja investoinneissa.

Panostuotosmallilla saadaan Etlan tekemän kansantalouden makroennusteen kanssa sopuolosuhteissa oleva ennuste tuotoksen ja arvonlisäyksen kehitykselle 35 eri toimialalla. Nämä ovat TOL 2008 -toimialaluokittelussa kaikki kirjaintason toimialat sekä kaikki tehdasteollisuuden ja kaupan alan 2-numerotoimialat. Tämän tiedon pohjalta tehdään Etlan Toimialakatsaus, joka julkaistaan Suhdanteen jälkeen.

Viiden vuoden ennusteskenaariot Suomessa tuotettujen kasvihuonekaasupäästöjen (CO₂ ekv.) kehitykselle lasketaan ennustetun toimialakohtaisen tuotannon ja kotitalouksien kulutuksen sekä historialliseen kehitykseen perustuvan teknologisen päästöintensiteettioletuksen avulla.

TYÖPANOS

Käytämme toimialakohtaisia ekonometrisia malleja toimialan työpanosnäkökymien (tehtyjen työtuntien) määrän ennustamiseen. Tärkeimpinä selittävinä muuttujina ovat panostuotosmallin antama tuotoksen määrän kasvu sekä työtunnin kustannuskehitys. Nämä ennusteet raportoidaan Etlan Toimialakatsauksessa.

TUOTTAVUUS JA KANNATTAVUUS

Tuotoksen ja työpanoksen avulla lasketaan kehitys toimialan työn tuottavuudessa. Kokonais-tuottavuuden laskemiseen käytetään lisäksi bruttopääomakannan kehitystä, joka lasketaan toimialoittain investointien ja poistojen avulla.

Toimialan keskimääräistä kannattavuutta ja sen kehitystä mitataan bruttotoimintaylijäämällä, joka on suhteutettu toimialan tuotokseen.

**Elinkeinoelämän
tutkimuslaitos**

ETLA Economic Research

Puh. 09-609 900
www.etla.fi
etunimi.sukunimi@etla.fi

Arkadiankatu 23 B
00100 Helsinki

